

MEKTEB-İ ÜSKÜDAR

YIL: 5 SAYI: 15 KIŞ DÖNEMİ'19 | ÜSKÜDAR İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ SÜRELİ YAYINIDIR

ÜÇ HİKÂYE İLE
YETİŞMİŞ ADAM MESELESİ

PROF. DR. FUAT SEZGİN ve
DR. URSULA SEZGİN
BİLİMLER TARİHİ KÜTÜPHANESİ

BİLİME VE TÜRKİYEYE
ADANMIŞ BİR ÖMÜR:
OKTAY SİNANOĞLU

BİLİM VE GÖNÜL DÜNYASINDA
BİR YILDIZ
ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI

KENDİNİ GELİŞTİR GELECEĞİ DEĞİŞTİR

 twitter.com/uskudarmem

 facebook.com/uskudarmem *Stratejigelistirme*

**ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ**

Editör

İshak ASLAN

İlk emrin 'oku' olması çok anlamlı bir ifadedir. Mikrokosmos ve makrokosmosu gözlemeleme, anlama, adlandırma, modelleme ve nihayetinde teori ve pratikte evrenin hizmetine sunacak imkânlar, ilkin 'oku'ma sayesinde gerçekleşir. İnsanın var oluşu ile beraber 'nedir?' sorusuyla evrenin varlık nedeni anlaşılma-ya çalışıldı. 'Arkhe' adı verilen ana madde, ateş, su, toprak, hava üzerinde kozmogoni anlaşılmaya çalışıldı. Bu dört madde ileride 'anasırı erbaa' adı verilen felsefenin temel taşları olarak sıralanacaktır. Söylemek istediğimiz husus; **Seyyid Hüseyin Nasır**'ın belirttiği gibi, başlangıçtan itibaren ortaçağı da kapsayan ve aydınlanma ile nihayetlenen tarihi sürece kadar, gelişen bilim ve teknik; insan ve tabiatın uyumu ile devam etmiş olduğudur. Ancak **Descartes**'in kartezyenci mekanistik yaklaşımla öne sürdüğü, doğrusalcı bir tarih sürecine giren bilim ve felsefenin esas ögesinde özne insandır. Tabiat ise bu özneye boyun eğdirilmesi gereken makededir. Aydınlanmanın temel etkeni olan akıl ile tanrı gökteki mekânına çıkarılmış, yerin tanrısı olan insan, deyim yerinde ise, kozmosun gücünü eline almak için hümanizma adı altında sömürge, kölelik dâhil insanlık tarihinin ender göreceği yıkımları gerçekleştirmiştir.

Süreç günümüzde dahi devam etmektedir, yani başımızda Suriye, Irak, Afganistan'da olanlar bunun birkaç örneklerinden biridir.

Peki, o dönemde İslam Dünyası ne yapmaktaydı? Özellikle 12-13.yüzyıl'da İslam Dünyası, bilim ve teknikte öncü durumdaydı. Esasında aydınlanma dönemi ile hız kazanan bilimsel devrimin esas hammaddesi Müslümanlardan alınmış müktesabattır. Optikten, tıba kadar çeşitli disiplinler, İslam dünyasına yapılan seferler ve seyahatler sırasında alınmıştır. Ancak İslam

Dünyasında 13.yüzyıl'dan sonra kısmen çalışmalar görmeye beraber, özellikle 17.yüzyıl sonrasında derin bir uyku sürecine şahit oluyoruz. Neticede Batı bilim ve tekniğinin karşısına kendi paradigmamızı ortaya koymayınca çözülüş ve yıkım kaçınılmaz oluyor.

Özellikle oryantalistlerin İslam bilim ve teknoloji tarihine yönelik reddiye ve görmezlikten gelme çabaları neticesinde büyük bir hazine tarihin tozlu raflarına kaldırılmıştı. İşte bu aşamada **Prof.Dr. Fuat Sezgin**'in büyük sabır ve azim dolu çabaları neticesinde İslam Medeniyetinin bilim ve teknikteki görkemi ortaya konuldu. Gerek Frankfurt, gerekse İstanbul'da öncülük ettiği müze çalışmaları ve geliştirdiği üç boyutlu modeller ile bu muazzam hazinenin bir kısmı bilim adamlarının istifadesine sunuldu. Bu sayede, 'Sancak düştüğü yerde kalkacaktır' düsturu ile bu fetretin biteceğine yönelik bir muştı ortaya çıktı.

Bildiğiniz gibi **Cumhurbaşkanımızın imzaladığı genelge ile 2109 yılı Fuat Sezgin yılı ilan edildi**. Bu değerli bilim ve düşünce insanını, 2019 yılının ilk günlerinde, dergimizin sayfalarında siz kıymetli okuyucularımızın istifadesine sunacağız. Ayrıca Hocanın rahle-i tedrisinde ve sohbetlerinde bulunmuş olan **Prof. Dr. Mustafa Kaçar** hocamızla yaptığımız röportajın ilginizi çekeceğini umuyoruz. Dergimizin sayfaları, çiçeklerin taç yaprakları gibi şiir, makale ve öykülerle siz okuyucuların parmaklarından açılmayı ve çevrilmeyi bekliyor.

Ah! Sizi çok özlemiştik. Ayrılık, **bir şeb-i yelda** gibi geldi. İyi ki varsınız, iyi ki sizi beklemek gibi bir arzumuz var. Kavuşmanın tadı ise bambaşka... **İyi ki iyiler var. İyi ki varsınız.**

İÇİNDEKİLER

57 BAŞARMAK GÜZELDİR
Zekeriya ÇİÇEK

58 ÖĞRENMEDE DUYGULARIN ÖNEMİ
Sabriye Sevil YİĞİTER

61 ŞEHİTLER
Raşit YILDIZ

62 İSTANBUL VE BAYRAM YERLERİ
Sinan YILMAZ

64 ÇOCUK
Tuğba Tatlı CÖMERT

69 YENİ DEVİR KÜLTÜR EDEBİYAT
SAYFALARI ARASINDA ...
Şakir KURTULMUŞ

72 HER ANNE BİR OKUL
Nejla KOYTAK

76 GÖNÜL KÖPRÜSÜ'NDEN
"HASRET"İN İSTANBUL GÜNLÜĞÜ
Hasret DALGIÇ

78 ÜSKÜDAR
FAALİYET BÜLTENİ
Rümeysa KARIŞMAZ

6

Sinan AYDIN

ÜÇ HİKÂYE İLE
YETİŞMİŞ ADAM
MESELESİ

8

Seyfi KENAN

İSLÂM DÜNYASI'NIN
BİLİMSEL AÇIDAN
DURAKLAMA SEBEPLERİ
ÜZERİNE ÜNLÜ İLİMLER
TARİHCİSİ FUAT SEZGİN'İ
DİNLEMEK

12

Ayşegül KUTLUCA,
Sümeysa BAYBARA

PROF. DR. FUAT SEZGİN VE
DR. URSULA SEZGİN
BİLİMLER TARİHİ
KÜTÜPHANESİ

15

Mahmut TOPBAŞLI

İLİM AÇIK
BİR SORU

16

İshak ASLAN
Mine KILIÇ
Sabahat ÖZGÖL

PROF. DR. MUSTAFA
KAÇAR İLE FUAT SEZGİN'İ
KONUŞTUK

20

Reyhan ÇELİK

YILDIZLARA DOKUNMAK
" ŞÜPHEZ, DÜNYA
SEMASINI "ÇEKİCİ BİR
SÜSLE" YILDIZLARLA
SÜSLEYİP DONATTIK "

24

İshak ASLAN

FUAT SEZGİN'İN
HAYATINDAN
TALEBELİĞE DAİR
İLKELER

28

Salih Mehmed BOSTAN

PORTO RİKO'DAN UZAYA
AÇILAN BİR KAPI: ARECİBO
GÖZLEMEVİ

MEKTEB-İ ÜSKÜDAR

ÜÇ AYLIK EĞİTİM ve KÜLTÜR DERGİSİ

Yıl: 5 Sayı: 15 / Ocak 2019

İmtiyaz Sahibi

Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Adına
Sinan Aydın

Genel Yayın Yönetmeni

İshak Aslan

Yazı İşleri Müdürü

Mine Kılıç

Yayın Kurulu

Tayfur Kozan
Selahattin Özkök
Özgür Aras Tüfek
Mine Kılıç
Reyhan Çelik
Sabahat Özgöl

Bülten

Rumeysa Karışmaz

Tasarım

Griton İletişim Grubu
www.griton.com.tr

Baskı

Hat Basım Sanatları
Basım Tarihi: Ocak 2019

Yazışma İletişim

Mimar Sinan Mah. Dr. Fahri Atabey Cd.No: 21
Üsküdar Hükümet Konağı B Blok Kat: 1-2

mektebiuskudar@gmail.com

Yazarlar yazılarından sorumludurlar.

@UskudarMEM f uskudarMEM

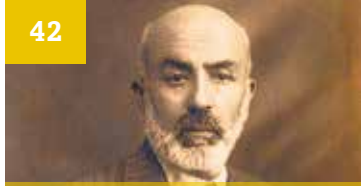
31

Yasemin KAPUSUZ

YÜZLEŞME

42

Mine KILIÇ

AKLIN VE
KALBİN GÜCÜ

32

Mehmet Cemal ÖZTÜRK

BAYKONUR UZAY ÜSSÜ VE
İLK TÜRK ASTRONOTLAR

46

Mehmet Cemâl Öztürk

ÜLKEMİZDE
MÜHENDİSLİK EĞİTİMİ

34

Şakir DİCLEHAN

BİLİM VE GÖNÜL
DÜNYASINDA BİR YILDIZ
ERZURUMLU İBRAHİM
HAKKI

48

Sabahat ÖZGÖL

MUSTAFA NECATİ BEY
ÖĞRETMENLER HUZUR EVİ
CEMAL KAYA İLE HOŞ BİR
SOHBET

38

Karani BEDİR

BİLİME VE TÜRKİYE'YE
:ADANMIŞ BİR ÖMÜR
OKTAY SİNANOĞLU

54

Çetin KILIÇ

ÇOCUKLARI YETİŞTİRİRKEN
AMAÇ MI ÖNEMLİ YOKSA
İLİŞKİ Mİ?

EĞİTİM YÖNETİCİLERİ AKADEMİSİ

Stratejigeliştirme

 twitter.com/uskudarmem

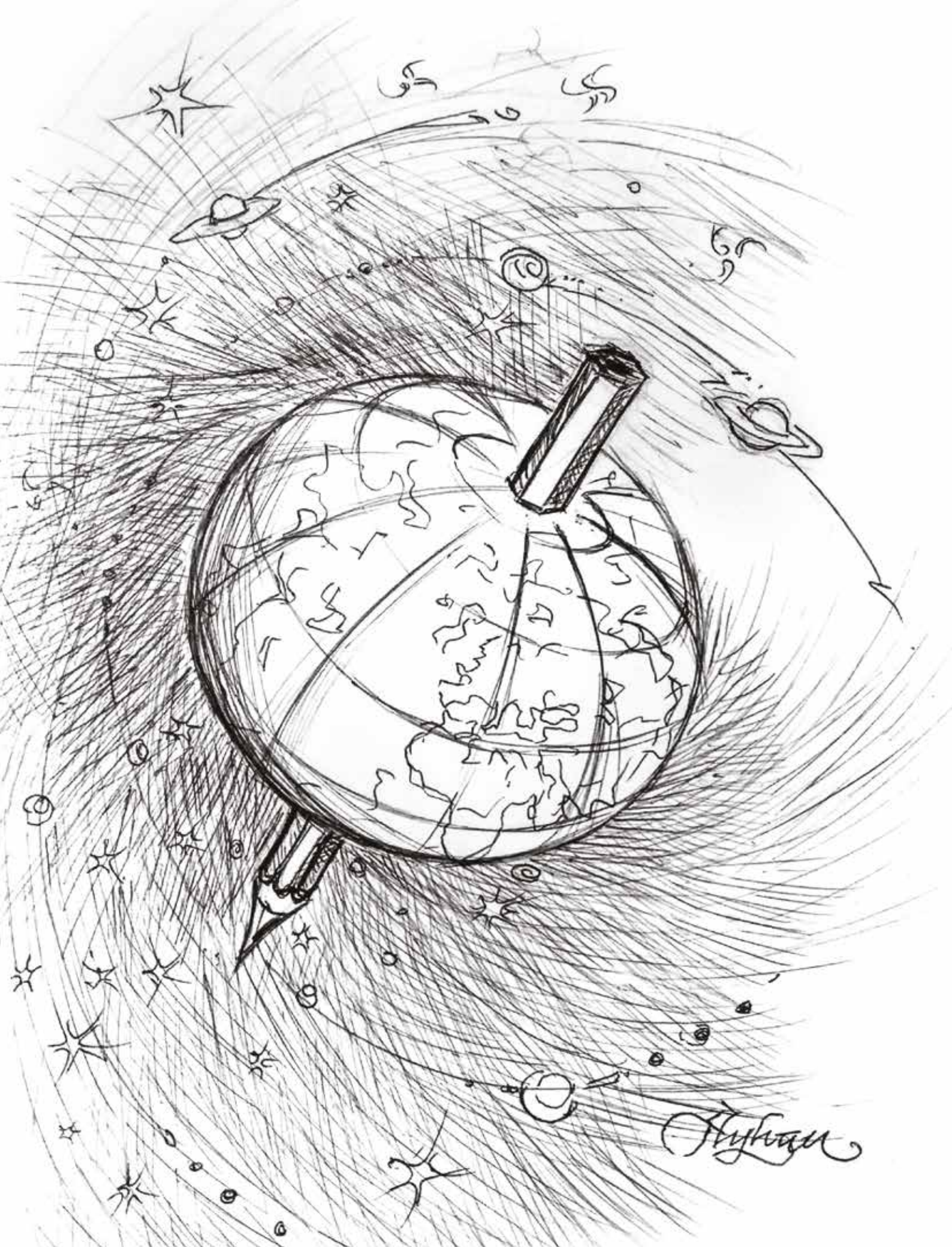
 facebook.com/uskudarmem

**ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ**

EMA

EĞİTİM YÖNETİCİLERİ AKADEMİSİ

Кычан

ÜÇ HİKÂYE İLE YETİŞMİŞ ADAM MESELESİ

Sinan AYDIN*

Keyfiyetli insan bulmak ve yetiştirmek, uzun ve zahmetlerle dolu bir gayret ister. Bir programda Hayrettin Karaman Hocamız, Türkiye Diyanet Vakfına bağlı *İslam Araştırmalar Merkezi'nin (İSAM)* kuruluş hikâyesini şöyle anlatmıştı: 1989 yılında Diyanet İşleri Başkanımız Tayyar Altıkulaç Bey bizi Ankara'ya davet etti. Davette yetişmiş adam ihtiyacının ne kadar önemli olduğu ve bu konuda neler yapılabileceği istişare ediliyordu. Ben söz hakkı alarak dedim ki: "Bir müessese kursak ve o müesseseye kırk yetenekli ve zeki öğrenci bulsak, ardından bu öğrencilerin iyi yetişmesi adına (o zamanın parası ile) her biri için bir milyar harcama yapsak ve onların arasından yalnız bir Fuat Sezgin ve bir de Muhammed Hamidullah gibi iki yetişmiş adam çıksa, bu gayrete ve masrafa değer mi?" Toplantıda bulunan herkes benim tespitime muvafakat edip ardından benzer düşünceler dile getirdiler ve böylece İslam Araştırmalar Merkezi kurulma aşamasına geldi." (Kurulması düşünülen merkez İslami araştırmalar yapmak üzere kurulacak bir merkez olduğu için verilen örnek isimler de ona göre şekil alıyor.)

Ülkemizin ve medeniyetimizin her alanda yetişmiş insana olan ihtiyacı ortadadır. Peki yetişmiş insana olan ihtiyaç nasıl karşılanacak? Bu sorunun cevabının bir bölümü ilk paragrafta mevcut, ancak bir bölümü için de merhum Sebahattin Zaim Hoca'ya kulak verelim: "*Güzel insanlar güzel müesseseler kurarlar, bu güzel müesseselerde yeni güzel insanlar yetişir ve bu, bir salı th daire oluşturarak tüm toplumu zamanla güzelleştirir.*" Bu ihtiyacın önemini bilen, iyi ve kaliteli insanlar bu ihtiyacın karşılanması için (az da olsa) İSAM gibi müesseseler kurmuşlardır.

**Hâkim milletlerle
mahkûm milletler arasındaki
en mühim fark,
bir avuç
iyi yetişmiş insandır!**

Toplumun maddi-manevi susuzluğunun giderilmesi,

terörün bertaraf edilmesi ve hakkın-hukukun tevzi edilmesi, bir avuç insana bağlıdır. Zira bir mütefekkirin dediği gibi; “*Hâkim milletlerle mahkûm milletler arasındaki en mühim fark, bir avuç iyi yetişmiş insandır!*” Her ideal, onu temsil edenlerin karakter ve şahsiyetine bağlı olarak yücelir ve şekillenir. Kitleleri peşinden sürükleyen, yüksek karakter ve şahsiyet sâhibi insanlardır. Toplumların yükselişinde, onların önündeki abide şahsiyetlerin mühim bir yeri vardır. Bunun için bu bir avuç insanı yetiştirmenin gayreti içinde bulunmak, en mühim vazifelerimizdendir. Merhum Necip Fâzıl’ın; “Tomurcuk derdinde olmayan ağaç, odundur.” ifadesi, hepimize bu noktadaki mesuliyetimizi ihtar etmektedir. Yani dinî inançları sağlam, tarih şuuruna sahip, milleti için fedakârca hizmet edecek vatanperver bir nesil yetiştirmeye mecburuz. Aksi halde, bugün sahip olduğumuz nimetleri kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya gelme riski var. Tarih sayfaları da bunun örnekleri ile doludur.

Bu noktada, milleti uğruna nefisinden fedakârlık yapabilen ve topluma önderlik edebilecek keyfiyette örnek insanların anlatıldığı üç güzel hikâyeyi sizlerle paylaşmak isterim:

Birinci hikâye: Bir gün Hz. Ömer, dostlarına “Haydi herkes bir şey dilesin” demiş. Mecliste bulunanlardan kimi “Ben şu oda dolusu gümüşüm olsun da onu Allah yolunda harcayayım isterim”, kimi “Şu oda dolusu altınım olsun da Allah yolunda harcayayım” demiş. Kimileri de aynı gerekçe ile daha başka başka maddi değerlerinin olmasını istemiş. Hz. Ömer “Başka ne istersiniz?” diye sormuş. Onlar da “Biz başka bir şey istemeyiz” diye cevap vermişler. Bunun üzerine Hz. Ömer; “Ben, Ubeyde b. Cerrah, Muaz b. Cebel ve Huzeyfe b. Yeman gibi şu oda dolusu insan isterim.” diyerek Müslüman olma sorumluluğunu, insanlığın mutluluğuna yönelik duygu-temenni boyutunu ve tabii yetişmiş insan ihtiyacını ortaya koymuştur.

İkinci hikâye: Yavuz Sultan Selim Ridaniye Savaşı öncesinde Mısır’ı kuşattığı zaman Memlûk askerleri, dehşet saçan sokak muharebeleri ile mukavemet ediyorlardı. Memlûk fedaileri, kendilerine Yavuz’u hedef seçmiş ve “Yavuz’u öldürür isek, harbi kazanırız” inancı içinde idiler.

Bunu istihbarat eden Sinan Paşa, durumu Yavuz’a arz etti. Birlikte bir plan yaptılar. Sinan Paşa, Yavuz’un otağında Yavuz’un elbiselerini giydi ve Memlûk fedailerini kendi üzerine çekti. Yavuz, arkadan yetişip, fedailerini bertaraf edinceye kadar maalesef Sinan Paşa şehit oldu. Bunun üzerine Yavuz, Mısır’a girerken, çok mahzun idi: “**Mısır’ı aldık, lakin Sinan Paşa’yı kaybettik!**” diyordu. Bu sözleri ile âlim bir mücahidin kaybını, bir Mısır ülkesinin fethine denk görüyordu.

Üçüncü hikâye: Winston Churchill’e soruyorlar: İngiltere donanmasını mı istersiniz, Hindistan’ı mı? (Hindistan’ın yüzölçümü 3.287.263 km², İngiltere’nin yüzölçümü 244.110 km²) Churchill cevaben: “**Tabii ki İngiltere donanmasını isterim, çünkü İngiltere donanması benim olduğu müddetçe Hindistan gibi bir sömürgeyi dünyanın her yerinde bulabilir**” der. Devamla “İngiltere’yi mi istersiniz İngiliz donanmasını mı?” diye soruyorlar. Churchill, “Tabii ki İngiltere’yi isterim diyor. Çünkü İngiltere benim oldukça İngiliz donanmasını kurabilirim. İngiliz donanmasını kurduktan sonra da Hindistan gibi bir sömürgeyi dünyanın her yerinde bulabilir” der. Son olarak “İngiltere’yi mi istersin yoksa William Shakespeare’i mi” diye soruyorlar, bunun üzerine de: **Tabii ki Shakespeare’i isterim, çünkü Shakespeare gibi biri benim oldukça İngiltere gibi bir devleti dünyanın her yerinde kurabilirim, İngiltere gibi bir devleti kurduktan sonra, donanmayı da kurabilirim, donanmayı kurduktan sonra da Hindistan gibi sömürgeleri de bulabilirim**” der.

Görüldüğü gibi tarihin her devrinde, büyük ülkeler böyle dev şahsiyetlerin eli ile büyük ülke olmuşlardır. Hem milletimizin hem de bütün dünyanın hasreti; böyle bir avuç insanadır. Bu hasretten hareketle serdedilen arayışlar, ideal insan yetiştirme gayretine dönüşürse, işte o ân, aranan insanın bulunacağı ândır. Gayretten uzak arayış ve bekleyişten ise hiçbir semere alınamaz. Çırpınmayan, tembel ve paslı yürekler, hayat okyanusunun girdaplarında helâk olmaktan kurtulamazlar. Kendini Hakk’a adanmış, gönlünü mahlûkata engin bir şefkat ve merhamet dergâhı kılmış, ruhundan âleme rahmet taşıran, böyle bir avuç insan hem ülkemizin hem de gönül coğrafyamızın istikbalini belirleyecektir.

**Hayret, merak ürkektir.
Ancak kendisini
rahat ve özgür hissettiği
ortamlarda gelişir, hayat bulur.**

İSLÂM DÜNYASI'NIN BİLİMSEL AÇIDAN DURAKLAMA SEBEPLERİ ÜZERİNE ÜNLÜ İLİMLER TARİHÇİSİ **FUAT SEZGİN'İ DİNLEMELİK¹**

Bilim hayretle başlar, şaşkınlıkla devam eder, tecessüsle bir ömür boyu gece gündüz evrilir, heyecan verici ufuklara doğru ilerler. Ancak bunun olabilmesi için hayretin ve onunla beraber gelişen tecessüs veya merakın kendini rahat ve özgür hissettiği ortamların olması, olmazsa olmaz koşullardandır. Hayret ve merak ürkektir; insanla ve eğitimle ilişkisi, derdi olanlar bunu çok iyi bilir. Hayret ve merak baskı, korku ve esaret altında gelişmez; örselendiği, aşağılandığı yerde ise hiç barınamaz. Kendisini rahat ve özgür hissettiği diyarlara göç eder; merakının ve sorularının peşinden özgürce gidebileceği ortamlarda hayat bulur, var olur. Sanırım bu giriş paragrafı, ilimler tarihine büyük katkılar yapan Fuat Sezgin'in hayatını bir yere kadar özetlemektedir.

Biraz alışılmışın dışına taşan ve bir konuşmadan esinlenen bu makale, kimi zaman öznel değerlendirmelerden kimi zaman da akademik değinilerden ibaret olacaktır. Varlıklı olmakla var olmayı birbirine karıştırdığımız, değere sahip çıkarken değerli olmayı unuttuğumuz, değersiz

önemliler içerisinde boğulduğumuz anlarda nedense pek önem verilmeyen fakat “var olan” değerlere birazcık dikkatleri yöneltir ümidiyle abidevî GAS² yazarı Fuat Sezgin ve bazı eser ve gözlemleri etrafında bu tematik yazı kaleme alınmıştır.

Prof. Dr. Fuat Sezgin 25 Eylül 2003'te, TDV İSAM'da senenin açılış konuşmasının İslâm dünyasının duraklama sebepleri üzerine yaptığı konuşmasında on altıncı yüzyıla kadar, farklı coğrafya ve iklimlerinde, bilginin hemen her dalında özgün çalışmalar üretilen İslâm dünyasının çeviri faaliyetleri ile başlayan süreç boyunca geçirdiği safhalar üzerinde durdu.

Sekizinci yüzyılda (754-775) Bağdat'ta Beytülhikme'de başlayan çeviri faaliyetleriyle Grek, İran ve Hint kültürlerinden birçok önemli eser Arapça'ya çevrilmiştir. Önce İslâm dışındaki kültür ve geleneklerden Arapça'ya çevirilen bu eserleri “**kabul etme**” safhası ardından da “özümseme ve hazmetme” safhası yaşanmış, sekizinci yüzyılın ikinci yarısı bu süreçle geçerken dokuzuncu yüzyılın başlarından itibaren bilginin birçok alanında özgün çalışmaların ortaya çıkmaya başladığı son safhaya, yaratıcılık ya da özgünlük safhasına gelinmiştir. Kabul etme ve hazmetme safhalarının İslâm dünyasında çevirinin başladığı tarihten itibaren iki yüzyıldan daha kısa bir sürede gerçekleştiğini söyleyen ünlü ilimler tarihçisi **Fuat Sezgin**, aynı sürecin Batı'da beş yüzyıl sürdüğünü belirtmektedir. Felsefe, tıp, matematik, coğrafya, astronomi vb. alanlarda Arapça olarak yazılmış birçok İslâm eseri on birinci yüzyıldan itibaren İspanya ve Sicilya üzerinden Latince'ye çevrilmiştir. Batılılar bu eserleri kabul etme, özümseme ve hazmetme evrelerinden sonra özgün çalışmaların ortaya çıkması için beş asır beklemişlerdi. Zira Batı'da ancak on altıncı yüzyıldan sonra özgün eserler ve fikirler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Fuat Sezgin, İslâm ilim geleneğinde eser vermiş birçok âlimden ve bilginin en temel özelliklerinden bahsederken

iki hususa vurgu yapmaktadır: Emânete riayet ve seviyeli eleştiri. Müslüman düşünürler öğrendikleri her bilgiyi bir emanet olarak kabul etmişler ve daima bilgiyi ya da kitabı orijinal hâliyle koruyarak kaynaklarını belirtmişlerdir. Fuat Sezgin İslâm dünyasındaki bu bilimsel titizlik ve sadakatin Batı'da gözlenmediğini çeşitli örneklerle açıklarken, İslâm medeniyetinde eleştirinin bulunmadığı iddialarının da yersiz olduğunu belirtti. İslâm ilim geleneğinde seviyeli eleştirinin, şüphenin ve sorgulamanın var olduğunu, ancak zemmetmenin/kötülemenin pek bulunmadığını söyleyen ünlü ilimler tarihçisi “Elli şüphe bir yakından evlâdır” sözünün İslâm uygarlığına ait olduğunu vurguladı. İslâm dünyasında bu görüşe delil olabilecek pek çok eser arasında, şüphesiz, meşhur hekim-filozof **Ebû Bekr er-Râzî**'nin Galen tıbbına yönelttiği ilmî tenkitleri içeren **eş-Şukûk alâ Calinus (Galen Hakkında Kuşkular)**, aynı şekilde Ortaçağ'ın büyük fizikçisi ve düşünür **İbn Hessem**'in **eş-Şukûk alâ Batlamyus** adlı eserleri başta gelir.

Fuat Sezgin İslâm dünyasının on altıncı yüzyıldan sonra duraklama içerisine girdiğini ve bunun sebebinin de ardı arkası kesilmeyen Haçlı Seferleri olduğunu söylemekte, bundan sonra İslâm dünyasında bilginin hemen bütün alanlarında bir duraklamanın söz konusu olduğunu, özgün çalışmaların pek üretilmemeye başladığını ifade etmektedir. Haçlı Seferleri ile İslâm dünyasını yüzyıllarca tehdit eden Batılılar, **Fuat Sezgin**'e göre, ulaştıkları yerleri sadece askerî ve siyasî açıdan tahrip edip bölge halklarını katletmekle kalmamışlardı. Haçlılar, bazı dönemlerde gittikleri yerlerde belirli bölgelere yerleşmişler, bölge halkının kullandığı teknolojik ürünlere, özellikle de çeşitli tıbbî alet ve ilaçlara büyük ilgi göstermişler, bunları beraberlerinde Avrupa'ya götürmüşlerdi. Bir yandan Haçlı Seferleri devam ederken diğer taraftan da müslümanların kontrolünde olan Sicilya ve Endülüs'e İslâm bilim ve teknolojisini öğrenmeleri için Kuzey Avrupa'dan öğrenciler gönderilmişti. **Fuat Sezgin**'e göre Doğu'dan Batı'ya doğru oluşan bu teknoloji ve bilim transferiyle beraber İslâm dünyasının devamlı olarak Haçlı Seferlerinin tehdidi altın-

KAYNAKLAR

¹ Bu yazı, “Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt 1, No 4, s. 73-98, Ekim 2003”te yayınlanan makalenin giriş bölümünün kısmen gözden geçirilerek düzenlenmiş halidir.

² İslâm medeniyetinin başlangıcından yaklaşık olarak 1038 (Hicri 430) yılına kadar, dönemin ilimler tasnifini kullanırsak, aklî ve naklî ilimlerin yazıya geçen kültürünün haritasını çıkaran bu eserde, ilimler konularına, bilim dallarına göre ayrılmakta, müelliflerinden bahsedilmekte, ayrıca eserlerin dünyada hangi yazma kütüphanelerinde nüshalarının mevcut olduğu hakkında çeşitli bilgiler de verilmektedir. İlk cildi 1967'de yayınlanan GAS'ın 17. cildi 2015'te yayımlanmıştır.

da kalması birçok alanda İslâm ilimlerinin duraklamasına sebep olmuştur.

Malezya Başbakanı Mahathir Muhammed, 2003'teki İslâm Konferansı Teşkilatı toplantısında yaptığı konuşmada İslâm dünyasının Batı'ya oranla teknolojik açıdan geri olmasının sebeplerini, bilginin dini boyutuna daha fazla vurgu yapılmasına, fakat fen, matematik gibi alanlarına yeterince önem verilmemesine bağlamaktadır. Bilgi konusunda dile getirilen bu kırılma ile ünlü Osmanlı düşünür ve ilimler tarihçisi **Kâtip Çelebi**'nin yüzyıllar önce gözlemlediği medreselerdeki felsefe ve fen - matematik derslerinin dışlanıp, sadece dinî ilimlerin öğretilmesinin daha sonra toplumu ciddi bir tıkanmaya götürebileceği şeklindeki ikazını hatırlamamak mümkün olmuyor.

İslâm âleminin duraklama sebepleri üzerine belki daha birçok izah yapılabilir. Muhtemelen yeni bulgular elde ettikçe yeni perspektifler de ortaya çıkacaktır. Ancak genel olarak on altıncı yüzyıldan sonra İslâm dünyasında işlerin eskisi gibi yolunda gitmediğini, özellikle bilimsel düşünce ve teknolojide özgünlük ve yeni fikirler ortaya koyma açısından Avrupa ile arasında dikkat çekici bir ayrışma yaşandığını söyleyebiliriz.

FUAT SEZGİN'İN ESERLERİ

Henüz İstanbul'da iken başladığı 7./14. yüzyıldan itibaren gelişen Arap-İslam bilimleri tarihi eseri olan *GAS (Geschichte des Arabischen Schrifttums)* adlı çalışmasına Almanya'da da devam ederek, klasik dönemde Müslüman bilim insanlarının bilim ve teknolojiye yaptıkları çeşitli katkıları, yazma kaynaklar üzerinden ortaya koymayı hedeflemiştir. Hayatının projesi olan bu çalışmanın ilk cildi 1967'de, son cildi ise 2015 yılında yayınlamıştır. 17 cilt halinde elimizde olan *Geschichte des arabischen Schrifttums* İslam'ın ilk döneminden itibaren ortaya konmuş;

dinî ilimler, coğrafya ve tarih bilimlerinden, matematik, fizik, astronomi ve haritacılığa kadar pek çok ana ve yan bilim dallarını konu edinmektedir. Sezgin, 1982 yılında **J.W. Goethe Üniversitesi**'ne bağlı **Arap-İslam Bilimleri Tarihi Enstitüsü**'nü ve 1983'de buranın müzesini kurdu. Enstitüye bağlı olarak kurduğu müzede Sezgin, Ortaçağ İslam kültür dünyasında Müslüman bilginler tarafından yapılmış aletlerin ve bilimsel araç ve gereçlerin yazılı kaynaklara dayanarak yaptırdığı numunelerini sergilemektedir³. Müzede bulunan objeleri tanıtmak ve İslam kültür çevresindeki bilimsel gelişmeyi göstermek için hazırladığı 5 ciltlik **Wissenschaft und Technik im Islam** isimli kitabı 2003 yılında yayınladı. Türkçesi 2007'de İslam'da Bilim ve Teknik adıyla yine 5 cilt olarak yayınlanmıştır. **Fuat Sezgin**, Coğrafya, Haritacılık, Seyahatname, Matematik ve Astronomi, Tıp, Felsefe, Müzik, Nümizmatik, Tarih, bilimler tasnifi ve diğer konularda yazılmış orijinal eserlerin tıpkı basımlarını ve bu konuda araştırmalar yapmış olan batılı bilim adamlarının çalışmalarının yeniden basımlarını içeren seriler halinde çalışmaları bugün yaklaşık 2000 cildi bulmaktadır⁴.

* Marmara Üniversitesi,

³ Frankfurt Johann Wolfgang Goethe Üniversitesi, Arap-İslam Bilimleri Enstitüsü için hazırlanan bilimsel araç ve gereçlerin benzerleri yaptırılarak, 24 Mayıs 2008'de İstanbul İslam, Bilim ve Teknoloji Müzesi kurulmuştur. Toplam 570 adet alet, cihaz kopyaları, maket ve model koleksiyonu ile alanında Türkiye'de ilk, Frankfurt'tan sonra dünyada ikinci örnek teşkil eden müze olması açısından önem arz etmektedir.

⁴ Fuat Sezgin, 45 bin ciltlik şahsi kütüphanesini de İstanbul'daki müzeye getirmek istemiş ancak ilk 15 bin ciltlik bölümünü Türkiye'ye getirebilmiş, yaklaşık 30 bin ciltlik bölümü de Almanya'da kalmıştır.

SON GÜNÜN ŞİİRİ

İshak ASLAN

Fuat Sezgin'e

İlmin dar kapısından girelim
Dedim de bir arpa boyuymuş gittiğim
Derya içerisinde bir katre imiş
Güneş yalazında kaynayan köpük
Patlayınca savrulan lacivert geceymiş.

Koştukça koşuyorum bir atlet çevikliği
Yerin koşu bandındaymışım oysa
Yol uzun hayat kısaymış Ursula
Köşegenlerini geçince ömrün
Bir damla su bir kırıntı servet hayat.

Hatırlıyorum da yıl 1961 genceciğiz daha
Sıksan suyundan içerim taşın
Helecanlıyız hayatın kıyılarında cevelan
Yine de susamışız bilgiye, aksak daha çok
Güç değil mi ulum, bilendik arızı şeylere.

Yazıyooor! 147 profesör görevden atıldı,
Vınlıyarak geçti çocuk, ver bakalım
Diyemedim, adımlarım yollandı Süleymaniye'ye
Yazma dediler elimde bir tomar yazma
Bir kurşun gibi rıka harflerini geçmiştim oysa.

İlmin dar kapısından girelim yolumuz Frankfurt
Bilimin, tekhnenin, medeniyetin sularındayız
Dedim ya bir kulaç gitmekmiş onca çaba
Kıyısıymış sonu dediğimiz ummanın
Kıyasıymış hikmet, kıyasıya öğrendikçe lisan.

Geschichte des Arabischen Schrifttums
İbnu'l vakt olacaksın demiş hükema
Anın sahibi olacaksın arı gibi der Hocam Ritter
25 saat çalışırdı Hocası Brockelmann
Şu an 17 saat çalışabiliyorum. Yaşlandım.

Hayat bir müze değil mi geçmiş ve gelecek
Yıkıntı, yılmıntı, estetik, tarih, bilim ve ilim
Kayıp olan kendimizin kâşifiyiz öyle mi?
Ölçtüğümüz kaybımız, varlığımız kısacık an
Haydi, seyreyleyelim geçmiş, bizden önceki biz.

Bilsin diye dalıyorum, bronz bir arkeologum
Şu Takiyuddin saatleri, şu sızan Buhari kaynağı
Bu optik Biruni ve İbni Sina, Rasathaneden bakınca
Cabir Bin Hayyan, Ömer Hayyam, Gazali, İbni Rüşd
Tehâfütü'l-Felâsife, Tehâfütü't-Tehâfüt, Rubaiyat.

Daha çok bilgi, model, kitabiyat, yazma daha çok
Güneş gibi parıldayan hakikat ayan, dokundukça
Bütün köşeleri tutmuş oryantalist şaşşal tevarih
Yolunuzu açtım öğrencilerim! Ben elinizdeki mum
Uzun sürmedi mi fetret haydi yakalım kandilleri.

Ah! artık azalarım tutmuyor, ruhum beni terk etmede
Ne çok gitmişiz, kitaptan kanat takmışız Hezarfen
Artık iniş vakti geldi, alçalalım ruhum gidelim mi
Bütün ulema bekliyor bir sütun biçmiş sophia
Vakit erişti, yazmalarım sustu, geç oldu, gidelim.

PROF. DR. FUAT SEZGİN ve DR. URSULA SEZGİN **BİLİMLER TARİHİ** **KÜTÜPHANESİ**

Ayşegül KUTLUCA, Sümeyye BAYBARA*/

Tanınmayan altın çağın kâşifi, İslam medeniyetinin nice bilinmeyenini gün yüzüne çıkartan dünyaca ünlü bilim tarihçimiz Prof. Dr. Fuat Sezgin, 24 Ekim 1924'te Bitlis'te doğdu. Ortaokul ve liseyi Erzurum'da bitirdikten sonra, ilk planına göre matematik okuyup mühendis olmak için 1943 yılında İstanbul'a geldi. Burada kendisine ilham kaynağı olacak ve çalışmalarında yol gösterecek hocası, Alman şarkiyatçı Hellmut Ritter ile tanıştı. Sezgin, Ritter'in etkisiyle fikir değiştirerek, İstanbul Üniversitesi Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsü'ne kaydoldu.

1943 yılında II. Dünya Savaşı nedeniyle üniversite öğretiminin bir süre askıya alınması üzerine Ritter, öğrencilerine bu arayışı değerlendirerek Arapça öğrenmelerini önerdi. Bunun üzerine Fuat Sezgin, altı ay boyunca her gün 17 saat Arapça çalışarak Cerîr et-Taberî'nin tefsirini rahatlıkla okuyabilecek ve anlayabilecek düzeye geldi. Daha sonra hocası Ritter'in tavsiyesi üzerine, beş yıl boyunca her yıl yeni bir dil öğrenmeye karar verdi ve bu çalışma temposunu ömrünün sonuna kadar devam ettirdi. 1956 yılında Buhârî'nin Kaynakları Hakkında Araştırmalar adlı doktora tezini yayınladı.

1960 yılında Türkiye'deki askeri darbe sebebiyle 147 akademisyenin üniversitelerden menedildiği listede kendi adının da bulunması üzerine Sezgin, çalışmalarını Türkiye dışında sürdürmek zorunda kaldı. Bir akademisyen dostunun daveti üzerine Frankfurt Üniversitesi'nde araştırma ve öğretim faaliyetlerine devam etti. Burada Câbir Hayyân hakkında

olan ikinci doçentlik tezini yazdı ve bir yıl sonra profesör unvanını kazandı. Sezgin 1982 yılında **Johann Wolfgang Goethe Üniversitesi**'ne bağlı olan **Arap-İslam Bilimleri Tarihi Enstitüsü**'nü, ardından enstitü bünyesinde içinde 800'den fazla objenin yer aldığı **İslam Bilim Tarihi Müzesi**'ni kurdu. **Prof. Dr. Fuat Sezgin**'in şahsına ait yaklaşık 45.000 cilt kitaptan oluşan kütüphane de enstitüde bulunmaktaydı.

Sezgin, dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın daveti üzerine Türkiye'ye dönerek ikinci bir müze kurmak için hazırlıklara başladı. Böylece İstanbul Gülhane Parkı'nda yaklaşık 700 eserin bulunduğu İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi 2008 yılında ziyarete açıldı. 2010 yılında ise müzenin faaliyetlerini desteklemek amacıyla **Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Vakfı** kuruldu. **Fuat Sezgin**'in öncülüğüyle 2013 yılında Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi bünyesinde lisans ve yüksek lisans alanlarında eğitim veren **Bilim Tarihi Bölümü** açıldı.

Fuat Sezgin'in bilim tarihi alanında Türkiye'ye yaptığı son büyük hizmet, içinde ömrünün son zamanlarını da geçireceği **Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi**'ni kurmak oldu. **Fuat Sezgin**'in bütün bu çalışmaları sırasında **Dr. Ursula Sezgin** de eşine daima destek verdi.

Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi

Gülhane Parkı içerisinde bulunan ve 19. yüzyılda telgrafhane binası olarak kullanılan yapı, 2017 yılında restore edilerek bir ihtisas kütüphanesi haline getirildi. Kitapların korunması için nem kontrol ve argon gazlı yangın söndürme sistemleri kullanıldı. Halihazırda yaklaşık 23.000 kitaba ev sahipliği yapan kütüphanedeki kitapların 15.000 kadarı **Fuat Sezgin**'in Goethe Üniversitesi'ndeki kütüphanesinden getirildi. 4.000 civarında Arapça eser, **Fuat Sezgin** tarafından bizzat seçilerek kütüphaneye eklenmek üzere çeşitli kitabevlerinden satın alındı. Diğer 4.000 kitap ise **Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Vakfı Kütüphanesi** tarafından daha önce satın alınmış eserlerdi.

Geniş bir konu yelpazesine sahip olan eserler genel olarak şu şekilde bölümlendirilmiştir: Oryantalistler ve çeşitli Arap ülkelerindeki üniversiteler tarafından yayınlanan süreli yayınlar, ansiklopediler, sözlükler, bibliyografyalar ve kataloglar, Kuran ilimleri ve tefsirler, hadis ilimleri ve hadis külliyatları, tarih, İslam hukuku ve fıkıh, matematik ve doğa bilimleri tarihi, coğrafya tarihi, edebiyat, gramer ve dil kitapları, sanat tarihi ve savaş teknolojileri.

Kütüphanedeki eserler, başta İslam bilim tarihinin dili Arapça olmak üzere, İngilizce, Almanca, Fransızca, Osmanlıca, Farsça, İtalyanca, İspanyolca ve Rusça gibi çeşitli dillerde yazılmıştır. Bunların yanı sıra, İslam bilim tarihi üzerine çok sayıda kitap ve makalenin **Fuat Sezgin** tarafından konularına göre tasnif edilmiş ve tekrar yayınlanmış hali olan tıpkıbasımlar bulunmaktadır. Bu tıpkıbasımların konularına göre dağılımı şu şekildedir: İslam Matematik ve Astronomisi 101 cilt, İslam Coğraf-

İstanbul İslâm Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi'nde Astronomi bölümünde yer alan usturlap replikalarının en eskisi M.S. 927 yılında Muhammed Nastulus tarafından yapılmış ve orijinali Kuveyt'te İslâm Arkeoloji Müzesi'nde bulunmaktadır. Müzede 9.yüzyıl ile 18.yüzyıllar arasında Yemen'den İspanya'ya kadar İslâm coğrafyasının farklı şehirlerinde yapılmış ve günümüzde orjinalleri Almanya, Fransa, İngiltere gibi Avrupa ülkelerinde ve Kahire ve Katar'daki müzelerde bulunan usturlapların replikaları bulunmaktadır. Ülkemizde İstanbul Deniz Müzesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nde orijinal usturlap örnekleri bulunmaktadır.

yası 318 cilt, İslam'da Doğa Bilimleri (zooloji, botanik, optik, kimya, meteoroloji, jeoloji, savaş teknolojileri vd.) 90 cilt, İslam Felsefesi 120 cilt, İslam Mimarisi 35 cilt, İslam'da Tarih Yazımı 60 cilt, İslam'da Müzik Bilimi 8 cilt, İslam Tıbbı 95 cilt, İslam Dünyasında Nümizmatik 56 cilt, çeşitli Arapça eserlerin bibliyografyaları 50 cilt, bazı önemli Arapça yazmaların tıpkıbasımları 150 cilt, Yabancı Seyahatnamelerde İslam Dünyası 79 cilt olmak üzere toplamda yaklaşık 1.200 cilt...

Bu eserlerin yanında asıl bahsedilmesi gereken, Fuat Sezgin'in baş eseri olan 17 ciltlik Arap-İslam Bilimleri Tarihi'dir (Geschichte des Arabischen Schrifttums. Bundan sonra GAS olarak anılacaktır.) Başlangıçta Carl Brockelmann'ın beş ciltlik Geschichte der Arabischen Literatur (Arap Edebiyatı Tarihi) adlı eserini geliştirme ve ona bir zeyl (ek) yazma niyetinde olan Sezgin, daha sonra fikrini değiştirerek yeni bir eser ortaya koymaya karar verdi. Onun bu konuda ortaya koyduğu başarıyı, kendisiyle aynı dönemde Brockelmann'ın eserini geliştirmek üzere toplanan ondan fazla yabancı akademisyenin GAS'ın ilk cildini incelemesinin ardından bu işi Fuat Sezgin'e bırakmaya karar vermesinden anlıyoruz. Kendi sahasında yazılmış en kapsamlı eser olma özelliği gösteren GAS'ın birinci cildi 1967 yılında yayınlanmıştı. Fuat Sezgin, GAS'ı değerlendirmesi için o dönemde İstanbul'da bulunan hocası Ritter'e birinci cildin kopyasını gönderdiğinde, tecrübeli şarkiyatçı "Böyle bir çalışmayı daha önce kimsenin yapamadığını ve bundan sonra da hiç kimsenin yapamayacağını" ifade ederek

İstanbul İslâm Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi'nde Astronomi bölümünde yer alan usturlap replikalarının en eskisi M.S. 927 yılında Muhammed Nastulus tarafından yapılmış ve orijinali Kuveyt'te İslâm Arkeoloji Müzesi'nde bulunmaktadır. Müzede 9.yüzyıl ile 18.yüzyıllar arasında Yemen'den İspanya'ya kadar İslâm coğrafyasının farklı şehirlerinde yapılmış ve günümüzde orjinalleri Almanya, Fransa, İngiltere gibi Avrupa ülkelerinde ve Kahire ve Katar'daki müzelerde bulunan usturlapların replikaları bulunmaktadır. Ülkemizde İstanbul Deniz Müzesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nde orijinal usturlap örnekleri bulunmaktadır.

öğrencisini kutladı. Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Vakfı, orijinal dili Almanca olan 17 ciltlik bu eseri İstanbul Üniversitesi'nden bir grup çevirmene tercüme ettirmektedir.

Ayrıca Fuat Sezgin tarafından yazılmış 5 ciltlik toplamda 1121 sayfa İslam'da Bilim ve Teknik adlı katalog eser, Gülhane Parkı'ndaki İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi müzesinin kataloğu olma fikrini aşarak, Arapça yazma eserlerden alınan bilim aletlerinin tanıtılmasında önemli rol oynamıştır. Bu eser Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca olarak 4 dilde yayınlanmıştır.

Ömrünün son yıllarında kütüphanenin kuruluş çalışmalarına yoğunlaşan Fuat Sezgin, buradaki kitapların envanterinin çıkarılmasında FSMVÜ Bilim Tarihi Bölümü öğrencilerinin görev almasını isteyerek yapılan çalışmaları bizzat kendisi denetlemiştir. Yaklaşık altı ay süren bu zaman diliminde öğrenciler için en büyük mutluluk ve kazanç, Fuat Sezgin Hoca'ları ile yakından görüşmek ve tecrübelerini kendisinden dinlemek idi. Öğrenciler için bu son derece değerli ve verimli dönem, ne yazık ki Fuat Sezgin'in 30 Haziran 2018'de vefatı üzerine son bulmuştur.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayıncılık Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyet gösterecek olan kütüphanede kataloglama çalışmaları devam etmektedir. Prof. Dr. Fuat Sezgin, yapmış olduğu tüm bu hizmetleri şu cümle ile özetlemekteydi: "Bunları geleceği değiştirmek, kıpırdatmak için yapıyorum. Ben bunu bütün insanlık için yapıyorum. Ama benim gizli ve esas hedefim, memleketim ve milletimdir."

* Fatih Sultan Mehmet Vakfı Üniversitesi,
Bilim Tarihi Bölümü, 4. Sınıf Öğrencileri

İLİM AÇIK BİR SORU

Mahmut TOPBAŞLI*

*Düşlerimden süzülen gümüş renkli duyguya
“İlim açık bir soru, aşk sırlı bir cevaptır”
Aklımın hicretinde veda eden uykuya
“İlim açık bir soru, aşk sırlı bir cevaptır.”*

*İçimde kayboldukça hep sığındım içime
Neresine tutunsam savruldu kaç biçime
Aynı cevabı aldım sual ettimse kime
“İlim açık bir soru, aşk sırlı bir cevaptır”*

*Bilirim ki vuslatın yeri var zamanı var
Hikmetin ardı sıra davetin fermanı var
Gamzesinden rüzgârın öptüğü lisanı var
“İlim açık bir soru, aşk sırlı bir cevaptır”*

*Kurtulmak isteyen kim bu hasretin ağından
Ayrılmak isteyen kim sevdanın otağından
Aydınlanır yüreğim çağların چراغından
“İlim açık bir soru, aşk sırlı bir cevaptır”*

*Çıkarıp gençliğimi varlığın sandığından
Berceste sözler ile donatsam kulağından
Hikmetlere erişsem bir derviş dudağından
“İlim açık bir soru, aşk sırlı bir cevaptır”*

*Silindi mesafeler aldığım her nefesle
Sıyrılıp aktı ruhum duyduğu özge sesle
Yüreğim pır pır eder içindeki kafesle
“İlim açık bir soru, aşk sırlı bir cevaptır”*

* Şehit Mehmet Yılmaz İlkokulu Sınıf Öğretmeni

İshak ASLAN*, Mine KILIÇ**, Sabahat ÖZGÖL***

RÖPORTAJ

PROF. DR. MUSTAFA KAÇAR İLE “FUAT SEZGİN”İ KONUŞTUK

1960 yılında Hatay’da doğan Mustafa Kaçar, 1979 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi Anabilim Dalı’nda lisans eğitimine başladı ve adı geçen anabilim dalından “Mihrimah Sultan’ın Vakıf Eserleri”, adlı bitirme teziyle 1983 yılında mezun oldu. Aynı yıl Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi Anabilim Dalı’nda Yüksek lisans eğitimine başladı ve 1986 yılında “Osmanlı Telgraf İşletmesi (1854-1871)”, konulu teziyle mezun oldu. “Osmanlı Devletinde Bilim ve Eğitim Anlayışında Meydana Gelen Değişmeler ve Mühendishanelerin Kuruluşu” konulu teziyle 1996 yılında doktorasını verdi. 2008 yılından itibaren Prof. Dr. olarak görevine devam etmektedir. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde Bilim Tarihi Bölümü’nü kurmuştur. Halen aynı üniversitede bölüm başkanı olarak çalışmaktadır.

Efendim Mekteb-i Üsküdar Dergisi olarak öncelikle bizimle röportaj fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim. Müsaadenizle söze önce İslam Bilim ve teknoloji tarihi ile başlamak istiyorum. İslam Dünyasında, 12-13. yüzyıl kadar olan dönemde gerek tercüme, gerek telif ve gerekse bilimsel keşiflerin yoğun olduğunu görüyoruz. Bu dönemde Batı Uygarlığı haçlı seferleri başta olmak üzere sefer ve seyahatler ile bilimsel ve felsefi eserleri ülke-lerine kadar götürüp tercüme ederek geliştirmeye çalışıyorlar. Bu bakımdan batı biliminin İslam dünyasına çok şeyler borçlu olduğu kabul edilen bir gerçektir. Ancak 13. yüzyıl’dan itibaren bir suskunluk dönemi yaşanıyor. Sizce uzun bir dönem süren bir fetret dönemi mi yaşandı? Sebepleri nelerdir?

Öncelikle, süreli yayın çıkarmanın ne kadar zor ve meşakkatli bir iş olduğunu bilen biri olarak Mekteb-i Üsküdar gibi bir dergiyi okuyuculara ulaştırmanızdan dolayı sizleri tebrik etmeme müsaade ediniz.

Sorunuza Prof. Dr. Fuat Sezgin'in yıllar içinde yapmış olduğu bilim tarihi sohbetlerinde ifade ettiği şu cümlelerle başlamak isterim;

'Bilim tarihi insanların müşterek mirasıdır. Ben buna inanıyorum. Bilimler sıçramalar yapmıyor, esasında yavaş yavaş tekâmül ediyor.'

Bu, sürekli olarak sorulan ve herkesin belli bir pencemeden bakarak cevap vermeye çalıştığı karmaşık bir sorudur. Ne oldu da İslam'ın altın çağı söndü, bir suskunluk dönemine girdi? Aslında bu yanlış sorulan bir sorudur. Cevap bulmaya çalışılırken arkasında yatan gelişim süreci nedense hep ihmal edilir.

İslam medeniyeti 8. yüzyıl boyunca insanlığı başta Antik Yunan olmak üzere kadim medeniyetlerin kabul ettiği "ideal evren" tasavvurundan kurtararak, gözlem, deney ve inceleme yoluyla Allah'ın yarattığı kâinatı keşfetmek için yola çıkmıştır.

İslam'ın "Altın Çağı" olarak bilinen dönemlerde "Fiziki ve doğal çevrenin nesnel incelemeleri" şeklinde tekâmül etmiş olan İslam bilim anlayışı, Latin Hristiyan dünyasına yani "Batı Medeniyetine" bilhassa barbar Haçlı istilacılarının medeniyete saldırısından sonra, 13-14. yüzyıllarda aktarılmaya başlandı. Başta astronomi, cebir, kimya, fizik, tabii bilimler, felsefe, tıp, eczacılık ve ilahiyat konuları olmak üzere hemen hemen ulaşılan bütün İslam bilim eserleri Arapçadan İbranice ve ya Latinceye tercüme edilerek üniversitelerde ders olarak okutuldu. Böylece "Batı medeniyeti" ve Batı bilimi ortaya çıktı. Tek fark, Batı medeniyeti, Müslüman âlimlerce keşfedilmiş kâinat üzerinde hüküm kurabileceklerinin farkına varmış olmalarıdır. Günümüze kadar gelen bu anlayış insanlar üzerinde bir paradigma değişimine yol açmış ve "kainatı keşfetme"-den "kainata hükmetme"ye dönüşmüştür. Yani Fuat Sezgin Hoca'nın ifade ettiği gibi 'Müslümanlar, kendilerinden

evvelki bilimlerini geliştirdiler. Yeni bilimler kurdular. Avrupa'da gelişmiş olan yeni bilimlerin temellerini attılar.'

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere İslam medeniyetinde bir suskunluk dönemi olmamıştır. Müslüman âlimler kendi gelenekleri içerisinde bilimsel çalışmalarını devam ettirdiler. Özellikle insanların bir arada huzur içinde yaşamalarını temin eden adaleti sağlamak üzere "hukuk" alanında detaylı ve rafine diyebileceğimiz içtihatlarla imza attılar. Yine özellikle 1417'de Uluğ Bey tarafından kurulan, Ali Kuşçu ve Kadızade-i Rumi gibi büyük âlimlerin çalıştığı Semerkant Rasathanesi'ndeki gözlem sonuçları yine 1577'de kurulan Takiyüddin Er-Rasid'in İstanbul Rasathanesi'ndeki çalışmalarının sonuçları bugün bile geçerliliğini korumaktadır. Bunlar sadece ilk akla gelen örneklerdir.

Fuat Sezgin'in İslam ve Bilim ve Teknoloji Tarihinin karanlıkta kalan zenginliklerini bilim dünyasına kazandırma bağlamında katkıları nelerdir?

Bu sorunuza cevaplamaya yine Prof. Dr. Fuat Sezgin'in bir ifadesiyle başlamak istiyorum. 'Bugün Avrupa'daki bilimler, İslâm bilimlerinin bir başka coğrafyada, değişik tarihi şartlar içerisindeki devamından ibarettir, diye tanımlıyorum. Bugün Avrupa'da, Batı'da gelişeni yabancı bulmuyorum. Bizim akrabalarımızın geliştirdiği safha olarak kabul ediyorum. Oradaki bilgiyi yabancı bulmadığım için bende bir aşağılık duygusu da yok onlara karşı.

Bu veciz ifade aslında Fuat Sezgin Hocanın çalışmalarının birincil hedefine de ışık tutmaktadır. Bilim insanlığın ortak malıysa eğer bizim de herhangi bir komplekse kapılmamıza lüzum yok.

Fuat Sezgin'in hayatından da hareket ederek bilim tarihi ile ilgili çalışmalar ve keşifler yapan bilim adamlarının bu çalışmalarını modellemesi ne tür faydalar ortaya koyar? Bu bakımdan Fuat Sezgin'in öncülük ettiği Frankfurt ve İstanbul Bilim ve Teknoloji Müzelerinin İslam Bilim ve Teknoloji Tarihine katkısı nelerdir?

Bir asra yaklaşan ömrünü İslam bilimini araştırmaya aday Fuat Sezgin Hoca, 30 Haziran 2018'de hayata gözlerini kapadı. Her şeyden önce bir kaç ömre sığacak kadar ilmî çalışmayı gerçekleştirme yolunda gelecek nesillere bilhassa çok sevdiği gençlere ilham kaynağı oldu.

Fuat Sezgin Hoca'nın hayatından kısaca bahsetmek gerekirse; 24 Ocak 1924 tarihinde Bitlis'te dünyaya gelen Fuat Sezgin, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Doğu Dilleri bölümünde, hayatı boyunca büyük bir ihtiramla yâd edeceği Prof. Hellmut Ritter'in öğrencisi oldu. 1951'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu ve Arap Dili ve Edebiyatı kürsüsünde doktora çalışmasına başladı. 1954 yılında Buhari'nin Kaynakları konulu tezini verdi. Prof. Ritter bilimlerin temelini, "İslam Bilimleri"ne dayandığını söylemesiyle bu alana yönelen Prof. Dr. Fuat Sezgin, tezinde İslam'ın erken dönemine; hatta 7. yüzyıla kadar geri giden yazılı kaynakları araştırdı.

1960 Cuntacılarınca, "Zararlı Profesör" safsatasıyla üniversiteden atıldı. 1961 senesinde, 36 yaşındayken Türkiye'yi terk etmek zorunda kaldı. 1960-61 yıllarında, Almanya'ya giderken yanına, kıyafetlerinin dışında, sadece iki bavul dolusu fiş ve belge alabildi. Önce Frankfurt Üniversitesi'nde misafir doçent olarak dersler verdi. 1966 senesinde profesör oldu.

1961 senesinde yanında götürdüğü fişlerle başladığı İslam bilim tarihi çalışmaları, zaman ilerledikçe ona ün kazandı. 1982 yılında, J. W. Goethe Üniversitesi'ne bağlı Arap-İslam Bilimleri Tarihi Enstitüsü'nü ve 1983'de de buranın müzesini kurdu. Enstitüye bağlı olarak kurduğu

müzedeki, ilk defa Müslüman bilginler tarafından yapılmış aletlerin ve bilimsel araç ve gereçlerin, yazılı kaynaklara dayanarak örneklerini yaptırıp sergiledi.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın daveti üzerine Türkiye'ye gelmeyi kabul eden Prof. Sezgin, 2010 yılında yine Cumhurbaşkanımızın himayelerinde İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesini kurdu. Bu sayede Türkiye onu çok daha yakından tanıma fırsatı buldu. Müslüman bilim adamlarının buluşları, artık kabrinin bulunduğu İstanbul'da Gülhane Parkı'ndaki İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi'nde sergilenmektedir.

Malumunuz ülkemizde 2019 yılı Fuat Sezgin yılı olarak ilan edildi. Geleceğin Fuat Sezgin'i olacak öğrencilere tavsiyeleriniz neler olacaktır ve yine Fuat Sezgin örneğinden yola çıkarak bir öğrencinin zamanı değerlendirme noktasında neler yapmasını önerirsiniz?

30 Haziran'da kaybettiğimiz Prof. Dr. Fuat Sezgin Hoca, burada sayamayacağımız kadar çok eser kaleme almıştır. Ayrıca Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Vakfı'nı, Fatih Sultan Mehmet vakıf Üniversitesi İşbirliği ile Bilim Tarihi Bölümünü ve Enstitüsü'nü kurarak, Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora programlarını açarak

arak Türkiye’de İslam Bilim Tarihi araştırmalarına yeni bir ekol kazandırmıştır. 28 farklı dil ve lehçeyi bilen Fuat Sezgin hoca, çok sevdiği öğrencilerine her defasında ömrü boyunca günde en az 18 saat çalıştığını ve onların da çok çalışmalarını gerektiğini hatırlatırdı.

Fuat Sezgin Hoca, İslam âleminin komplekslerden kurtulup, atalarının gerçekleştirdikleri “Altın Çağı” yeniden oluşturabileceğine ve yeni bir İslam Rönesans’ını mümkün olduğunu göstermiştir.

Fuat Sezgin’in Geschichte des Arabischen Schrifttums (GAS) yani “İslam Bilim Tarihi” isimli eserinin öneminden bahseder misiniz?

En büyük eserim dediği Geschichte des Arabischen Schrifttums-GAS, İslam medeniyetinin üretmiş olduğu bütün entelektüel birikimleri konu edinen ve bunları gün yüzüne çıkaran çalışmadır. Yani sıradan bir bibliyografya değildir. GAS’yi sadece teknik ve metodik bir çalışma olarak gören bazı kimselerin göremediği, eserin aslında bir ruha da sahip olduğu gerçeğidir. İşte bu ruh İslam medeniyetinin ruhudur.

Peki, Sayın Hocam, Fuat Sezgin’leri yetiştirecek öğretmenlere, Hellmut Ritter örneğinden yola çıkarak ne tavsiyelerde bulunacaksınız?

Bu sorunuza da hocanın yine Bilim Tarihi Sohbetlerinden aldığım veciz bir ifadesiyle cevap vermek istiyorum. ‘Şimdi düşününüz; siz bir dinin mensubusunuz ve o dinin peygamberi diyor ki: “İki günü birbirine eşit olan insan zarardadır.” Demek ki İslam Din’i sizden her gün yeni bir şey istiyor.’

Yine Fuat Sezgin hoca “Bir Müslümanın çok çalışabilirse, çok büyük neticelere varabileceği inancı var bende. Onun için milletimden, Türk milletinden, Müslümanlardan böylesi bir davranışa sahip olmalarını isterim. Artık Türkler korkak ve taklitçi bir millet olmaktan kurtulmalıdır, Türkler yaratıcı olmalıdır!” şeklinde çalışma ve üretmenin önemine vurgu yapmaktadır.

Son olarak, Sayın Cumhurbaşkanımız 2019 yılını ‘Prof. Dr. Fuat Sezgin Yılı’ olarak ilan etti. 30 Haziran 2018 tarihinde ebediyete intikal eden değerlerimizden olan bu ünlü Türk bilginini tanımak gençlerimize yeni ufuklar açacaktır. Hayatını ‘çalışmak’ olarak özetleyebileceğimiz bilim insanımız, bize onu takip edebileceğimiz büyük ve kıymetli bir araştırma alanı açtı. Millet olarak sahip olduğumuz komplekslerimizden kurtulmak ve hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığımız, araştırmadığımız bilim tarihimizi gün yüzüne çıkarmak. Hepimiz onun çalışma ve araştırma sonuçlarını daha ileriye taşımak ve yenilerini keşfetmekle ülkemize karşı mesulüz. Eğer hiçbirini yapmıyorsak en azında bıraktığı mirası tanımakla ve tanıtmakla mükellefiz.

Kıymetli Hocam, Mekteb-i Üsküdar dergisi adına bize zaman ayırdığını için çok teşekkür ederiz.

Bana Fuat Sezgin Hoca’yı anlatma imkânı verdiğiniz ben teşekkür ederim.

* Üsküdar İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü

** Çağrıbey Anadolu Lisesi Müdür Yardımcısı

*** Üsküdar İlçe MEM Özel Büro

YILDIZLARA DOKUNMAK

Şüphesiz, dünya semasını
“**çekici bir süsle**” yıldızlarla
süsleyip donattık

(Sâffât Suresi 6.Ayet)

Reyhan ÇELİK*

İnsanoğlu, “Allah’ın yıldızlarla süslediği gökyüzüne” başını kaldırdığından beri yıldızların güzelliği karşısında derin bir hayranlık duydu. Milyarlarca yıl önce kaybettiği ışığına, dünyanın duyduğu hasret midir insanı saran bilinmez... Evrenin sonsuzluğunda, semayı ve hayalini süsleyen yıldızlara ulaşmak öylesine imkânsız, öylesine uzaktı ki...Yücelere meyleden insan, ilk çağlardan itibaren ardına düştüğü yıldızları, gökyüzünde birer birer keşfettikçe hayallerine ulaşmışçasına mutlu oldu.

Müslümanlar için usturlap vazgeçilmezdi; göllerin derinliği, dağların yüksekliği, mesafelerin hesabından ziyade, güneşin doğuşundan batışına kadar gün boyunca belirlenmiş namaz vakitlerini, oruç vaktini onun sayesinde tayin ediyorlardı.

Bu ulvî görevine hürmetle dış halkası olan ankebutunu en nadide motiflerle süsleyerek şaheser haline getiren âlimler, Yemen, Bağdat, Şam ve Endülüs'te güzellikleri bugün de göz kamaştırıran usturlaplar yaptılar.

İslâm Bilim Tarihi uzmanı Hüseyin Şen'in Buhara Özbekler Tekkesi'nde düzenlediği "Yıldızlara Dokunmak" adlı usturlap atölyesinde, 1291 yılında Yemen'de hüküm süren Türk hanedanına mensup Sultan El-Melik El Eşref'in yaptığı bir usturlabın karton üzerindeki tas-

Usturlap kelimesi Antik Yunan dilinde yıldız anlamındaki "Astron" ile almak masdarı "Lambanein" in birleşmesiyle "Astrolabion" olarak kullanılmış, Batı dillerine "Astrolab" olarak geçmiş İslamiyette ise "usturlap" denilmiştir. Güneş ve yıldızların yüksekliğine bağlı olarak zaman tayini yapmak, güneşin meridyen geçişini izlemek, yön bulmak, iki yer arasındaki açıklığı ve yüksekliği ölçmek gibi işlerde kullanılan bu aletin geliştirilmesi ve yaygın şekilde kullanılması İslâm bilim adamlarınca gerçekleştirilmiştir. Usturlaplar ahşaptan ve genellikle pirinç, bronz gibi madenlerden yapılmıştır. Osmanlı denizcilerinin, haritacılarının, astronom ve muvakkitlerin kullandığı usturlapların yerine 18.yüzyıldan sonra yapımı ve kullanımı daha kolay olan rub'u tahtalarının kullanımı yaygınlaşmıştır. Usturlabın ilk olarak nerede, ne zaman ve kim tarafından yapıldığı hakkında çeşitli kabuller bulunur. Bunlardan birincisi ilk usturlabın Hipparkhos (M.Ö. 190-125) tarafından yapıldığıdır. İznik'te doğan gökbilim çalışmalarını Rodos adasında yapan Hipparkhos ekinoksun da bulucusudur. Diğer görüşe göre Antalya yakınlarında Perge'de doğan çalışmalarını İskenderiye'de yaptığı bilinen Apollonius (M.Ö.260-200) usturlabı ilk kullanan kişidir.

Sümer, Babil, Mısır, Hint bilgeleri gökyüzündeki yıldızların seyrini, izlerini okudular ve sırrı hala çözülemeyen işaretlerle tapınaklarda sakladılar. Venüs, yıldızlı gecenin koynuna sığınan şairlere simsiyah kanatları altından parlayan ilhamını duyurdu. Yıldızların suya, taşlara, mabetlere düşen gölgesi o büyülü zamanda insanın avuçlarına aksetti. İnanılmaz ama bir gün yıldız "astron"ları birer birer gökyüzünden "astrolabion" ile yakalayıp seyrettiler.

Tüm işaretler, yıldızların gökyüzünden ilk defa Anadolu topraklarında insanın avuçlarına dolduğunu söylüyor. İslâm âlimleri, kadim medeniyetlerden alıp usturlap adını verdikleri bu tılsımlı aleti, geliştirip hassaslaştırarak yıldızların ve güneşin seyrini ânbeân izlediler.

viriyile karşılaştığımda ben de güzelliğine hayran oldum ve hayatımda yıldızlara yolculuk başladı. Prof. Fuat Sezgin'den feyz alan Hüseyin Şen'in aşkla ve heyecanla tanıttığı bu usturlap çizimiyle adeta büyülenmiş, kendimi zamansız bir şiirin içinde bulmuştum. Yemenli sultanın usturlabıyla ankebut, yıldızları değil gönlümü yakalamıştı. Zamanın açıldığı o büyülu ânda başka bir çağda; Halife El Mansur'un "su ve ateşten" mamur eylediği müdevvere şehir Bağdat'ın yıldızlı gecelerinde, güneşli çarşılarında gezmeye başladım.

Bağdat'ın ve tüm zamanların en güzel ve zeki kadını, samsiyah harmanisi içinde, gözlerinde yıldızlarla bana baktığı zaman ben de yıldızlara tutuldum. Meryem El Usturlabi'nin avuçlarındaki yıldızlar bana da sırlarını fısıldar diye ümid ettim. "Vakti vardysa aşkın onu beklemeliydi"

diyordu şair. Yıldızları beklemek... Ne uzak mesafe ne bilinmez yoldu...

İslâm Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi'nde açıldığı dönemde usturlap replikalarını görmüştüm. Beni asıl etkileyen Hüseyin Şen'in Fuat Sezgin'den miras aldığına inandığım İslâm bilimine ve usturlaplara duyduğu sevgiydi. Hollanda'da mühendislik eğitimi alan ve ardından Utrecht Üniversitesi'nde dünyanın önde gelen İslâm Bilim Tarihi uzmanlarından Prof. Jan Hogendijk ile çalışmalarını sürdüren Hüseyin Şen, Prof. Fuat Sezgin'in vefatının ardından Yeni Şafak gazetesinde yayımlanan "Fuat Sezgin'in Mirası" adlı yazısında yıllar önce yeni mezun bir mühendis olarak Hocayı ziyaretini şöyle anlatıyor: "Fuat Hoca'yı bir randevu talebiyle aradığımda büyük ısrarıma rağmen sadece 15 dakikalık bir randevu alabilmişim. Almanya'da bir Noel tatili gününe gelen ziyaret gününde, koskoca enstitü boştu ama Fuat Hoca masasının başında çalışıyordu. Kısa bir nezaket tanışmasından sonra koleksiyonu görmek için enstitünün alt katlarındaki odaları birlikte gezmeye başladık. Yazmaların tozlu sayfalarında gizli kalmış ve odalar dolusu birbirinden ilginç o icatları görünce adeta büyülenmişim. Bu gezinin akabinde ise bana zor verdiği 15 dakikalık randevu hakkında fikrini değiştirmiş ve tekrar ofisine geçtiğimizde eşi Ursula Hanım'ı telefonla arayarak "Ursula Hanım ben bugün bir saat kadar gecikeceğim, burada bilim tarihine çok meraklı bir Türk genci var." demişti. Hocanın, bir Türk gencinin İslâm bilim tarihine ve çalışmalarına ilgi duymasından mutlu olması beni çok etkilemişti."

Hüseyin Şen, Prof. Fuat Sezgin'in şahsiyeti ve çalışmaları hakkında önemli bilgiler paylaştığı yazısının sonunda şu gerçeği hatırlatıyor: "Mazisi olmayanın âtisi olmaz demişti milli şairimiz. Artık bilim tarihi alanında dev bir mazimiz var, şimdi sıra âtiyi yakalamakta!" Bu ziyaretin ardından İslâm Bilim Tarihi alanında çalışmaya karar veren Hüseyin Şen, Gülhane'deki İslâm Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi'nin kuruluşunda görev aldı. Hocanın mirasını devam ettiren örnek bir bilim insanı olarak İstanbul Rasathanesi'nin kurucusu Türk astronomu Takiyüddin El Raşid hakkındaki araştırmalarına ve gençleri İslâm bilimiyle tanıştırmaya devam ediyor.

Bülbül'ün uzun zamandan beri usturlap yapmak amacıyla araştırmalar yaptığını öğrendiğimde tarifsiz heyecan duydum. Kendisiyle görüştüğümüzde ülkemizde el yapımı usturlap olmadığını, tarihimizde özel bir yeri olan usturlapları aslına uygun olarak yapmak istediğini belirtti.

Kültürümüze ve sanatına âşık bir usta olarak uzun süren araştırma, inceleme ve hesaplamalarının sonucunda, yılların tecrübesiyle ve tamamen el emeğiyle “Prof. Fuat Sezgin ve İslâm Bilim Tarihi Yılı” anısına özel olarak ürettiği sınırlı sayıdaki usturlaplar, ülkemizde bir ilk olma özelliği taşıyor. Heyecanlı sürecin sonunda Eminönü Büyük Valide Han'daki atölyesinde kendisini ziyarete gittiğimde henüz tamamladığı ilk usturlabı avucuma aldığım zamana açılan büyümlü ânda, gündüz vakti olmasına rağmen hanın avlusuna dolan Bağdat'ın yıldızlı gecelerinde “Yıldızlara dokundum” ve harmanisinin gölgesi revakların ardında kaybolan Meryem El Usturlabî'nin kalp atışlarını hissettim.

Gözlerindeki yıldızlarla beni “su ve ateşin” diyarı; Bağdat'a kadim toprakların sırrına yolculuğa davet ediyordu.

Yolculuk da yolda olma hali de güzel...

Bilim tarihi ve usturlaplar hakkındaki araştırmalarım yıllar içinde beni çok değerli hocalarla buluşturdu. Usturlapların ve benzer bir alet olan rub'u tahtalarının kullanıldığı küçük astronomi ve matematik merkezleri olan muvakkithaneler üzerine yaptığı araştırmaları “İstanbul Muvakkithaneleri” adlı kitapta toplayan Galata Mevlevihanesi eski müdiresi Sanat Tarihi uzmanı Server Dayıoğlu'na, Kandilli Rasathanesi Bilim Tarihi Koleksiyonu yetkilisi Sanat Tarihi uzmanı Dr. Tahsin Tahaoğlu'na ve “İslam Düşüncesi ve Felsefesi Akademisi”nde derslerine katıldığım Prof. Zekai Şen, Prof. Tahsin Görgün, Prof. Ömer Türker gibi ülkemizin bu alanda en değerli hocalarına paylaştıkları bilgiler için müteşekkirim.

“Yıldızlara Dokunmak” hayalimin en özel durağında, ülkemizin önde gelen sanatçılarından Kalemkâr İsmail

İstanbul İslâm Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi'nde Astronomi bölümünde yer alan usturlap replikalarının en eskisi M.S. 927 yılında Muhammed Nastulus tarafından yapılmış ve orijinali Kuveyt'te İslâm Arkeoloji Müzesi'nde bulunmaktadır. Müzede 9.yüzyıl ile 18.yüzyıllar arasında Yemen'den İspanya'ya kadar İslâm coğrafyasının farklı şehirlerinde yapılmış ve günümüzde orjinalleri Almanya, Fransa, İngiltere gibi Avrupa ülkelerinde ve Kahire ve Katar'daki müzelerde bulunan usturlapların replikaları bulunmaktadır. Ülkemizde İstanbul Deniz Müzesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nde orijinal usturlap örnekleri bulunmaktadır.

FUAT SEZGİN'İN HAYATINDAN TALEBELİĞE DAİR İLKELER

Talebelik Çok Zor Olan Şeye Talip Olmaktır

“Sorabilmek için evvelâ öğrenmek lâzım” der Goethe. Öğrenme, öğrenmeye çabalama, aslında en ulvi, aynı zamanda en zor görevdir. Bu bakımdan talebe; öğrenmeyi talep eden, isteyen, arzu eden anlamındadır. Peki, öğretmen kimdir? Semiha Ayverdi’nin deyişiyle; Burçaklar veren tek buğday tânesi gibi talebesine ilmini giydirendir öğretmen. İlmi istemeyi bilmeyi öğrettiği anda en önemli görevi ifa etmiş olur. Bu ise sorgulama, sorma, gözlemleme evresiyle başlar; analiz, sentez ile devam eder ve nihayetinde yeni sonuçlar ortaya çıkarır, genellemeler yapar. Sabır ve sebatı yolculuğunda kendine azık eyleyenler zor olan şeyi kolay kılarlar.

Fuat Sezgin’in öğrenciliği de sabır ve sebatı gerektiren coğrafi koşulların zorlu olduğu bölgelerde geçer. İlkokulu Doğubayazıt’ta, ortaokulu ve liseyi de Erzurum’da tamamlar. İklimsel olarak uzun ve sert kış koşulların hüküm sürdüğü coğrafyalarda insan organizması, ruhu, iradesi ve aklı, bu zorlukların örsünden geçerek terbiyelenir. Daha zorlu koşullara karşı direnç kazanır. Bu bakımdan Fuat Sezgin’in bu zorlu koşullarda çocukluk ve gençliğinin geçmesi nedeniyle, hayatının ilerleyen safhalarında karşısına çıkacak engelleri, kolaylıkla aşacak irade sahibi olur.

Fuat Sezgin, öğrenciliği süresince mühendis olma emelindedir. Ancak 1943 yılında akrabalarından birisinin kendisini Edebiyat Fakültesi’nde ünlü oryantalist Hellmut Ritter’in verdiği seminere götürmesi, geleceği açısından bir dönüm noktası olacaktır. Şöyle der; ‘O gün o büyük âlim beni adeta büyüledi. Ben artık mühendis olmayı veya başka bir mesleğin peşinde koşmayı kafamdan çıkardım’ Artık talebe, zorluk yolunda yola çıkmaya taliptir. Sonrasında Edebiyat Fakültesi’ne kaydını yaptırır.

Talip Olmak İçin Dakik Olmak Gerekir

Bir gün Hocası Hellmut Ritter, kendisine; ‘Gelin, biraz konuşalım. Çok zor şeye talipsiniz. Arapça öğrenmelisiniz. Ben de zor bir hocayım. Benim talebelerim benden kaçır, biliyor musunuz?’ diye sorar. ‘Biliyorum’ der ve devamla; ‘ben de bunlara rağmen bu tehlikeye girmek istiyorum’. Zorluğun farkında olmak, üstesinden gelip başarmanın en önemli safhasıdır. Kişi bu hususta tedbir ve teçhiz bakımından kendini hazırlar. Bu sayede önündeki belirsizlik ortadan kalkmış olur. Talebe ve girişimcide kaygı ve endişeye yol açan temel faktör; belirsizliktir. Hâlbuki ufku gören, zorluğu algılayandır, binaenaleyh bunlara eşlik eden temel refik(arkadaş); umuttur.

Artık Hellmut Ritter’in talebesidir. Derslere devam etmesinden iki hafta geçtiğinde, derse 3 dakika gecikerek girmişti. Hocası tipik bir Alman disiplinine sahiptir. Cebindeki altın saati göstererek; ‘geciktiniz’ der, ‘bu, bir daha tekerrür etmemelidir!’ diye ikazda bulunur. Alman disiplini dedik, zira başarı için disiplin şarttır; bu disiplinin ilk kuralı, her zaman dakik olun. İkincisi; yapmanız gereken işleri erteleyip sona bırakmayın. Üçüncüsü; prensiplerinizden ve kendinizden ödün vermeyin. Dördüncüsü; kurallara uyun. Sonuncusu ise çalışmaktan kaçınmayın. Lakin bu prensipler, Fuat Sezgin’in hamurunda var olan unsurlardır. Disiplin ve zamana riayet etmede o kadar hassas olmuştur ki, devamında der ki; ‘1943’ten bugüne kadar üç randevuya zamanında ulaşamamanın ıstırabını yaşıyorum’.

Talebe Öğretmenin Huzurunda Büyülenmiştir

Bu sıkı disipline rağmen, Fuat Sezgin için Hellmut Rit-

ter’in birkaç öğrencisinden biri olmak, büyük bir şanstır. ‘Nedense’ der; ‘bu adam beni büyülemişti’. Çünkü Hoca; kişiyi, tarihsel bağlamda, geçmiş ile köklü bağlar kurup, geleceğe taşımada mahirdi. Bu açıdan ondan öğrenilecek çok şeyler vardı. Onu dinlerken derin dehlizlerde bekleyen ulemanın kendisiyle konuştuğunu hisseder, onlarla daha çok söyleşmek için can kulağıyla dinlerdi. Hiç not tutmazmış, Hoca söyler O, söylenenleri can kulağıyla dinler; aklına, kalbine, ruhuna nakşederdi.

Talebe Birkaç Dil Bilmelidir

Hocanın talebesinden ilk isteği, bir an önce Arapçayı öğrenmesidir. ‘şimdi’ der, ‘önünüzde bir fırsat var, 6 aylık bir tatiliniz olacak, bu zaman içinde Arapçayı öğrenin’. Zaten her bakımdan hocaya bağlanmış olan talebe için bu içten bile değildi; günde 17 saat çalışarak, 30 ciltlik Taberi Tefsirini okuyup bitirecek kadar Arapçayı öğrenmişti. Tatil bitmiş, ilk ders seminerinde Hoca, önüne Gazzali’nin İhya’sını koyar ve ‘okuyun bakalım!’ der. Fuat Sezgin devamında der ki: ‘Okudum. Hocam bana baktı, gülümsedi, sevindi, mesuttu’.

Hangi alanda çalışıyorsanız o bağlamda bir veya birkaç dil bilmek zorundasınız. Zorunluluk beraberinde öğrenmeyi, nihayetinde başarıyı getirir. Fuat Sezgin de dilin evreninde yaşayan bir idealisttir. Arapça ile başladığı dil bilgisini 27 dile kadar çıkarır.

Talebe Çok Çalışmalı ve Zaman Ahlakına Sahip Olmalıdır

Hocası Ritter, bir gün sorar: “Kaç saat çalışıyorsun?” ben, der: “Günde 13-14 saat çalışıyorum”. “Nee! Herr

Sezgin bu tempoyla bilim adamı olamazsın. Eğer bilim adamı olmak istiyorsan bunu çok daha artırmalısın” der. Zira Hocası 24 saat çalışırdı. Eğer günler uzun olsaydı, daha çok çalışacaktı. ‘Ben’ der, ‘ondan sonra çalışmamı, 17 saate çıkardım. Bu durum 70 yaşına girinceye kadar devam etti. Yetmiş yaşından sonra, çalışmamı bir iki saat azalttım. Şimdi gene, 13-14 saat çalışmaya gayret ediyorum’.

Fuat Sezgin, hafta sonu dâhil, her gün Enstitüye saat 07:30 da gelir ve geç saatlere kadar çalışırdı. Zira talebe, zaman ahlakına sahip olmalıdır. Çünkü ‘dinlenmeye ihtiyacımız yoktur’. Daha çok eser üretebilmek, kalın toz tabakasıyla örtülmüş, keşfedilmeyi bekleyen İslam bilim ve teknoloji tarihine dair binlerce yazmanın gün yüzüne çıkarılması için ilmi talep eden tilmiz(talebe)lerin yapması gereken öncelik; ‘gerçek bir züht, yani dünyanın nimetlerinden feragat edebilmek!’ Bunun için Hoca, daha iyi imkânlarla sahip olmasına rağmen, çalışmaya daha çok zaman ayırabilmek için, öğle yemeği öğünlerini 10 dakika gibi kısa bir süreye indirir; çantasında bulunan ufak bir peynir parçası veya yağsız reçel çıkarır, onunla öğle yemeğini halleder. Bu hususta talebenin, O’nun ifadesiyle, ‘sabrın cemil’... ‘tatlı sabır’ ile tüm hayatını otokontrole tabi tutarak, masa başına oturup çok çalışması gerekir.

Saat ve zaman, Fuat Sezgin’in hayatında o kadar önemli bir yer tutar ki çalışmalarının önemli bir kısmını oluşturan konu; İslam Bilim ve Teknoloji tarihinde zaman ve saatlerdir. Bu açıdan Osmanlı bilgini Takiyüddin’in 1553 yılında yaptığı saatlerin modellerini tasarlayarak bilim dünyasına kazandırmıştır. Zira zamanı dakikayla ölçen ilk saati Müslümanlar bulmuşlardır. Zaman Müslüman için çok önemlidir. Bu bakımdan ülkenin belli başlı bölgelerine müvakkithaneler ve rasathaneler kurmuşlardır.

Talebe Çalışmalarını Modellemeli ve Bilimsel Prensipler Ortaya Koyabilmelidir

Fuat Sezgin Hoca uzun süren araştırmalarının sonucunda elde ettiği bilgileri; Geschichte des Arabischen Schrifttums (GAS) yani “İslam Bilim Tarihi” adıyla tercüme edilen, bilim tarihçilerinin temel müracaat kaynağı olan ve mevcut en sahih kaynaklarla yazılmış 15 ciltlik

bir dev eserde toplamıştır. Gerek bu eserde biriktirdiği bilgiler gerekse derslere hazırlık sürecinde elde ettiği bilgilerin hudutlarını daha da geliştirmek ve oryantalistlerin bu sahadaki yaydıkları yanlış bilgilerin önüne geçmek için Frankfurt’ta İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesini kurar. İslam Bilim Tarihinde Müslümanların icatlarının modellenmesi ve tüm boyutlarıyla görülmesi için çok önemli adımlar atar. Nihayetinde bu müzenin benzeri Gülhane Parkında 2008 tarihinde açılır. Bugün dünyanın dört bir tarafından insanlar bu müzeden istifade edebilmek için gelip gezi ve gözlemler yaparlar.

Fuat Sezgin’in çalışmaları şu önemli prensibi ortaya koyar; talebe, araştırmaları sonucunda elde ettiği bilgileri modelleyebilmeli, bu sayede diğer araştırmacıların istifadesine sunulmalıdır. Böyle bir çalışma onu kalıcı kılar.

Fuat Sezgin, 94 yaşında vefat ettiği güne kadar talebeliği devam etti. Gerek öğrenci gerekse öğretmen olarak hayatı, büyük bir örnek abidesi olarak karşımızda durmaktadır. Zira en iyi öğretmen, öğrenciliği mütemadiyen devam edendir. Hep araştırır; öğretirken öğrenir, öğrenirken öğretir. Son olarak, talebenin çalışmalarında temel prensipler ortaya koyması ilkesi ile ilgili; Fuat Sezgin, yıllarca üzerinde çalıştığı İslami bilimler sahasının kendine has prensipleri için şunları ortaya koymuştur:

a) Adil tenkit prensibi b) Vazıh bir tekamül kanunu düşüncesi c) Kaynak zikretmede diğer kültür dünyalarında olduğundan daha çok gösterilen gayret d) Bilim tarihi yazarlığının 10.yüzyıldan itibaren ortaya çıkışı ve gelişmesi e) Tecrübe ile teori arasındaki denge kurma prensibi f) Uzun süreli gözetleme prensibi, bunun sonucunda rasathanelerin icadı.

* Üsküdar İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü

KAYNAKLAR

- 1) Turan, Sefer. Fuat Sezgin Bilim Tarihi Sohbetleri, Timaş Yay. 2018 İst
- 2) <https://ceotudent.com>

Neil Gaiman – Stardust (Yıldız Tozu)

PORTO RİKO'DAN UZAYA AÇILAN BİR KAPI: ARECIBO GÖZLEMEVİ

Salih Mehmed BOSTAN*

“Are we human because we gaze at the stars, or do we gaze at the stars because we are human?”
(“Yıldızlara nazar ettiğimiz için mi insanız, yoksa insan olduğumuz için mi yıldızlara nazar ediyorsunuz?”)

Gökyüzü, tarihin başlangıcından bu yana insanoğlu için bilinmezlerle dolu sonsuz bir derya olagelmistir. Her ne kadar uzayda bizi bir yerden bir yere taşıyan vasıta, uzay gemisi olarak adlandırılmış olsa da buradaki derya kelimesini mecazi anlamda kullandığımı söylemem gerekir. Bu bilinmezlerle dolu uzay mefhumunu anlamak

için insan, binlerce yıldır uğraş veriyor. Tarihte bilinen ilk ciddi astronomik çalışmaların Çin ve Antik Yunanlar tarafından yapıldığı kabul edilir [1]. Antik Yunan medeniyetinin bu çalışmaları, İslam Medeniyetinin doğuşunu müteakiben Müslüman bilim adamları tarafından Arapçaya çevrilerek hem korunmuş hem de yeni astronomik çalışmalara zemin olarak kullanılmıştır [2]. Müslümanların astronomi bilimine olan merakında, hiç şüphesiz Kur'an-ı Kerim'de bulunan kevnî (varlıkla ilişkili) ayetlerin çokluğu ve İslam fihhinde güneşin ve ayın hareketlerinin önemli bir yer teşkil etmesinin etkili olduğunu eklemek

gerekir. 16. yüzyılda Rönesans hareketleri ile birlikte Avrupa'da modern astronomik çalışmalar iyice hız kazanmış ve günümüzde dünya atmosferinin dışına doğru yolculukların yapılabildiği bir döneme kadar gelmiştir. Hem dünya siyasetindeki rekabet hem de uzaya duyulan karşı konulmaz merak dünyada pek çok araştırma merkezinin kurulmasına sebep olmuştur. Bu girift bilim dalında yapılan çalışmalar günümüzde bu merkezler tarafından yüksek bütçeli projeler üzerinden yürütülmektedir. İşte bu yazının konusu, başlıktan da anlaşılacağı gibi kendi doktora çalışmalarımı da yürütme fırsatı elde ettiğim böyle bir merkez olan Arecibo Gözlemevidir.

Arecibo Gözlemevi, 1965 yılında radyoastronomi ve iyonosfer çalışmaları için Orta Amerika'da bulunan Porto Riko adasının kuzeybatısına yakın Arecibo şehrine kurulmuş bir gözlemevidir. Dünyanın en hassas radyoteleskoplarından birisini barındıran Arecibo Gözlemevi, 305 metrelik dünyanın -2018 yılı itibarıyla- ikinci en büyük çanak antenine sahiptir. Arecibo gibi radyoteleskoplar, yıldızları, galaksileri optik teleskoplarla gözlemez. Bunun yerine devasa çanak antenleriyle (veya anten gruplarıyla) uzaydan gelen elektromanyetik dalgaları toplar ve bu elektromanyetik dalgalar belli cihazlarla anlamlı veri haline getirilir. Misal vermek gerekirse, yıldızların ömürleri tükendiğinde esas kimyasal reaksiyonların yaşandığı çekirdekleri çöker. Güneşten 10 ila 30 kat daha büyük olan yıldızların çekirdekleri çöktüğünde (collapse) nötron yıldızı adı verilen bir hal alır. Birkaç kilometrelik çapa sahip olmalarına rağmen, Güneş'in iki katı yoğunluğunda olan nötron yıldızları, kâinata bilinen en yoğun uzay cisimidir [3]. İşte bu nötron yıldızlarının içerdiği yüksek manyetik alan bazı durumlarda belli frekanslarda elektromanyetik dalgalar yayar (atarca/pulsar). Arecibo radyoteleskobu, bu elektromanyetik dalgaları tespit eder ve astrofizikçiler, bu bilgileri kullanarak yıldızların özelliklerini, yapılarını incelerler. Bu arada bahsettiğim örnek olan atarcanın (pulsar) 1974 yılında Arecibo kullanılarak keşfedilmesi, 1993 yılında Nobel fizik ödülüne layık görülmüştür [4].

Arecibo, yalnızca radyoastronomi değil aynı zamanda iyonosfer üzerine çalışmaların da yapıldığı bir merkezdir. İyonosfer tabakası yeryüzünden 60 kilometre yükseklikte başlayan 600 ila 1000 kilometrelere kadar devam eden

bir katmandır ve atmosferin içinde yer almasına rağmen, ondan ayrı bir tanımlamaya sahiptir. Atmosfer, sıcaklık farklılıklarına göre sınıflandırılırken, iyonosfer ise plazma yoğunlukları üzerinden sınıflandırılır. %99'u plazma olan bu yapı güneşten gelen elektromanyetik radyasyondan dolayı atomların iyonize olması (başka deyişle, atomdan elektronun ayrışması) ile oluşmuştur [5]. İyonosfer tabakası haberleşme ağı açısından çok önemli bir tabakadır ve magnetosferin iç kısmını oluşturur. Magnetosfer ise, Güneş'in zararlı etkilerinden dünyanın etkilenmesini engelleyen manyetik bir tabakadır -ki bu manyetik "kalkan" olmasaydı, dünyada bildiğimiz manada yaşam olması mümkün olamazdı-. Arecibo'daki iyonosferik araştırmalar, tesiste bulunan radar, iyonosfer ısıtıcı gibi bazı araçlar ile gerçekleştirilir [6]. İyonosfer ısıtıcı diye tabir ettiğim cihaz biraz da komplo teorisine meraklı ve HAARP'i bilen okuyuculara ilginç gelecektir. Bu cihaz, yüksek güçte elektromanyetik dalgayı anten yardımıyla (Arecibo özetinde, fotoğrafta görülen çanak anteni kastediyorum), uzaya doğru gönderir. Bu elektromanyetik dalganın frekans aralığı, iyonosfer plazmasının frekansına uyumlu olması sebebiyle atomlar ile etkileşime girer ve lokal olarak orada Güneş'in etkisine benzer bir etki oluşturur. Radar gibi yardımcı cihazlarla da elektromanyetik dalgaların bu işlemin öncesinde ve sonrasında geçirdiği süreçler incelenir. 17 Ağustos depremi sonrası, depremin Amerikan hava kuvvetlerine ait HAARP adı verilen bir iyonosfer araştırma merkezi tarafından tetiklendiğine dair komplo teorileri okumuş iseniz bu anlattığım tekniğin, HAARP'in de çalışma mantığını oluşturduğunu bilmenizi isterim. Çok fazla detaya girmeden, bu deprem tartışmalarının çok yerinde olduğunu düşünmediğimi ifade etmeliyim.

Radyoteleskop ve iyonosfer araştırmalarına değindikten sonra, Arecibo ile ilgili popüler bir anektod anlatarak yazımı toparlamak istiyorum. Hepimizin bildiği gibi 20. yüzyıl uzay araştırmalarının başka bir boyuta taşındığı bir yüzyıldır. Bu dönemlerde sadece uzay araştırmaları değil, popüler kültürde de uzay üzerine pek çok bilim kurgu romanı -büyük oranda fizikçiler- tarafından kaleme alınmış, bugün bu bilim kurgular artık klasikleşmiştir. Arthur C. Clark, Carl Sagan gibi yazarların kitaplarının pek çoğunda işlendiği gibi bilim camiasında da uzayda -insanların haricinde- bilinçli yaşamın varlığına inanan pek çok kişi var-

dır. Bu inancın bir sonucu olarak kurulan “Uzayda Yaşam Araştırmaları” (SETI) isimli bilim adamlarından müteşekkil bir topluluk, 1974 yılında Arecibo Gözlemevi’ni kullanarak uzaya “Arecibo Mesajı” diye bilinen bir mesaj göndermiştir [7]. Bu mesajın amacı, uzayda bilinçli yaşam formlarına ulaşmak ve onlara insanlarla ilgili birtakım bilgiler vermektir. O yıllarda teknoloji pek elvermediği için resimde görüldüğü üzere gayet ibtidai bir mesaj uzaya gönderilmiştir. Bu mesajın içeriğine gelirsek, aşağıdan yukarıya, Arecibo gözlemevi, güneş sistemindeki hangi gezegenden mesajın gönderildiği, orantılı bir insan figürü, insanın DNA yapısı, bazı elementlerin atom numaraları ve 1’den 10’a kadar sayılar. Mesajın içeriğinde gördüğümüz üzere, “uzaylı” yaşam formlarına insan DNA’sının yapısı gönderilmiş. İnsana “Selam dünyalı biz dostuz” esprisini hatırlatan bu mesaj, gerçekten dost mu, düşman mı ne oldukları bilinmeyen birtakım varlıklara kendi vücudumuzun yapı taşlarını göndermenin pek yerinde bir davranış olmadığı fikri de bilim camiasında bir tartışma konusudur [8]. Neyse ki en yakın galaksinin iki buçuk milyon ışık yılı ötede olduğunu varsayarsak (saniyede üç yüz bin kilometre hızla, iki buçuk milyon yıl gitmeye tekabül ediyor bu mesafe), muhtemelen bu mesaj için çok endişelenmemize gerek yok. Yakın zamanda Arecibo Gözlemevi Kasım 2018’de yeni bir duyuru yaparak, 2019 yılında, 1974’teki mesajın gönderilişinin 45. yılı olması dolayısıyla yeni bir mesaj yollamak üzere bir yarışma başlattığını duyurdu. Yarışmaya anaokulundan üniversiteye kadar her yaş grubundan herkes katılabileceği gibi, sayısı onu geçmeyecek şekilde gruplar kurulabiliyor. Öğrencilerini yönlendirmek isteyen öğretmenler, Arecibo’nun resmi sitesinden bu yarışmaya ulaşabilirler [9].

Velhasılı kelimeler, Arecibo Gözlemevi İngilizce ifadesiyle “state-of-the-art” denilebilecek, yani kendi alanında

bir mihenk taşı olmuş büyük bir tesistir. Maalesef 2017’de gerçekleşen Maria Kasırgası, zaten finansal açıdan zor zamanlar geçiren gözlemine ciddi maddi hasar vermiştir. Yine de dünyanın her yerinden araştırmacılar bu devasa tesise sahip çıkmaktadır. Eğer yolunuz bir gün Porto Riko’ya düşerse muhakkak ziyaret etmenizi tavsiye ederim. Tesis içerisinde müze ve güneş sistemi üzerine birtakım bilgiler mevcut. Aynı zamanda tropikal yağmur ormanlarında vadinin içerisinde inşa edilmiş bu ihtişamlı radyoteleskopa bakarak bir şeyler içebilme imkânınız var. Amerikan idaresinde bulunan Porto Riko dünyanın en eski kolonisidir, dolayısıyla Amerikan vizesiyle adayı ziyaret mümkün. Mimarisi de ayrı bir büyüleyici havaya sahip olduğu için bazı Hollywood filmlerinde de yer almıştır bu yapı. Örneğin, Carl Sagan’ın aynı isimli kitabından uyarlanan “The Contact” filminde birkaç sahne burada geçmektedir, filmi izleyenler bu yapıyı hatırlayacaklardır muhtemelen. Son olarak, bir astrofizikçi olmadığım şerhini düşerek, bahsi geçen konularla ilgili daha detaylı bilgi edinmek isterseniz, bana smboston@protonmail.com üzerinden e-posta gönderebilirsiniz.

* Elektronik ve Haberleşme Mühendisi

KAYNAKLAR

- [1] - Forbes, George. *History of astronomy*. Putnam, 1909.
- [2] - Saliba, George. *A history of Arabic astronomy: Planetary theories during the golden age of Islam*. No. 19. NYU Press, 1995.
- [3] - Karttunen, Hannu, et al., eds. *Fundamental astronomy*. Springer, 2016.
- [4] - <https://www.nobelprize.org/prizes/physics/1993/press-release/>
- [5] - Kelley, Michael C. *The Earth’s ionosphere: plasma physics and electrodynamics*. Vol. 96. Academic press, 2009.
- [6] - Moldwin, Mark. *An introduction to space weather*. Cambridge University Press, 2008.
- [7] - <https://www.seti.org/seti-institute/project/details/arecibo-message>
- [8] - <http://meti.org/blog/should-we-message-et>
- [9] - <http://www.areciboobservatory.org/challenge/>

YÜZLEŞME

Yasemin KAPUSUZ*

*Bir türkü tutturdum, biraz gülden biraz goncadan,
Gençliğim eyvah ile uğultu medeniyetinde,
Günler hiç geçmiyorken günler ne de tez geçiyor!
Yularından tutunca dünyanın, çekim başlıyor yeniden.*

*Yüzleşmedeyim, ölüm va'di ile istikbale seferim,
Delilik bilgeliği ile aşk gelince gönlüme, gidenlere sela(m).
Bezirganbaşı! Kapı hakkım, sus payı yılanların raksında,
Sazlar arasından yükselen bir ney feryadı,
Çilli bir tay şahlanışı dört nala.*

*Kararsız bir bürgütüm, akılsız başımla akıl hocası aleme,
Eşref saatimde yanıyorum, yanıyor aynası simurgun.
Külümnden bir demet gül inşa ediyor celladım, nafile.
Dilimin ucunda tüfengimin mercan saçmaları.
Sıcacık mermilere sekiyor ceylanlar, sekiyorum.
Vuruluyor sözlerim, servetim birkaç dize.
Yarasanın göz kırpmasını nakşedip çiğdem siyahına,
Bin gün(ah) ve bir gün ah ile yüzleşme seansı.
Bu hegomanya, tasmalı suretiyle düzmece methiye.
Falci itirafı, yalan dolan hep o gürleyen çan sesleri.
Ve şi'rim, bülbül sesiyle kervanın onur konuğu.
Kızıl süsün aydınlattığı hilali karşılama bandosu.
Şarkılar, dünyayı yaşanılır kılacak, hatıratı yeşil.
Bahçede hanımeli açacak, bir kız, "emmi" diyecek bir oğlana,
Yarin gecesi leylak, gündüzü lale şavkıyacak.
Makbul bir dua ile yüzleşmem, mazinin etkisiz heyelanı,
Sarsma, sarsılma, gözden kara su ile tertemiz sayfa.
Kevser levhası mahfuzda, nasuh hatırna;
Bağışlasın Allah! Bes. Bağışlanayım...*

*Hakkı Demir AİHL Türk Dili Edebiyatı Öğretmeni

BAYKONUR UZAY ÜSSÜ VE İLK TÜRK ASTRONOTLAR

Mehmet Cemâl ÖZTÜRK*

1936'da Eskişehir Tayyare Alayı'nı ziyaret eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk; "Geleceğin en etkili silahı da, aracı da, hiç kuşkunuz olmasın uçaklardır. Bir gün insanoğlu uçaksız da göklerde yürüyecek, gezegenlere gidecek, belki de aydan bize mesajlar yollayacak. Bu mucizenin tahakkuku için iki bin yılını beklemeye hacet kalmayacak. Gelişen teknoloji bize daha şimdiden bunu müjdeliyor... Bize düşen görev ise Batı'dan bu konuda fazla geri kalmamaktır" demiştir.¹

Baykonur Uzay Üssü Kazakistan'ın Baykonur kasabasının 320 km kadar güney doğusunda, Seyhun (Sir derya) nehrinin kıvrımındaki bozkırda kurulmuş olan üs, dünyanın en eski ve en büyük uzay fırlatma üssüdür. Baykonur Uzay Üssü, birçok fırlatma rampası, kontrol kulesi, kontrol merkezi ve füze deneme alanını barındırır. 1955'te hizmete giren üssün genişliği kuzeyden güneye 80 km, doğudan batıya 130 km kadardır. Üs yakınlarına çalışanların ve ailelerinin kalmaları için Tyuratam kenti kurulmuştur. Uzay çalışmaları tarihinin birçok önemli uçuşu Baykonur Uzay Üssü'nden yapılmıştır: ilk uydu Sputnik 1'in fırlatılması (1957),

ilk insanlı yörünge uçuşunu gerçekleştiren Yuri Gagarin'in aracı, Vostok 1'in fırlatılması (1961), uzaya çıkan ilk kadın Valentina Tereşkova'nın aracı (Vostok 6) fırlatılması (1963). 1991'den sonra Kazakistan Cumhuriyeti sınırları içinde kalan

Baykonur Uzay Üssü, Rusya tarafından 2050 yılına kadar kiralanmıştır. Baykonur'dan, bugüne kadar yaklaşık 1100 kadar fırlatma yapılmıştır. 1980-1990 yılları arasında Mir uzay programını destekleyen üs, 2003'teki Columbia Uzay Mekiği, felaketinden sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin uzay mekiği programına ara vermesi ile Uluslararası Uzay İstasyonu'nun tek destekleyici üssü haline gelmiştir.²

KAYNAKLAR

¹Sabiha Gökçen, Atatürk'ün İzinde Bir Ömür Böyle Geçti, (haz. Oktay Verel), s. 192-193 arasındaki resimli sayfaların 12.sinde, İstanbul, THK, 1982.

²1986'da da Challenger Uzay Mekiği kazasında meydana gelmişti. Dünyadaki uzay üsleri: Avustralya (ASRI), Brezilya (FAB, AEB), Kanada (LFC, CSA) WWW, Çin (CNSA), Kuzey Kore, Güney Kore (KARI), Avrupa Birliği (ESA) ve Fransa (CNES), Hindistan (ISRO), Pakistan, İran (ISA)-Semnan Uydu Fırlatma Merkezi, İsrail (ISA), İtalya (ASI), Japonya (JAXA), Norveç (NSC), Rusya (ROSKOSMOS), İsveç (SSC), ABD (NASA,DOD)- Kazakistan'daki Baykonur Uzay Üssü'nün bunlardan bir üstünlüğü, insanlı uçuşlar yapan tek nokta olmasıdır. BİLİM ve TEKNİK Dergisi, s.50-55, Kasım 2007.

İLK TÜRK ASTRONOT³

1) Toktar Ongarbeyevich Aubakirov (Toktar Ongarbaylı Ebubekiroğlu) 1946 Kazakistan'da doğdu. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin 72'nci ve son kozmonotudur. Pilotluğa 1976 yılında başlamıştır, 50'den fazla uçak tipiyle uçmuş ve Mig-29 uçaklarının ilk uçuşlarını yapmış, test uçuşlarını gerçekleştirmiştir. 1991 tarihinde SSCB, Almanya ve Avusturya ortaklığı ile Baykonur Uzay Üssü'nden kalkan Soyuz TM-13 Uzay aracı ile uzaya çıkmış ve Mir Uzay İstasyonu'nda 7 gün 22 saat kalmıştır. Baykonur Uzay Üssü'nden uzay aracı fırlatıldığında Kazakistan, SSCB'ye bağlı iken uzay aracı üsse indiğinde Kazakistan bağımsız bir devlet olmuştu. PTT tarafından düzenlenen "2000 yılına mektup" kampanyası kapsamında 1986 yılında "İlk Türk Astronotu"na yazılan mektup, 2002 yılında Ebubekirov'a teslim edilmiştir⁴.

2) Talgat Amangeldyevich Musabayev (Talgat Musabeyoğlu). 1951 Kazakistan'da doğdu. 1994-2001 arasında 3 uzay yolculuğu yaparak, toplam 341 gün 9 saat 48 dk. uzayda kaldı.

Kazakistan, Ebubekirov'un ardından uzaya ikinci astronotu Talgat Musabayev'i gönderdi. Musabayev ilk iki uçuşunu 1 Temmuz 1994 tarihinde Mir Uzay İstasyonu'na yaptı. 14 ülkenin ortak olduğu Uluslararası Uzay İstasyonu (ISS)'na yaptığı ikinci uçuşu, 207 gün 12 saat sürmüştür (1998). Musabayev, üçüncü yolculuğunda dünyanın ilk uzay turisti Amerikalı milyarder Dennis Tito'yu uzaya götüren uzay aracının komutanı idi (2001). Musabayev, uzaya ilk gidişinde yanında Kur'an-ı Kerim de götürmüş, dönüşte Cumhurbaşkanı Nazarbayev'e hediye etmişti. Bu Kur'an-ı Kerim, şu anda Cumhurbaşkanlığı Müzesi'nde bulunuyor. "Kazkosmos" Kazakistan Ulusal Uzay Kurumu Başkanlığını yapmıştır.

3) Salizhan Shakirovich Sharipov (Salizhan Şerifoğlu) 1964 Kırgızistan'da doğdu. 1998 ve 2005 arası 2 yolculukla toplam 201 gün 14 saat 50 dk. uzayda kaldı. Üçüncü Kazak astronottur.

Ülkemizin Uzaydaki Uyduları⁵ Türkiye, uzayda uyduya sahip olan dünyadaki otuz ülkeden biridir. Türksat 3A, Türksat 4A ve Türksat 4B haberleşme, Göktürk 1, Göktürk 2 ve Rasat gözlem yapmaktadır. Türksat 5A'nın ve Türksat 5B'nin de önümüzdeki yıllarda uzaya gönderilmesi

* Uzman Öğretmen

³ Kaynaklarda Çuvaş kozmonot, Andrian Grigoryevich Nikolayev (d.1929-ö.2004)'in, uzaya giden üçüncü ve Türk kökenli ilk insan olduğuna dair bir bilgi de bulunmaktadır. Nikolayev, Vostok 3 ve Soyuz 9 uçuşlarında en uzun süre uzayda kalma rekorları kırdı. Ayrıca Vostok 2 ve Soyuz 8 görevlerinde yedek kozmonot olarak görev yaptı. 1982'de kozmonotluktan ayrıldı. 1963'te ilk kadın kozmonot olan Valentina Tereshkova ile evlendi. Bir kız çocuğu (Elena Andronova) oldu. Ay'daki bir kratere Nikolayev adı verildi. Nikolayev, 2004'te Çuvaşistan'ın başkenti Çeboksarı'da hayatını kaybetti. Buradaki törenin ardından, doğduğu köy Sorseli'de defnedildi.

⁴ Türk kamuoyunun Toktar Ebubekiroğlu ile tanışması oldukça ilginç bir rastlantıya dayanıyor. 1986 yılında "2000 yılına mektup gönder" başlıklı bir kampanya başlatan PTT, bu vesileyle yurdun dört bir yanından binlerce mektup teslim aldı. Toplanan bütün bu mektupları yeni milenyumun başlangıcına dek genel merkezindeki kasalarda saklayan PTT yetkilileri, 2000 yılı gelip dağıtımına başladıklarında ise ciddi bir sorunla karşılaştılar. Mektuplardan birinin üzerinde "Uzaya çıkacak ilk Türk astronota" ibaresi yer almaktaydı. İstanbul-Aksaray Postanesi'nden 27 Ekim 1987 günü postaya verilen bu sıra dışı mektubun üzerinde herhangi bir gönderici adı da yoktu. Eldeki ilk bilgiler, adı bilinmeyen bu vatandaşımızın hayalinin henüz gerçekleşmediğini, uzaya o tarihe dek herhangi bir Türk'ün çıkmadığını gösteriyordu. Uzun süre bu mektubu ne yapacaklarını araştırarak yetkililer, önce Türk Havaçılık ve Uzay Genel Müdürlüğü'ne başvurular. Gelen cevap yetkilileri Dışişleri Bakanlığı ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na yönlendirir. Alınan bilgi ise oldukça şaşırtıcıydı. Dışişleri Bakanlığı da Hava Kuvvetleri Komutanlığı da Türklerin-Türkiye Cumhuriyeti uyruğuyla olmamakla birlikte- uzaya çoktan gittiğini bildiriyordu! Çünkü, farklı ülkelerden astronotların yer aldığı geniş bir listede yapılan taramada, Kazakistanlı astronot Toktar Ebubekiroğlu'nun adı yer almaktaydı. Ankara'daki Kazakistan Elçiliği aracılığıyla, halen hayatta olan ve Başkan Nazarbayev'in bilimsel konularda başkanlığını yapan Ebubekiroğlu'na ulaşıldı, kendisine "bu özel mektubu kabul edip etmeyeceği" soruldu. Müslüman bir Kazak Türk'ü olduğunu bizzat onaylayan Ebubekiroğlu, mektubu memnuniyetle kabul edeceğini bildirerek 15 Şubat 2002'de PTT'nin davetiyle Türkiye'ye geldi. O güne dek adını sanını hiç bilmediğimiz astronot Ebubekiroğlu, meçhul yazdığı sevgi dolu mektubu yetkililerden törenle teslim alırken, böylelikle PTT'nin elinde bulunan son "2000 yılı mektubu" da iki yıllık bir gecikmeyle sahibine ulaştırılmış oluyordu.

1- Türksat 1A - 24 Ocak 1994'te Kourou'dan fırlatılmış, ancak arıza sebebiyle okyanusa düşmüştür.

2- Türksat 1B - 10 Ağustos 1994'te Fransız Guyanası'ndaki Kourou Üssü'nden fırlatıldı.

3- Türksat 1C - 10 Temmuz 1996 tarihinde Fransız Guyanası'ndan uzaya fırlatıldı.

4- Türksat 2A - 10 Ocak 2001 tarihinde Fransız Guyanası'ndan fırlatıldı.

5- Türksat 3A - 13 Haziran 2008 tarihinde Güney Amerika'daki Fransız Guyanası'ndan fırlatıldı.

6- Türksat 4A - 15 Şubat 2014 tarihinde, Kazakistan'daki Baykonur Uzay Üssü'nden fırlatıldı.

7- Türksat 4B - 16 Ekim 2015 tarihinde Kazakistan'daki Baykonur Uzay Üssü'nden fırlatıldı.

8- Göktürk 1 - 5 Kasım 2016'da Fransız Guyanası'nda fırlatıldı.

9- Göktürk 2 - 18 Kasım 2012'de, Çin'deki Jiuquan Üssü'nden fırlatıldı.

10- Rasat - 17 Ağustos 2011'de Rusya'nın Kazakistan sınırındaki Yasny Üssü'nden fırlatıldı.

11- Bilsat - 27 Eylül 2003'de Kuzey Rusya'daki Plesetsk Üssü'nden fırlatıldı.

12- ITUpSAT-1-23 Eylül 2009'da Hindistan (ISRO), Andhra Pradesh eyaleti uzay merkezinden fırlatıldı.

13- TURKSAT-3USAT - 26 Nisan 2013 tarihinde Çin'in Jiuquan Uydu Fırlatma Üssü'nden fırlatıldı.

14-15-BeEagleSat ve HAVELSAT 16 Mayıs 2017'de ISS'ten fırlatıldı.

16- UBAKUSAT - 02 Nisan 2018 - Florida'daki Kennedy Uzay Merkezi'nden uzaya gönderildi.

BİLİM VE GÖNÜL DÜNYASINDA BİR YILDIZ

ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI

Tarihte, toplumları, içine düştükleri ve saplandıkları durgunluk ve dolmuşluktan kurtaran, bilgili, erdemli ve üstün zekâlı insanlar gelmiştir zaman zaman. Bu yaradılış ve yetenekte olanlar, bazen yıllar hatta yüzyıllarca boyunca beklenir toplum tarafından. Umudun kalmadığı bir anda, kaybolup ta yâd ellere giden ve dönüşünden umut kesilen bir insanın ansızın çıkıp kendini göstermesi gibi, büyük atımlara hazır bir toplum, bilgin ve düşünürlerin ortaya çıkmasıyla durgun, hareketsiz ve ne yapacağını bilmeyecek halde iken, o andan itibaren birdenbire bir canlanma ve toparlanmanın içinde bulur kendini.

18. asır, insanlığın bilim, eğitim ve kültür alanında büyük gelişmeler kaydederek bazı atılımlarda bulunduğu ve bazı yeniliklere giriştiği bir çağdır. Çok güçlü bir devlet yapısına sahip olmasına rağmen, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir gerileme trendine girdiği ve Avrupa'nın bilim, teknik ve müspet ilimler alanındaki gelişmelerinden çok, yaşayış biçimine karşı özellikle büyük şehirlerde bir ilgi ve temayülün yavaş yavaş başladığı görülmektedir.

Milletlerin hayatında yükselme dönemleri olduğu gibi, duraklama, taklit, bocalama ve gerileme dönemleri de vardır. Medeniyetlerin taklit yoluna sapmasında her şeyin bir çırpıda oluşması pek düşünülemez zaten. İslam medeniyetinin durgunluk dönemlerinde bazı düşünür, şair ve sanatkârlar ortaya çıkmış, zaman ateşine terk edilmiş eserlerden yararlanmayı ve bu yönde bilim tarihine kıymetli eserler armağan etmeği amaç edinmişlerdir hep.

Yaşadığı çağın bilim ve düşünce dünyasına damgasını basmayı başarmış olan Erzurumlu İbrahim Hakkı, böyle bir ortamda doğmuş ve toplumun dert ve problemlerine ilgisiz kalmadan, özellikle müspet (pozitif) ilimlere olan ihtiyacını düşünerek küller altındaki gizlenmiş kor halindeki ateşi ortaya çıkarmak ve canlanmak amacıyla halkımıza yeni bir ruh, hamle ve aksiyon üfleme başarımıştır. Yorgun bir çağın gitmekte olduğunu ve yeni bir çağın buluşlara kapı araladığını düşünerek, bazı yeniliklerin hayata geçirilmesini hedef tahtasına oturtmayı planlanmış ve bunları başarıyla eserlerine yansıtmıştır.

Hem halk kitlelerine ve hem de aydın tabakaya aynı anda seslenmeyi başarmış bir sanatkâr olarak, klasik medrese öğreniminin egemen olduğu bir zaman ve yörede ilerisi için geçerli olabilecek önemli görüş ve düşüncelerini açıklamaktan asla çekinmemiş, böylece bilim tarihçilerinin ve araştırmacıların dikkatini fazlasıyla üzerine çekmeyi başarmıştır.

Yenilikçi Bir Bilgin

Ansiklopedik mahiyette kabul edilen Marifetnâme’de, dini konular yanında yer ve gök bilimlerine, Kristof Kolomb’un yolculuğuna ve Amerika’nın keşfine geniş yer vererek o devirde medrese öğrenimi görenlerin bilmeleri güç bazı konulara parmak basması, geniş ve detaylı şekilde anlatması, İbrahim Hakkı’ya özgü yeni bir durum olmuştur.

Bugün de Edirne’den, Kars’a kadar birçok kişi, sıkıntıya düştüğü an, onun “Tefviznâme” adındaki muhteşem şiirini hemen tekrarlamakta ve bu dizeler sayesinde teselli bulmaktadır.

*“Naçâr olacak yerde
Nagâh açar ol perde
Dermân eder ol derde
Allah görelim neyler
Neylerse güzel eyler”*

Bir bilim ansiklopedisi olarak tanımlanan ve bilinen Marifetnâme, kendi çağında ses getirdiği gibi ününü daha sonraki çağlarda da sürdürmüştür. Eski Doğu

kültüründe Şeriat, Tarikat ve Marifet diye sıralanan bir zincirin son halkasında yer alan kelimenin sonuna eklenen bir takı (nâme) ile oluşan ve şekillenen “Marifetnâme”, birçok konudaki bilgiyi derleme, yazıya geçirme ve bu bilgilerin toplandığı esaslı ve düzenli bir temel kaynak oluşturma amacına yönelik bir şekilde kaleme alınmıştır.

Marifetnâme, tarih boyunca başucu kitabı olarak bir müracaat ve kaynak görevini gördüğü gibi, birçok insana, özellikle manevi yönden sıkıntı çekenlere adeta rehber ve ışık olmuştur. Örneğin her yüzyılda ancak bir iki kişinin gelebildiği üstün yaratılış ve yetenekteki insanlardan biri olan Necip Fazıl Kısakürek’in Marifetnâme ile ilgili şu ifadeleri, oldukça çok ilginç ve çarpıcıdır.

Buhran geçiren ve bunalım sonucu çeşitli yollara başvurarak teselli arayan Necip Fazıl, nihayetinde kurtuluşu din ve tasavvufla ilgili kitaplarda bulur. Necip Fazıl’ın o buhran anında ruh dünyası ile ilgili çizdiği tablo ve tasvir ettiği durum, ilginç bir takım ipuçları vermektedir bize... Kelimesi kelimesine anlattığı ve aktardığı o bunalım anını, virgülüne dahi dokunmadan yazıya geçirip gönül rahatlığıyla buraya aktararak okuyucularla paylaşmayı, sağlıklı işleyişin bir durumu olarak düşünmekteyiz.

Necip Fazıl’ın hayatında, bir dönüm noktası oluşturan bu buhran esnasında, uyuyamıyor ve çektiği sıkıntılar için bir çâre arıyor sürekli olarak. Aşağıdaki ifade ve itiraflar kendisine aittir.

“Bir köşede Efendi’nin (Şeyh Abdülhakim Arvasi), ilk buhran günlerinde sobaya atıp sonra dirseğine kadar elini ateşe sokarak kurtardığı kenarları yanık eseri, çâreyi din ve tasavvuf kitaplarında bulmaya çalışıyor. İlk okudukları Marifetnâme (Erzurumlu İbrahim Hakkı’nın eseri) ve Nefahat’ül-Üns’tür. (Abdurrahman Cami’nin tasavvufla ilgili eseri)

Marifetnâme’de aşkın Allah’a mahsus olduğuna ve mecazî aşk diye adlandırılan (vasıflandırılan) kadın sevgisinin, hududu taşırılabilecek olursa “cünûn” a, yani

(deliliğe) yol açacak satırları okurken, iliklerine kadar titreyen Necip Fazıl, bizzat yaşadığı ve kelimelere dök-tüğü bu gerçeğin, birdenbire karşısına dikilmiş olmanın ve görmenin şaşkınlığını yaşar adeta.

Abdurrahman Cami'nin "Nefahat" isimli esrinde de, "fani dünyanın ölümü yenmiş kahramanlarını ve onla-rın sürdürdüğü yaşanmaya değer hayatı" görür. Necip Fazıl'a Marifetnâme'yi okumasını tavsiye eden Bahriye Mektebi (Deniz Okulu) hocalarından İbrahim Aşkî'dir. Fuzûli'nin:

*"İlim kesbiyle pâye-i rif'at
Arzu-yi muhal imiş ancak
Aşk imiş her ne var âlemde
İlim, bir kil ü kal imiş ancak"*

(Kişi, bilim edinmekle ancak yükseliş basamaklara tırmanabilmekte ve yükselebilmektedir. Fakat böyle bir istek ve arzu, oldukça imkânsız gibidir.

Evrende ne varsa hepsi "âşk" tan ibarettir. Bilim ise, kil ü kâldan (dedikodudan) yani boş sözlerden başka bir şey değilmiş meğer.)

Necip Fazıl sonuçta, Fuzuli'nin bu dizelerini tekrarla-yacak ve kesbî (sonradan kazanılmış, çalışmayla elde edilmiş) bilgilerle yükselmenin imkânsız olduğunu an-layacaktır. Her şeyi aşka bağlayacak kadar ârif olan İbrahim Aşkî Bey'in tavsiyelerine kulak kabartacak ve tutacaktır onun çok anlamlı olan önerilerini... Aynı za-manda yaman buluşlara ve nüktelere sahiptir İbrahim Aşkî.

Necip Fazıl'a demiş ki: "--Sana diyorum ki, gel işte, yeşillik, işte otlak. Dört ayağımı dayamışsın, gelmem diyorsun!"

O sıralarda bir mecmuanın tefrika ettiği, "Erenlerin Bağından" isimli eser münasebetiyle İbrahim Aşkî, Ya-kup Kadri (Karaosmanoğlu) için de şu tespiti yapar:

"-Erenlerin Bağına girmiş, amma üzümünü yiyeme-miş."

Matematikten anatomiye, fizikten coğrafyaya, kim-yadan astronomiye kadar o dönemde geçerli olan ve bilinen tüm pozitif bilimler, Marifetnâme'de yer aldığı gibi, Âyet-i Kerime ve Hadis-i Şeriflerle işlenen konula-rın sonuna eklenen manzumeler de önemli bir yer tutar bu eserde.

Harita ve benzeri çizimlerle olağanüstü bir çaba gös-teren İbrahim Hakkı, Osmanlının Doğuya seferlere çıktığı bu bölgesinde, Kâtip Çelebi'den sonra Kristof Kolomb'un, Amerika'nın keşfini haber veren ve bunu ilk defa yazıya geçiren bir bilgin olarak, çeşitli buluş, yenilik ve keşifleri, Marifetnâme'de yazmaktan geri kalmamıştır o dönemde.

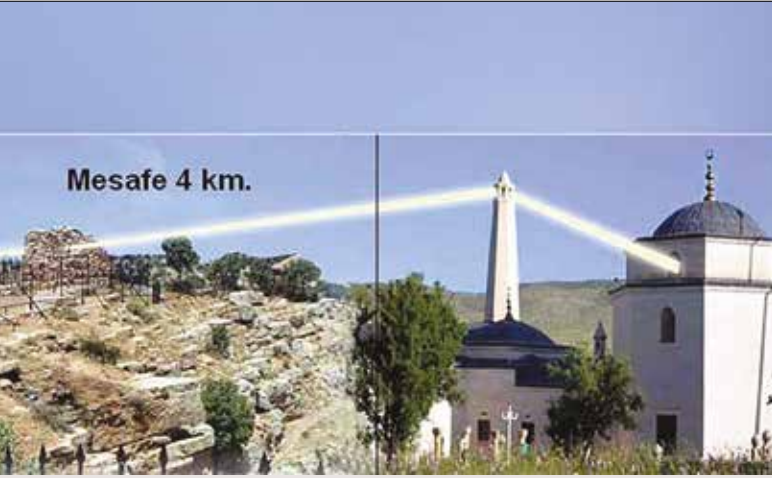
Devlet de, insan ve canlı organizmalar gibi önce doğ-maya başlar, büyür ve en sonunda da heybetli bir çı-narın yıkılışı gibi göçüp gider. Doğması ve büyümesi, ilimle olurken, yıkılışında ise, bilimi terk ediş olgusu vardır daima. Eğer bir milletin içinde, bilim alanında bir keşmekeşlik veya fitne başlamışsa, o devlet yıkılmaya doğru yol alıyor demektir. İsterse bu yıkılış, yılları al-sın. Kuşkusuz, o yıkımı birinci nesil görmese de ikinci nesil acısıyla tatmakta ve görmektedir bu acı sonucu.

Bunalımlara Çare Arayan Bir Şair

Bir ülkede, kahramanlar sadece savaş zamanında ye-tişmezler. Barış ve huzur ortamlarında da bunların ye-tiştigi ve topluma yön verdikleri görülmektedir. İnanç, düşünce, aksiyon, ahlak, bilim, felsefe ve sanat alanla-rında yetişen bu tür insanlar, toplumun en büyük kah-ramanlarıdır aslında.

Hakikati söylemekten ve yasak bölgelere, belki ihti-yatla fakat pervasızca girmekten çekinmeyen İbrahim Hakkı, bu anlamda tarihin büyük bilim ve ahlâk kahra-manlarından biridir.

Toplum psikolojisini çok iyi bilen, önce Şarkta hâki-miyetini sürdüren bilgilerle işe başlayan düşünürümüz, İslâmî inanç ve anlayışa ters düşmeden yeni fikir ve teorileri ortaya koyma ve bunları aklî delillerle ispat etmeye çalışmıştır zaman zaman. Bu şekildeki çaba ve

anlam kazandıran bu duygulu şairin, yaptığı gözlem ve deneyler, bize yeniden doğuş ve dirilişin müjdesini vermektedir daima.

Bin yüz doksan rakımlı köyü çevreleyen ve ilkbaharda zambaklarla bezenerak süslenen Tillo'da, mezarlar arasında İbrahim Hakkı'nın inşa ettiği bu türbe, biri büyük, ikisi küçük olmak üzere üç kubbenin örttüğü iki oda ve bir hol ile tahminen 40 metre kareye yakın bir alan üzerinde kurulmuş sekiz köşeli bir yapıdır.

Ortadaki büyük kubbenin tepesindeki pencere ile türbenin girişinde bulunan kule, hemen hemen herkesin hayranlıkla seyrettiği ve ışığın kırılma sistemine dayanılarak yapılmış olan astronomik bir abidedir.

İbrahim Hakkı, Tillo'ya aşağı yukarı 4 kilometre uzaklıkta bulunan dağın tepesine bir kale yaptırmış ve duvarın ortasına da küçük bir pencere yerleştirmiştir.

Gece ile gündüzün eşit olduğu mart ayının 21 ve eylülün 23'üne rastlayan ilkbahar ve Sonbahar mevsiminde, sabahleyin güneş ufuktan doğduğu an, ilk huzmeleri, dağın tepesindeki kalenin penceresinden geçerek türbenin giriş kısmındaki kuleye yerleştirilmiş prizmaya ve oradan da türbenin tepesindeki kubbenin ortasında bulunan penceresine yansıyıp bir mercek vasıtasıyla İsmail Fakirullah'ın türbesinin mezar taşının başucuna düşmektedir.

Böylece türbenin iç tarafı, senenin belli bir gününde güneş ışınlarıyla aydınlanmış bulunmaktadır.

Suyun altında kalıp ölmüş hissini veren bazı canlıların ortaya çıkması gibi Osmanlı Tarihi boyunca zaman zaman beliren kabiliyetli düşünür ve şairler de, karamsarlık ve ümitsizlik girdabına kapılmış topluma, yeni bir ruh ve hamle fikrini aşılacak için ortaya çıkmış ve bunda da başarılı olmuşlardır. İbrahim Hakkı da onlardan biri ve belki de en başta gelenidir.

gayretleri, küçümsenmeyecek bir anlayışın ifadesi olarak bilinmekte ve belli kalıplar içinde insanlara sunmayı başarabildiği görülmektedir.

Osmanlı İmparatorluğunun sosyal bünyesini sarsan olaylar, çalkantı ve dalgalanmalar, medrese ve tekkelerin birbirlerine karşı cephe alışı, devletin bozulmaya yüz tutan çarkı, bazı yeni buluşların ortaya çıkmasıyla sarsılan toplum düzeninin rayına oturtulabilmesi için halkın duygularına tercüman olan güçlü şair ve düşünlere ihtiyaç duyulmaktaydı o dönemde.

İbrahim Hakkı, böyle bir dönemde başkentten oldukça uzak bir kasabada (Hasankale) doğmuş (1703), daha sonra Siirt'e aşağı yukarı on kilometre uzaklıkta bulunan Tillo köyüne (Bugün İlçe yapılmıştır) giderek çevresinde birçok bilgin ve tarikat ehlinin toplandığı Şeyh İsmail Fakirullah isminde bir zata intisap etmiş, olayları derinden derine düşünmeye başlamış ve söz konusu olan bunalımlara çâre bulmak için elindeki bütün imkânları seferber etmeyi ihmal etmemiştir.

*Bir işi murad etme
Olduysa inad etme
Hak'tandır o red etme
Mevla görelsin neyler
Neylerse güzel eyler*

Şeklindeki dizeleri, insanlar için bir teselli kaynağı ve ışık olmuştur adeta.

Bilim Ölçülerine Göre Bir Türbenin inşası

Sanat ve bilim vadisinde akıllara durgunluk verecek derecede bazı mertebeler kat ederek hayata yeni bir

BİLİME VE TÜRKİYEYE ADANMIŞ BİR ÖMÜR: **OKTAY SİNANOĞLU**

Karani BEDİR*

**“Dünyanın en genç profesörü,
Türk Aynştayn’ı, dilini, dinini, kültürünü,
milletini, tarihini, vatanını ve çalışmayı
çok seven müstesna bir bilim insanı.”**

Babası Nüzhet Haşim, İtalya’da diplomat olarak görev yapmaktayken 1935 yılında Bari şehrinde doğdu. 1939 yılında ailesiyle Türkiye’ye döndü.

1953 yılında Ankara TED Yenişehir Koleji’ni birincilikle bitiren Sinanoğlu, okul bursuyla eğitim için ABD’ye gitti. 1956 yılında Kaliforniya’da Berkeley Üniversitesi Kimya Mühendisliğini birincilikle bitirerek 1957 yılında Yüksek Kimya Mühendisi oldu. İki yılda doktorasını tamamlayarak 1962 yılında, henüz 26 yaşındayken Yale Üniversitesi’nde dünyanın en genç profesörü oldu. 1963 yılında Yale Üniversitesinde tanıştığı Paula ile evlenen Sinanoğlu, daha sonra Dilek hanım ile ikinci evliliğini yaptı ve bu evlilikten ikiz çocukları oldu.

2015 yılında ABD’nin Florida eyaletinde vefat eden Oktay Sinanoğlu, Karacaahmet Mezarlığı’nda annesi Rûveyde ve kız kardeşi Esin Afşar’ın yanına defnedildi.

BİLİMSEL ÇALIŞMALARI

Okul yıllarında bol bol kitap okuyan, teneffüsleri bile kütüphanede geçiren Sinanoğlu, hocaları tarafından sevilen bir öğrenciydi. Fen bilimlerinde deneyler yaparak merakını gidermeye çalışırken, evinin bir köşesini de kimyasal deneyler için

laboratuvara çevirmişti. Bir ara matematik ve model uçak yapımına merak sarmıştı. Okuyup araştırmanın yanında yazmayı da seviyor, Yeni Edebiyat dergisinde hikâyeleri yayınlanıyordu. Daha sonra fizik, matematik ve kimya alanına ağırlık verirken saz çalmayı öğrenerek halk edebiyatından parçalar çalmıştır. İstanbul'un tarihi ve mimari yapısına çok meraklı olan Sinanoğlu, bu güzellikleri herkesin korumasını istiyordu. Asırlarca atalarımız tarafından oluşturulan tarihi birikimin, hem kendisi, hem de gelecek nesiller için ayrı bir önemi olduğunun bilincindeydi.

Henüz genç yaşlarda olmasına rağmen ülkemiz üzerinde oynanan oyunları fark ederek: "Gideceğim oralarda söz sahibi olacağım, sonra ülkeme dönerek burada mücadele edeceğim" demiştir. Ve dediğini yaparak gittiği yerde kısa sürede hak ettiği seviyeye ulaşmıştır.

Matematikte sayılar kuramı üzerine araştırmalar yaparak İngiltere kraliyet ailesinin bilim dergisinde matematik kuramıyla ilgili yazılar yazmıştır. Kimyanın iskeletini kurmak matematikle mümkün olabileceği için, kimyayı matematikle birleştirmek istiyordu. Bununla: "Ben kimyayla hayatı, matematikle de evreni çözmeye çalışıyorum" diyordu.

Kısa zamanda Kuantum fiziği ve kimyası, moleküler biyoloji ve matematik alanlarında yüzlerce teorem geliştirerek dünya bilim literatürüne önemli katkılarda bulunmuştur. Kimyaya matematiği sokan ve moleküler biyolojinin kurucularından olan Sinanoğlu, fizik, astrofizik, nükleer fizik gibi bilimin çeşitli dallarında önemli çalışmalar yapan harika bir bilim insanıdır...

Ortaya koyduğu teoriler ve yıllarca içinden çıkılmayan konulara getirdiği çözümlerle bir Türk bilim insanı olarak kendini dünyaya kabul ettirmiştir.

Yale Üniversitesinde profesörlük unvanını alınca gazete sayfalarına; "En genç profesör, harika bir Türk, altın çocuk, bilimin harika çocuğu" gibi manşetlerle çıkmıştır.

Türk dünyası, Çekya, Rusya, ABD, Batı ve Doğu Almanya, Fransa, İsveç, Japonya, Kore, Hindistan, Meksika ve daha pek çok ülkeye bilimsel araştırmalar ve projeler için davetli olarak giderek, üst düzeyde bilimsel ve devlet nişanları almıştır. Aynı zamanda devlet başkanlarının şeref konuğu olan Sinanoğlu, iki kez Nobel'e aday gösterilmiş, fakat daha sonra aday gösterilen öğrencisi Nobel ödülü almıştır.

1975 yılında, 6 ay süreyle Japonya'da kalmak ve seçkin bilim adamı ödülünü almak için Japonya'ya davet edilmişti. Önce Japonya ardından çağrı üzerine Hindistan'a giden Sinanoğlu, Başbakan Gandhi ile görüşmüş ve açılışlara katılmıştır.

TÜBİTAK, ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi'nin kuruluşlarında yer almış, Türkiye'de bilimin gelişmesi için sonuna kadar mücadele etmiştir. İstanbul ve İzmir'de üniversitelerin bünyesinde yaz okulu düzenlemiş, Türkiye sevdalısı gayretli bir bilim insanıdır. Ülke sorunlarına kafa yormuş, bu sorunların çözümü için ömrü boyunca tüm gücüyle mücadele etmiş bir aydındır.

Moleküler biyoloji üzerine çalışmalar yaparak "DNA çift sarmal olarak değil de iki ayrı rastgele zincir halindeyse optik döndürme miktarı vardır ve farklıdır." diye bir teorem ortaya koymuştur. Bunun Almanya'da yankı bulmasıyla talep üzerine oraya giderek üniversitelerde konuşmalar yapmıştır. Bu çalışmaların yanında müzik aletlerinin akustiğiyle elektromanyetik dalgaların matematiğe benzer özelliklerini ortaya koymuştur. Ayrıca gitar, keman vb. müzik aletleriyle ölçümler yapmıştır.

Bir yandan bilimsel çalışmalar yaparken diğer taraftan tiyatro ve edebiyat alanıyla ilgilenmiştir. Okyanus yelkenciliği de yapan Sinanoğlu, bilim ve edebiyatın birleşmesiyle estetiğin oluşacağını ifade etmiştir. Ayrıca sanatı, edebiyatı ve bilimi birleştirerek bir gönül birliği oluşturduğunu belirtmiştir.

"Toplum için, bilim için, ülken için, insanlığın insanlaşması için çalışırsan, Hak ve halk seni öyle veya böyle

ödüllendirir. Manevi nimetler ise hepsinden önemlidir.”

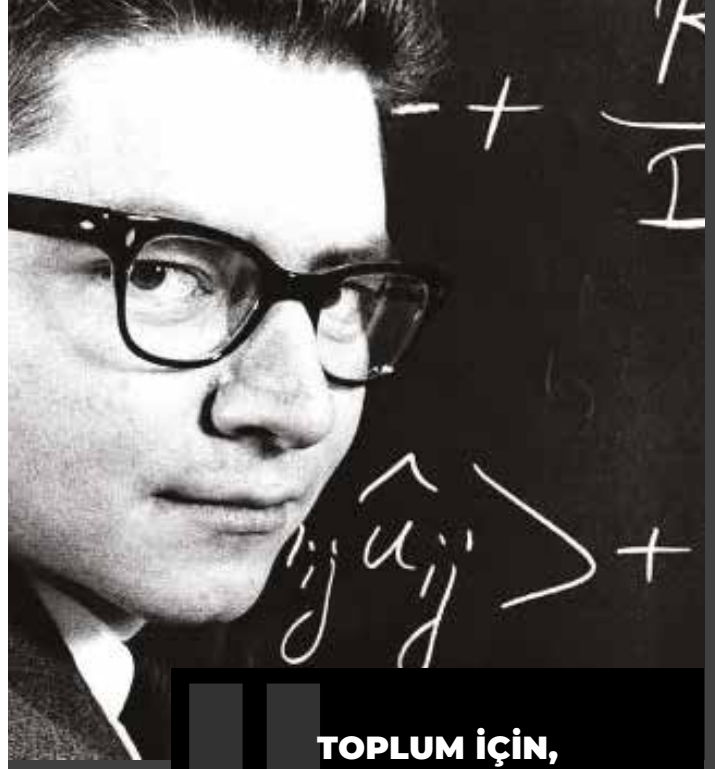
Sinanoğlu'nun en büyük hedelerinden birisi anadilin korunması ve eğitimin Türkçe olarak yapılmasıydı. Çünkü günümüz dünyasında bir ülkeyi sömürge haline getirmek için savaşmaya gerek yok, onun dilinden başlayarak kültüründen uzaklaştırmak yeterliydi. Bu nedenle 1970'lerde anadille eğitim seferberliği başlatınca başına gelmeyen kalmamıştı. Eğitim dilinin Türkçe olarak yapılmasını isteyen Sinanoğlu, yabancı dilin takviyeli olarak öğretilmesinden yanaydı. Matematiksel yapısından dolayı Türkçe'nin en iyi bilim dili olacağını savunmuştur. Ayrıca Türkçede kullanılan bazı yabancı kelimelere karşılıklar da önermiştir. Örnek: petrol: neft, psikoloji: ruhbilim, medya: basın-yayın, doktor: hekim gibi.

1994 yılında Yale Üniversitesi ile anlaşma yaparak Yıldız Teknik Üniversitesi'ne hoca olarak gelmiş, üniversiteye güzel bir kütüphane kurarak yurtdışından dergiler getirtmiştir. Bu milletin uyanmasını istemeyenler hocaya bazı engeller çıkarsalar da o, hem yurt içinde hem yurt dışında bu ülkenin geleceği için mücadele vermiş ve her türlü fedakârlığa katlanmış bir babayığittir.

O, diline, değerlerine, tarihine, milletine, vatanına âşık, biliminde numune bir şahsiyetti. Milletimizin tarihten gelen onur ve şere ni her yerde koruyan ve ay yıldızlı al bayrağımızı yüceltmek için elinden geleni yapan örnek bir bilim insanıydı.

Sinanoğlu, “Toplum için, bilim için, ülken için, insanlığın insanlaşması için çalışırsan, hak ve halk seni öyle veya böyle kendiliğinden ödüllendirir. Manevi nimetler ise hepsinden önemlidir.

Ben ülkemde oynanan derin oyunları gördüm. Türk milletinin kültür ve dilinin bekası, benim için İsveç'te birilerinin vereceği Nobel'den daha önemliydi, halen de öyle. Beni birçok ülke yıllarca devşirmeye çalıştı, sonuçta Türk milletinden başkasına yar olmayacağını anladılar. Hatta Amerika'da kalmama rağmen, bana söylenmesine rağmen çifte pasaport dahi almadım. Biliyorum ki, gayeleri bize yardımcı olmak değil, Türk adını tarihten silmek. Türkler tarih boyunca, asırlardır bir öndere tabi olmuşlardır. Batılılar bunu çok iyi biliyor.

**TOPLUM İÇİN,
BİLİM İÇİN, ÜLKEN
İÇİN, İNSANLIĞIN
İNSANLAŞMASI İÇİN
ÇALIŞIRSAN, HAK VE
HALK SENİ ÖYLE VEYA
BÖYLE ÖDÜLENDİRİR.
MANEVİ NİMETLER
İSE HEPSİNDEN
ÖNEMLİDİR.**

Şimdi yapılacak iş, hızla bu toplumun yeniden kaynaşmasına ve bilinçlenmesine, vatanını ve milletini kendisinden önce düşünen insanların çoğalmasına önyak olmaktır. Türkiye'yi tekrar dini, milli ve manevi duyguları kurtaracaktır.”

“O, gençlerimizin bilim yolunda tutunmasında ve önce ülkemiz sonra insanlık için değer üretmesinde, önemli bir referans olmuştur.

Çalışma, araştırma, bilim ve memleket sevdasıyla dolu 80 yıllık bereketli bir ömür süren Oktay Sinanoğlu'nu rahmet ve minnetle anıyoruz.

GİDEMEM UZAKLAŞAMAM

Gülsüm Demir AYDEMİR*

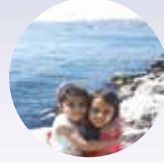
Ayrılamam senden, Üsküdar
Gidemem uzaklaşamam,
Bir şey var sende beni büyüleyen bilemediğim,
Sokaklarında dolanan ruhum gezgin,
Çocuk sevinci gibi,
Rengarenk elbisenle coğarsın baharda,
Şımartırsın erguvanlarla süslediğin ruhumu,
Daha da bağlanırım sana.
Yamaçlarına yaslarım sırtımı, bakarım hayran hayran,
Seyrederim İstanbul'u.
Seyrederim Üsküdar'ı

Keşmekeş deseler de sana,
Biz seni severiz İstanbul,
Martılar şarkılarını söyler,
Kız kulesine hayran galata kulesinin.
Yüzümde bir gülümseme belirir, izlerim onları sessiz sessiz.
Feribotlar, sandallar, vapurlar,
Dans ederler adeta serin bahar rüzgarında,
Boğazda yol alan yükü ağır gemiler
Selamlıyor,
Sultanahmet Cami 'nin, Ayasofya'nın ağır ve görkemli
duruşunu
Dolmabahçe'nin asaletini.

Bir yaramaz kuş konar her gün İhsaniye Cami'nin
minaresine,

O da hayran belli seyreder İstanbul'u, seyreder Üsküdar'ı,
Sonra kanat çırparak havalanır gökyüzüne doğru, keyfi
yerinde belli.

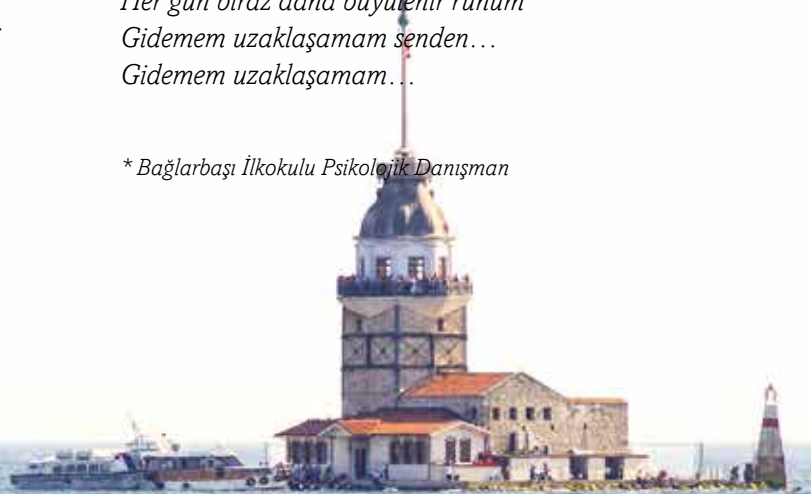
Bir gün görmesek onu, aklımız takılır,
ECEM ile NAZ bekler öylece.

ve

Ne zaman seyr- i alem yaparken yakalasalar yaramaz kuşu,
Çocuk çığlıkları karışır erguvan kokulu rüzgarlara,
Masal tadında yaşarlar İstanbul'u ...
Kim bilir niceleri hayran sana kim bilir...
Geceleri bir kadının gerdanına dizilmiş kolye gibi parlarsın,
Nasıl da kendinden emin nasıl da mağrur bakışın,
Onca yüküne onca yorgunluğuna rağmen,
Işıl ışıl, zarif ve asilsin İstanbul.
Her gün biraz daha büyülenir ruhum
Gidemem uzaklaşamam senden...
Gidemem uzaklaşamam...

* Bağlarbaşı İlkokulu Psikolojik Danışman

Mehmet Akif'in eğitim anlayışında görmek istediği nesil, yıllardır içinde bulunduğu cehaletin koyu karanlığından kurtulmak isteyen fakat şahsiyetini asla kaybetmeyen bir nesildir.

AKLIN VE KALBİN GÜCÜ

Mine KILIÇ*

Mehmet Akif, Berlin Hatıraları'nda bir Alman'a:

*"Beyinle kalbi hem-ahenk edip de işleteli
Atıldı vahdet-i milliye sakfının temeli."*

dedirtir. Bu mısralar Akif'in kendi hayatına ve sanatına temel hedef olarak belirlediği halkı eğitmek fikrinin iki ana temasını oluşturur. Beyin, insanlığın ortak malı olan ilim ve teknik; kalp ise o millete mahsus duygu ve düşüncelerdir.

Mehmet Akif'in bütün eserlerinde en çok üzerinde durduğu konulardan biri: eğitim, ilim ve ilmin geliştirilmesidir. Eğitim konusuna her cephesinden bakabilmiş bir şairdir, Mehmet Akif. Bu noktada onun aydın, yarı aydın dâhil geniş halk kitleleriyle kurduğu diyalogun önemli bir yeri vardır. Yazdıkları ve söyledikleriyle sadece devrinin eğitim sorunlarını değil, geleceği de aydınlatan Akif'in tespitleri, maalesef bugünde yaşadığımız birtakım problemleri dile getirir.

*"Bu cehaletle yürümez; asra bakın: Asr-ı Ulum
Başlasın terbiyemiz, ailelerden, oğlum!"*

diye seslenir, Köse İmam, Asım'da. Kendi yaşamında da ilk hocası babasıdır, şairin. O günler için Akif'in hedef gösterdiği halkın top yekûn ilim yoluna sokulması, bugün milli eğitimimizin yaygın eğitimle sağlamaya çalıştığı bir eğitim hedefidir.

"Asım", Mehmet Akif'in eğitime bakış açısının anlaşılması için önemli bir kaynaktır. Akif, Asım'da önce eği-

timin iki kaynağından biri olarak gördüğü ve o gün için artık iyice bozulmuş olan medreseyi, sonra da matbuat diye ifade ettiği basını eleştirir.

Bilindiği gibi bizde basın bilginin yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Ancak yalan haberler ve halka inememiş bir gazetecilik toplumu basından tiksindirmiş, güveni sarsmıştır. Ne yazık ki bugün de Türk basınında “yalan haber” konusu çözümlenebilmiş bir sorun değildir. Akif’in basın hakkındaki bir başka eleştirisi dönemin gazete ve dergilerinin halkın onda birine hitap edememesidir. Bu iletişim kopukluğunun nedeni olarak, bu eserlerde halkın geçimine, ahlakına, ruh ve fikir hayatına dair bir şey bulunmamasını gösterir, şair. Akif’in bu tespiti bugün de bir başka cephesiyle görülür. Günümüz basını ya şişirme haberlerle gündemi anlamsızlaştırmakta ya da tamamen magazinsel bir yaklaşımla eğitici yönünü rafa kaldırmaktadır.

Bozulan medrese eğitimi ise İslam’ı herkesin işine geldiği gibi yorumlamasına yol açmıştır, o devirde. Öyle ki, cehalet alıp başını yürümüştür. “Hakkın Sesleri”nde, “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” ayetini yorumlayan şair:

“Olmaz ya... Tabii... Biri insan, biri hayvan!” derken bilime ve eğitime verdiği önemi bir kez daha ortaya koyar.

Mehmet Akif, Batının ilim ve teknolojide kat ettiği mesafeye olan hayranlığını her vesile ile dile getirir, ancak Batının medeniyetini almayı, Batılı gibi yaşamak, millî ve manevî değerleri tamamen unutmak şeklinde yorumlayanlara şiddetle karşıdır. Çünkü Akif taklitçi değil milliyet hislerine sapasağlam bağlı, Batının faydalı taraflarını alabilen bir eğitimden yanadır. O dönemde de şimdi de varolan Batının aynen taklit edilmesi fikri avamın geleneği içine hapsedilmesine ve halkın büyük bir kesiminin daha koyu bir cehalete gömülmesine neden olmuştur.

*“Alınız ilmini Garbın, alınız sanatını;
Veriniz hem de mesainize son süratini.
Çünkü kabil değil artık yaşamak bunlarsız
Çünkü milliyeti yok sanatın, ilmin; yalnız.*

.....

*Kendi “mahiyet-i ruhiyye” niz olsun kılavuz.
Çünkü beyhudedir ümmid-i selamet onsuz.”*

Bu mısralardan anlaşılacağı üzere Mehmet Akif’in eğitim anlayışında görmek istediği nesil, yıllardır içinde bulunduğu cehaletin koyu karanlığından kurtulmak isteyen fakat şahsiyetini asla kaybetmeyen bir nesildir.

*“Bize lazım iki şey var: Biri mektep, biri yol.
Niye Türkün canı yangın niye millet geridir;
Anladık biz bunu, az çok senelerden beridir.”*

Evet, Eğitim kurumlarının oluşturulması ve yaygınlaştırılması da Akif’in eğitim profilinde yerini alır. Eğitim kurumlarının yaygın ve yeterli hale gelmesi için, devletin güç yetiremediği noktalarda bir zamanların han, hamam, darüşşifa yaptıran zenginlerini göreve çağırır, Akif. Ve neredeyse bu tespitten yüzyıl sonra, genç Türkiye’nin bu çağrıya her zamankinden daha çok ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Eğitimde bir başka önemli husus eğitmen, yani öğretmendir, Mehmet Akif’e göre. İlim ve fen adamları sahip oldukları meziyetlerle halka yol gösterecek, onları peşinden sürükleyecek bir karaktere sahip olmalıdır. Ona göre bu memleketi asıl kurtaracak olan muallimlerdir. “Muallim”, sadece okuma yazma öğreten, ders veren olmaktan çıkar, bir şuur kazandıran, yol çizen olur, Mehmet Akif’te. İşe bu öğretmen portresi Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Atatürk’te de: “Bir milleti kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir.” şeklinde ifadesini bulur.

*“Muallim ordusu derken, çekirge orduları
Çıkarsa ortaya, artık hesap edin zarar!
“Muallimim” diyen olmak gerektir imanlı:
Edepli, sonra liyakatlı, sonra vicdanlı.
Bu dördü olmadan olmaz, vazife çünkü büyük.”*

Mehmet Akif, bu mısralarla, millî birlik ve beraberlik için, yeni nesillerin boy atıp filizlenmesi için öğretmene büyük görevler yükler. Liyakat, edep, iman, vicdan bu dört sıfat bir öğretmen için şarttır. Akif’in bu sıfatları taşımayan öğretmenleri çekirgeye benzetmesi de boşuna değildir. Çünkü yetersiz öğretmen tıpkı çekirge gibi genç

nesilleri, yeni filizleri yok edecektir. Mehmet Akif'in mısralarında öğretmen "hakkın yerine gelmesi için başını veren talebe yetiştirdiğinde" kıymetlidir.

Öğretmenin şahsiyetinden başka yetişmesi üzerinde de duran şair atiyi, maziyi ve hali gören geniş penceresinden bugünün de derin bir yarasına parmak basarak, öğretmenliğin sıradan bir memuriyetten farkını dile getirir, bu konunun üzerinde hassasiyetle durulmasını ister.

Akif'in öğretmen portresindeki bir başka önemli husus öğretmenin halkla bütünleşen yönüdür. Konya seyahati sırasında köylüden dinlediği "öğretmen kovma hadisesi"nden hareketle, öğretmenin halkla bütünleşen, her haliyle onlardan olduğunu ifade edebilen, avamla zihnen anlaşılabilir bir yapıya sahip olması gerektiğini belirtir. Bu nokta bir öğretmen için gerçekten çok önemlidir, çünkü yurdun en ücra köşelerine her devlet memurundan önce giden ve ilk ışığı götürmesi gerekendir öğretmen.

Akif'e göre öğretmene düşen bir başka görev, verdiği eğitimin aksiyona dönüştüğünü görmektir. Maalesef bugün de çözümlenememiş bir sorun olarak karşımıza çıkar, verilen eğitimin araştırmacı, aktif, üreten bir nesil yerine; uyuşuk, ezberci, üretmekten uzak nesiller yetiştirmesi. Eğitimle ilgili yazılarında şair, ezbere dayanan bilgi yığınına şiddetle karşı çıkar. Ona göre teoriyle uğraşmak yerine pratik uygulamalara ehemmiyet verilmelidir. Uygulama alanı geniş, görselliği ağır basan bir eğitim ortamını yeni yetişen nesillere sağlamak bugün de milli eğitimimizin temel hedefleri arasındadır.

Kaba kuvvet ve zorbalığa şiddetle karşı olan Akif, kuruluşun ilimle mümkün olacağını görmüştür. Ona göre milletleri ayakta tutan marifet ve fazilettir. Gerçekten de tarihin her devrinde marifetsiz faziletin, faziletsiz marifetin hiçbir işe yaramadığı görülmüştür.

Mehmet Akif'in eğitim anlayışında bir başka önemli husus nesillerin asrın gereklerine göre yetiştirilmesidir. Şair bir yazısında: Hz. Ali'nin "Ciğerparelerinize yalnız kendi terbiyenizi giydirmeye çalışmayınız. İyice hatırınızda olsun ki, onlar sizin yaşamakta olduğunuz zamandan başka bir zaman için yaratılmışlardır." sözünden hareketle eğitim sistemimizi içinde bulunduğu bağnazlık çıkmazdan kurtaracak bir tespitte bulunur.

Asrın gerekleri üzerinde dururken bir başka önemli konuyu da dile getirir Akif: okutulan ders kitaplarının mahiyeti. "Askerimizi yeni silahlarla donatmak ne ise çocuklarımızın eline zamana göre yazılmış kitaplar vermek de aynı odur." düşüncesindedir, şair. Yaşadığı döneme göre oldukça ileri bir görüşle öğretmenler için de eğitim kitaplarının yazılması gereği üzerinde durur.

Sözlerimizi Mehmet Akif'in Fatih Camii'nde verdiği bir vaazdaki ifadelerle toparlamak isteriz:

"Maarif, maarif! Bizim için başka çare yok; eğer yaşamak istersek, her şeyden evvel maarife sarılmamızdır. Dünya da maarifle, din de maarifle, ahret de maarifle, hepsi ve her şey maarifle kaim. Bizim dinin cehalete tahammülü yok, cahiller eline geçince mahvolur."

Tekrar başa dönersek, günümüz eğitiminin de vermek istediği- pek çok yaşanmış tecrübe ile de görüldüğü gibi-beyin ile kalbi, gönül ile aklı, pozitif ilimlerle milliyeti ve kültürü bağdaştıran bir yapıdır.

*"Şudur cihanda en çok beğendiğim meslek:
Sözüm odun gibi olsun: hakikat olsun tek."*

diyen Mehmet Akif yaşadığı devri bütün çıplaklığı ile yansıtan bir kültür ve medeniyet tarihçisi olarak o günkü tespitleriyle ve önerdiği çözümlerle günümüze ışık tutmuştur. Eğitim ordumuzun Akif gibi inanan, söyleyen, söylediğini yapan ve yaşayan nice Akifler yetiştirmesi dileğiyle...

YAŞAMIN YÜZÜ

Arzu YILDIRIM*

Çocuk olmak, hep çocuk kalmak ne güzel deriz. Çocuk olmanın da çocukluğun da kendine göre güçlükleri var oysa. Yaşama dair ne kadar da azdır deneyimleri? En büyük dertleri, ilk çocuklukta kırılan oyuncakları. Yazı yazmayı öğrenirken ağrıyan parmakları. Okul çağında küsüp incindikleri ilk arkadaşlıkları. Ergenlikte yaşadıkları kalp kırıklıkları...

Bir çocuk gördüm üç yıl olmuştu tanıyalı. Hastane yatıklarında geçmişti son yılları. Ne olduğu belirsiz bir hastalığın pençesinde dimdik ve mağrur. Ziyaretçilerine tebessüm eden bir yüz; şefkatle bakan ailesine moral veren gülün yüz; enfeksiyon kapmasın diye camların ardından gördüğümüz umut dolu o güzel yüz. Yaşlanırken kırışıklıkların peyda olmaya başladığı bir bedene artık sahip olamayacak bir yüz. “Yüzde yüz kazanacağım bu sınavı” diyemeyecek bir yüz. Âşık olduğunda bir kıza, utancından kızaracak bir yüze hiç sahip olamayacak bir çocuk.

Yaşamın ikiz kardeşidir ölüm. Hep bizimledir; içimizde, ardımızda. Yaşamın önüne geçtiğindeyse biz çoktan gitmiş oluruz bu dünyadan. Birbirine yakıştırmakta çok zorlandığım iki kelime var lügatimde. Ölüm ve çocuk. Adı üstünde çocuktur o daha. Niçin var olduğunu anlamak için bu dünyada, harcayabileceği yeterli zamanı olmamıştır henüz. Bilgisine bilgi katacak kitaplarla yeterince haşır neşir olamamıştır; görgüsüne görgü katacak insanlarla karşılaşmamıştır. Yaşamış mıdır peki? Elbette ya!

Çocuktur, çocuklar gibi şendir. Çok “gülün yüz” almıştır çevresinden. Karşılığını fazlasıyla vermiştir gülün çehresiyle. “Çocuk olmak, çocuk kalmak ne güzel” derken biraz düşünelim dostlar. Yetişkinliğin hakkını verebiliyor muyuz diye?

Mesela, yüzü gülün çocuklar yetiştirebiliyor muyuz? Büyüdüğünde kalbiyle görmeye devam edebilecek çocukları; yardım çılgınlıklarını işitebilecek desibele hassas kulakları. Huyunu suyunu kendimize benzetmekten vazgeçebiliyor muyuz örneğin? Yapamadıklarımızın yükünü sırtlamaktan alıkoyabiliyor muyuz kendimizi? Birazı da onlara kalsın diye tüketmekten vazgeçebiliyor muyuz gezegenimizi? Başarılı, zengin, ünlü olmanın cazibesine pabuç bırakmamayı aşılatabiliyor muyuz onlara? Beşer değil; insan olmanın erdemini anlatabiliyor muyuz çocuklarımıza? Hırsın, en büyük yaşam hırsızımız olduğunu öğretebiliyor muyuz?

Çocuklar, çocukluğun hakkını her dem verirler. Yaşamın tadını çıkara çıkara; doludizgin kovalarlar sevinç içinde yüzen günleri. O yüzden öykünürüz onlara. Bazıları erken tanışır yaşamın ikiz kardeşi ölümle. Ölüm alacağını almıştır onlardan, yaşamsa borçludur çocuklara. O borcu ödemekse, biz yetişkinlerin boynunun borcudur. Ölümün acı bir yüzü vardır dostlar; yaşamın acı tatlı bin yüzü. Geride kalan dipdiri, cin gibi gülün çocuklarımıza gösterelim yaşamın güzel yüzünü.

*Uzman Psikolog

ÜLKEMİZDE MÜHENDİSLİK EĞİTİMİ

Mehmet Cemâl ÖZTÜRK*

Batı etkisiyle yeni okullar; Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde açılmıştır. III. Selim ve II. Mahmut gibi sultanlar zamanında ilk önce askeri alanda meslek mektepleri ve yüksek mektepler açılmış, daha sonra tıp, ziraat, mühendislik ve idari bilimler mektepleri bunları takip etmiştir.

Selçuklu hükümdarı Alparslan'ın, 1071 Malazgirt Savaşı'nı kazanması ve Türklerin bölgeye yerleşmesiyle, Anadolu kıyılarında Türk gemileri ve denizcileri görülmeye başlandı. Türklerin bu dönemdeki denizcileri alaydan yetişme tarzı olan uygulamalı olarak yetiştirilmekteydi. Yeterli

bölgesi haline geldi. Bu tersanelerden günümüze sadece Haliç Tersanesi gelebilmiştir. Haliç Tersanesi, 1910 yılına kadar Türk Deniz Kuvvetleri'ne hizmet etmiş, bu tarihten sonra sivil idareye devredilmiştir.

Türk eğitim tarihinde modern anlamda orduya çağdaş bilgilerle donatılmış subay yetiştirmek amacı ile üç önemli okul kurma girişimi yapılmıştır. İlk olarak, 1727 yılında III. Ahmet tarafından başlatılan çalışmalar yeniçerilerin şiddet gösterileriyle önlenmiştir. İkinci girişim, Sultan I. Mahmut devrinde (1730-1754) Üsküdar Toptaşı'nda Hum-

Mühendishâne-i Bahr-i Hümayûn'un Karşından Soldan Görünüşü

Mühendishâne-i Bahr-i Hümayûn'un Karşından Sağdan Görünüşü.

Günümüze sadece soldaki bina ve Mihrîşah Sultan Camii ulaşabilmiştir. Mühendishane binalarının olduğu yerde bugün kalabilen binalarda Fatih Sultan Mehmed Vakfı Üniversitesi eğitim vermektedir.

eğitim olmadığından gençler, yaşlıların tecrübesinden istifade ile eğitilirdi. Bu şekilde yetişenlere "Alaylı", eğitim alarak yetişenlere de "Mektepli" denirdi. Osmanlı Donanması'nın levendleri, 18. yüzyılın yarısına kadar, babadan oğula ve ustadan çırağa geçen bir usulle uygulamalı olarak sağlanırdı. Aynı dönemde batı devletleri, deniz okulları açıp, donanma personelinin bu okullarda teorik ve uygulamalı olarak eğitmeye başlamışlardı.

Fatih Sultan Mehmet, 1455'de birkaç göz gemi inşa yeri ile Kaptanpaşa Divanhanesi ve cami inşaatını başlattı. Böylece Tersane-i Amire adıyla başlatılan gemi inşa girişimleri sonunda, Haliç ve Kasımpaşa arası; zamanla Haliç, Camialtı, Taşkızak ve Hasköy Tersaneleri'nden oluşan tersaneler

barahane veya Üsküdar Mühendishanesi adındaki okul açılmıştır. Okula bazı hendese aletleri alınmış ve dönemin matematikçisi Mehmet Sait Efendi de hendese öğretmeni olarak atanmıştır. Ne yazık ki bu okul da yeniçerilerin hedefi olup, kısa zamanda kapanmıştır. 1734 tarihinde Üsküdar Humbarahanesi'nin yeni bir düzenleme ile ele alınması için Fransız Bonneval görevlendirilir. Müslüman olup Humbaracı Ahmet Paşa olan Kont, üç Fransız subayla birlikte Bosna'dan getirtilen 300 kişiye Üsküdar'ın Doğancılar semtinde Ayazma Sarayı'nda yeni yapılan kışlada teorik ve uygulamalı savaşa hazırlık dersleri verir. Böylece yetenekli gençlerin askeri mühendis olarak yetiştirilmesi hedeflenir, ancak beklenen sonuç alınmaz. Üçüncü okul kurma girişimini 1759'da Sultan III. Mustafa yapmıştır.

Sadrazam Ragıp Paşa, önceki okulu yeniden Sütluçe'deki Karaağaç yöresinde bir büyük evi okul olarak açmışsa da bu okul da diğerleri gibi uzun ömürlü olamamış, mezun veremeden kapanmıştır.

Çeşme Deniz Harbi, 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'nın bir parçasıdır. 1768'de Osmanlıların Ruslara karşı savaş ilanıya; kara savaşları Kırım, Moldova ve Bulgaristan'da sürerken, Rus Donanması, Baltık Denizi'ndeki Finlandiya Körfezi'nde St. Petersburg'un Kronstadt Limanı'ndan çıkıp, Baltık Denizi, Sund Boğazı, Manş Denizi ve Cebelitarık Boğazını (Septe Boğazını) geçerek, Akdeniz'e girip, Çeşme'deki Osmanlı Donanmasını yakmıştır. Yenilginin sebebinin teknik alanda geri kalınması olduğunun anlaşılması üzerine III. Mustafa döneminde, 1773 yılında ülkemizin uzun ömürlü eğitim kurumlarından biri olan ve Osmanlı Devleti'nin batıya açılan bir penceresi olan Mühendishâne-i Bahrî-i Hümâyûn kurulmuştur. Bu okulun oluşumuna zemin hazırlayan şartlar, klasik askeri devşirme alaylı anlayışının, batının bilimsel ve teknolojik anlayışı ile çelişmesi sonucunda gündeme gelmiştir. 1773¹ tarihinde III. Mustafa zamanında, Cezayirli Hasan Paşa'nın önderliği ve Macar asilzadesi Baron Tott'un² yardımı ile gemi inşaatı yapacak, deniz ve kara haritalarını çizecek elemanlar yetiştirmek amacı ile Kasımpaşa Tersanesi'nde "Mühendishâne-i Bahrî-i Hümâyûn"un kurulmasıyla başlamıştır. Türk Donanması için ihtisaslaşmış eleman yetiştirmek amacı ile kurulan bu eğitim kurumu tarih boyunca değişik şekil ve isimler almış, zamanla gelişerek askeri ve sivil kısımlara ayrılmıştır. Askeri kısım Deniz Harp Okulu'na, sivil kısım ise İstanbul Teknik Üniversitesi'ne dönüşmüştür.³

Böylece ülkemizde mühendislik eğitimi 1773 de Mühendishâne-i Bahrî-i Hümâyûn adıyla gemi inşaatı ve haritacılık konularında başlamış, 1795 de Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn' (Devlet Kara Mühendisliği Mektebi)⁴ ile askeri kara mühendislik alanıyla genişlemiş ve 1883 de kamu yapıları için gerekli teknik elemanları yetiştirmek için Hendese-i Mülkiye Mektebi'nin açılmasıyla sivil mühendislik alanına yönelmiştir.⁵ Mühendis Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn'un, yerini 1834'te açılan Mekteb-i Harbiye alır. Mühendishâne-i Bahrî-i Hümâyûn da Bahriye Mektebi olarak yeniden teşkilatlanır ve önce Kasımpa-

şa'da, daha sonra Heybeliada'da 1830'da inşa edilen yeni binasında faaliyetini sürdürür

Sivil mühendis ve mimarların askeri idareye bağlı olarak açılacak okulda yetiştirilmesi gayesiyle, 1883 de Halıcıoğlu'ndaki Mühendishane binalarının bir bölümünde "Hendese-i Mülkiye Mektebi" açıldı. Hendese-i Mülkiye Mektebi, 1909 yılında Nafia Nezareti'ne (Bayındırlık Bakanlığı'na) devredilmiş ve adı "Mühendis Mektebi Âlisi" olmuştur. Böylece sivil mühendis yetiştiren kısım askeri yönetimden ayrılmış ve Tophane'deki Askeri Sanayi Mektebi binasına yerleşmiştir.

1928'de yol-demiryol inşaat, mimarlık şubeleri açılarak "Yüksek Mühendis Mektebi" adını alan mühendis mektebi, 1934 senesinde İstanbul Darülfünunu'nun kapanması üzerine Elektromekanik Enstitüsü, Yüksek Mühendis Mektebine bağlandı. 1941 yılında Yüksek Mühendis Mektebi, Bayındırlık Bakanlığı'ndan (Nafia Vekâleti) alınarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlandı ve adı "İstanbul Yüksek Mühendis Okulu" (İYMO) oldu. 1944'te Yüksek Mühendis Okulu, dört fakülteden oluşan "İstanbul Teknik Üniversitesi" haline geldiği zaman İYMO Makine Şubesi de, Genel Makine, Uçak İnşaatı ve Gemi İnşaatı Şubeleriyle Makine Fakültesi adıyla teşkilatlandırıldı. 1944 yılında İstanbul Yüksek Mühendis Okulu, İstanbul Teknik Üniversitesi'ne dönüştüğünde, İTÜ Makine Fakültesi de Genel Makine, Uçak İnşaatı ve Gemi İnşaatı Bölümlerinden oluştu. Makine Fakültesine bağlı bir şube şeklindeki bu başlangıçtan sonra kurum, 1970'de Gemi İnşaatı Fakültesi, 1979'da Gemi İnşaatı ve Deniz Bilimleri Fakültesi adını aldı.

* Uzman Öğretmen

KAYNAKLAR

¹1775 olduğu bazı kayıtlarda yer almaktadır.

²1771-1776 yılları arasında kısmen Humberacı Ahmed Paşa'nın izinde yürüyerek Osmanlı ordusunda bazı yenilikler gerçekleştirmeye çalıştı. Toplar döktürdü, sürat topçuları ocağını kurdu, askeri dubalar yaptırdı. Boğaz'da kaleler inşa ettirdi ve Haliç'te bir hendesehane açtı.

³1795 yılında "Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn" adlarıyla kurulan askeri teknik öğretim kurumlarından sonra, sivil hizmetler içinde teknik eleman gereği duyulmuş ve bu sebeple yeni eğitim kurumları kurulmuştur. 1773 Mühendishâne-i Bahrî-i Hümâyûn, 1795 Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn, 1883 Hendese-i Mülkiye Mektebi, 1909 Mühendis Mekteb-i Âlisi, 1928 Yüksek Mühendis Mektebi, 1941 İstanbul Yüksek Mühendis Okulu ve 1944 İstanbul Teknik Üniversitesi.

⁴Okulda öğrenciler, medrese öğrencileri gibi yerde oturuyor, dersleri sandalyeler üzerinde izliyor, ödev ve sair çalışmalarını masa üstünde yapıyorlardı. Öğrencilerin 'Avrupa'da olduğu gibi' sıra ve sandalyelerde oturtulması ve sınıflarda karatahta kullanılması, ilk kez bu okulda uygulanmıştır.

⁵1796'da okulun matbaası da faaliyete geçmiş ve derslerde okunan telif ve tercüme ders kitapları burada basılmaya başlanmıştı.

MUSTAFA NECATİ BEY ÖĞRETMENLER HUZUR EVİNDE CEMAL KAYA İLE **HOŞ BİR SOHBET**

Sabahat ÖZGÖL *

S. Ö -Cemal öğretmenim biraz kendinizi tanıtır mısınız?

C.K.- 1929 Sinop Kozcuğaz köyünde doğmuşum. Babam çiftçi idi. 5 çocuklu ailenin ilk çocuğuyum. Benden başka 4 kardeşim var. Ve içlerinde sadece ben okuyabildim. Bizim oralarda çok fazla okul yoktu o yıllarda. Farklı okullarda çeşitli öğretmen ve eğitmenlerle ilkokulu bitirdim.

S.Ö.- Öğretmen olmaya nasıl karar verdiniz?

C.K.- 5. Sınıfı bitirdiğim yaz Kastamonu Gölköy Köy Enstitüsünden yaz tatili için gelen bir kaç arkadaşımdan çok etkilendim ve ben de okumak, öğretmen olmak için heyecanlandım. Onlar okulun çok güzel olduğunu, çok yararlı bilgiler öğrendiklerini söyleyince heyecanım iyice arttı.

S.Ö.- Kastamonu Gölköy Köy Enstitüsüne nasıl gittiniz?

Oldukça maceralı oldu okula kaydımı yaptırıp da, oraya varmam... Kendi kendime Sinop'a ilköğretim müdürüne gidip – “ben Kastamonu Gölköy Köy Enstitüsüne kaydımı yaptırmak istiyorum, lütfen bana yardımcı olur musunuz?” dediğimde henüz 15 yaşında idim. Doldurmam gereken evrakları bana uzattı ve bunları doldurup ona vermemi istedi. Ben de hemen doldurdum ve kendisine verdim. Bu evrakları postaya vereceğini şimdi evime gidip haber beklemem gerektiğini söyledi. Babamın, bu olaydan daha sonra haberi oldu. Aradan birkaç ay geçmiş, kış bastırmıştı. Bir gün evimize jandarma geldi ve babama; “oğlunuzu karakoldan çağırıyorlar” dedi. Babam biraz endişeli ve merakla benimle birlikte doğruca karakola geldi. Karakola vardığımızda babama –“oğlunuzu okuldan istiyorlar, yaptığımız başvuru kabul

olmuş” deyince babam şaşırmişti. Ben de, oracıkta birkaç ay önce Kastamonu Gölköy Enstitüsüne başvurduğumu ve haber beklediğimi söyleyiverdim. Bunun üzerine ben, Sinop Milli Eğitim Müdürlüğüne doğru yola çıktım, babam ise benim eşyalarımı almak üzere köye evimize doğru gitti. Sinop’ a gittim yapılması gereken işlemleri biran önce yapıp okuluma gitmek için sabırsızlanıyordum. Ancak notere gittiğimde henüz reşit olmadığım için babamın olması gerektiğini söylediler. Sinop’tan köye giden bir arabayla babama haber yolladım ve yarın sabah noterde onu bekleyeceğimi iletmelerini istedim. Babam ertesi sabah erkenden gelmişti ve imzalanması gereken veli muvaffakatını imzaladı ve beni yolcu etmek için yanında eşyalarımı da getirmişti. Benimle birlikte üç dört arkadaşım da vardı, ancak onlar benden önce işlemlerini bitirip yola çıkmışlardı. Sinop’ta Ziraat memuru Necati bey vardı, o da oğlunu götürüyordu Kastamonu’ya -“ biz gidiyoruz dedi” ve beni o gece konaklayacağım handaki at arabacısı ile tanıştırdı. -“Yarın sabah bu at arabasıyla Boyabat’a gel biz oraya gidiyoruz, yarın birlikte Kastamonu’ya gideriz dedi.” O gün öyle geçti. Gece handa yattım, ertesi sabah erkenden yola çıktık, ancak Boyabat’a varamadık, Tangal’a varabildik. Çünkü çok fazla kar vardı. O gece Tangal’da yattık. Yanımda yabancı birkaç kişi daha vardı. Ertesi gün tekrar yola çıktık, ancak yine Boyabat’a varamadık. Boyabat’ın Karacaören köyüne vardık. O geceyi de orada geçirmek zorunda kaldık. Ancak, 3. Gün Boyabat’a varabildik. Boyabat’ta buluşacağımız köy kahvesine geldiğimde içerisi çok kalabalıktı ve arkadaşlarımı aramaya başladım. Çok heyecanlı olmalıyım ki onları göremiyordum. Sonra birden gözüme bir arkadaşım ilişti ve doğruca yanına koştum. Yanında Necati bey’in de oğluyla birlikte dört genç daha vardı okula gidecek. Necati bey kendi oğluyla beraber bizleri de aldı ve bir otobüse bindik. Kastamonu’ya doğru daha 10 km gitmişken otobüs arıza yaptı ve yolda kaldık. O gece bizi bir evde misafir ettiler. Ertesi gün gelen yeni otobüs ile Kastamonu’ya vardık.

5. Gün Kastamonu’ndan bir at arabası tutup Gölköy Köy Enstitüsü’ne gittik. Okula gittiğimizde daha önce bu okula gelmiş ve öğrenim gören üst sınıflardaki Sinop’lu ağabeylerimiz bizleri karşıladılar. Depodan yatak, yorgan aldılar, yerlerimizi gösterdiler. Ve maceralı bir yolculuktan sonra okulumuza yerleştik.

S.Ö.- Okulunuz nasıldı? Biraz anlatır mısınız?

C.K.- Okulumuz, Göl Köy, 1940 yılındaki tarifine göre, (Bu gün Kastamonu ili doğu yönünde 8 km. kadar ilerleyerek şehirleşmiş ve Göl Köye mesafesi azalmıştır.) Kastamonu İlinin 10 km. kadar doğusunda Daday ve İnebolu şoselerinin arasında idi. Yanındaki uzun ve geniş elma fidanlığı ile eski bir konağın 1939 yılında 3074 sayılı yasayla KÖY ÖĞRETMEN OKULU ve 1940 yılında ise, 3083 sayılı yasa ile KÖY ENSTİTÜSÜ’ne dönüştürüldüğü bir okuldu.

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda okuma yazma oranı yüzde 5’i bile geçmiyor ve nüfusun yüzde 80’i köylerde yaşıyordu. Bu sebeple 1940 yılı itibariyle tarıma elverişli köylerde Köy Enstitüleri açıldı. İsmet İnönü önderliğinde Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç’un çabaları sayesinde köylerde yaşayan ve benim gibi ilkökul mezunu vasfı taşıyan çocukların Köy Enstitüleri’nde eğitim görüp tekrar yaşadıkları köylere dönerek öğretmenlik yapması amaçlanmıştı.

S.Ö.- Siz hangi yıl Köy Enstitüsüne başladınız?

C.K.- 1945 yılının 2. Yarısı başladım.

Okulun öğrenim gördüğümüz binası dışında kız-erkek yatakhaneleri, atölyelerin bulunduğu bir alanı da vardı. Yatakhane, önceleri hayvanlar için yapılmış bir ahırdı ve içinde 3 katlı ranzalar vardı. Ben ilk yıl bu ranzaların en alt katında kalmak zorunda kaldım. Bütün yıl üzerime toz toprak yağdı... Ama olsun. Artık çok istediğim okuma ve öğretmen olma hayalim gerçek olacaktı. O yıl oldukça sıkıntılı geçti, okulun çok fazla eksigi vardı; doğru düzgün dershanemiz bile yoktu. Okulun 2. Yarıyılı başladığım ilk yıl bitmiş ve yaz tatili gelmişti. Artık köyüme aileme kavuşmak için sabırsızlanıyordum. Sinop’tan Fikri ÖZCAN adında bir öğretmenin at arabası ile köyümüze gitmek için yola koyulduk. Boyabat’a kadar bu at arabası ile gittik. Ancak, yolun diğer kısmını yol uygun olmadığı için at arabası ile gidemeyeceğimizi öğrendik. Yollarda aç, susuz günlerce yol gittik. Yollarda gördüğümüz elmaların ilkinin yiyorduk çok tatlı, ancak elmalar acı .. İkincisi zehir gibi, yiyemiyorduk.. Tangal’a kadar yürüdük, oradan Karacaö-

ren köyünde arkadaşımın bir tanıdığı varmış. Bize yarım somun ekme getirdi. Ve üç arkadaş bu ekmeği paylaştık, bu ekmele evimize kadar gittik.

S.Ö.- 5 ay ailenizi hiç görmediniz değil mi?

C.K.- Hiç... Hiçç...(Cemal hocamız, bu sorumda uzun bir süre duraksıyor. Soluk alışverişi kesik kesik, sanki kalbi duracakmış gibi, birden heyecanlanıyor ve beraberinde göz yaşlarını tutamıyor...Ben de bir an çok korkuyorum.)

S.Ö.- Hocam iyi misiniz? İsterseniz sonra devam edelim.

C.K.- İyiyim Hoca hanım. Biraz duygulandım. Köyümü, anamı, babamı ve kardeşlerimi o kadar çok özlemişim ki... Eve vardığımda annem ve babam evde değillerdi. Geleceğimden haberleri yoktu. Nasıl olsun? Kardeşlerim beni görünce sarmaş dolaş olduk. Benden küçük olan kardeşim; -“ abi annem babam harmandalar, hemen koşup geldiğini haber vereyim” dedi ve fırladı gitti. Anam, babam biraz sonra geldiklerinde, onlardan ayrı kaldığım beş ayın acısını çıkarırcasına sarılmıştım.

S.Ö.- Okul hayatınızın diğer yılları nasıl geçti?

C.K.- Okulumuz beş yıl idi. Sonraki dört yıl, ilk yıla göre çok daha iyi geçti. Artık özleme alışmış, köyüm ile okulum arasındaki yol da her geçen yıl biraz daha kısalmıştı. Ya da bana öyle geliyordu.

S.Ö.- Okulda hangi dersleri görüyordunuz Cemal hocam?

C.K.- İlk üç yıl kültür dersleri ve sanat dersleri ile birlikte atölye derslerimiz vardı. Demircilik, marangozluk, tarım, duvar ustacılığı... Okuldan mezun olduğumuzda kendi başımıza duvar örüp, mobilya yapabilecek, demir dövebilecek, teneke lehimleyecek düzeyde ustaydık. Boş kaldıkça duvar örüyor, marangozluk yapıyordum. Aynı zamanda çift sürüyorduk. Hayvancılık yaptık. Okulumuzun yanında büyük baş hayvanların olduğu bir ahırımız vardı. Süt sağıyorduk, tavuk besliyorduk. Arıcılık öğrendik. Ziraat derslerinde sebzeçilik, meyvecilik, uçsuz bucaksız tarım arazilerinde tohumlama, ekim, dikim vs. tüm işleri yaptık. Bu dersleri erkek öğrenciler görüyordu tabii. Kız öğrencilerin ise; dikiş, nakış, ev ekonomisi, sağlık bilgisi, bebek ve çocuk bakımı gibi dersleri vardı. Ben özellikle dikiş derslerine de katılıyordum. Örgü örmeyi de burada öğrendim. Şuan hala kendi çoraplarımı kendim örüyorum. Son iki yılımız daha çok öğretmenlik dersleri ağırlık-

lıydı. Pedagoji, Çocuk ve Ruh Bilimi, Öğretim Metodu ve Tatbikat, Toplum Bilim gibi.

S.Ö.- Okul yıllarınızda en çok hangi dersleri seviyordunuz?

C.K.-Uygulamalı dersleri hepimiz çok seviyorduk. Özellikle, baba mesleği marangozluğa ayrı bir ilgim vardı. Bununla birlikte zannediyorum Tarih ve Coğrafya derslerini seviyordum daha çok.

S.Ö.-Köy Enstitüsündeki eğitim öğretimi ve öğretmenleri değerlendirirseniz, bize neler söylersiniz?

C.K. Orada aldığımız eğitimin bizi hayata çok iyi hazırladığını düşünüyorum. Şimdilerde böyle bir eğitim yok. Yeni nesil, evinde su tesisatı ya da elektrik tesisatı ile ilgili bir sorun olsa veya bir makine bozulsa hemen tamirci çağırılıyor. Ben her işimi kendim yaparım, hiç usta çağırmadım.

Öğretmenlerimiz çok iyiydi. Bize çok sıcak davranırlardı, bizi anamız babamız gibi kucakladılar.

S.Ö.- Okulda yaşadığınız unutamadığınız bir anınız var mı?

C.K.- Bir gün, demircilik dersinde bir arkadaşım kızgın demiri alıp örsün üzerine koyup dövmeğe başladığı sırada, birden kulağımın içinde müthiş bir acı ve yanma hissettim. Arkadaşım, demire vurduğu vakit bir parça kızgın kıvılcım kulağımdan içeri girmiş ve kulağımın içini yakmıştı, acı içinde öğretmenime koştum ve hemen su ile yıkadı. Sonraki günlerde de su ile tedavi etmek zorunda kaldı. Okulumuza yakın bir hastane ve sağlık ocağı bulunmuyordu. Ta ki bir gün okulumuza bir doktor geldi ve bana bir merhem ile damla verdi ve iyileştirdi.

S.Ö.- Öğretmenlik hayatınızdan biraz bahsedermisiniz? Unutamadığınız bir anınız var mı?

C.K.- 1949 yılında Kastamonu Gököy Köy Enstitüsünden mezun oldum ve Sinop'un bir köyüne atandım. Göre-

ve başlamadan önce evlilik planlarım vardı. Ve aile büyüklerimizin tavsiyesi ile Huriye Hanım ile tanıştım. Aslında, köyde pek çok güzel kız talibimdi. O yıllarda okumuş, eli kalem tutan az olduğu için herhalde. Beni, pek çok kişi de eş seçimimden dolayı eleştirdi. Hanımım çok güzel değil, içe kapanık, gariban biriydi. Ama ben onu beğenmiştim. Ve evlendik ilk görev yerim Taypaklı Köyüne beraber gittik. İki Oğlumuz oldu. Ertuğrul ve Ergin KAYA. 1949 yılının bir sonbahar günü atandığım okulumun önüne gittim. Baktım ki, kapı- çerçeve yok. Hemen okulun yarım kalmış duvarını, kapısını, penceresini onardım. Muhtar ile konuşup sınıfa bir soba aldım. Ve derslerime başladım. Birleştirilmiş sınıfta ders yapmaya başladım.

Bir gün ders yaparken öğrencilerimden biri –“öğretmenim kulağım ağrıyor” diye yanıma koşup geldi. Baktım ki kulağının içi pislik dolmuş, hemen kibrit çöpüne pamuğu sarıp oksijenli su ile temizledim. Bir sonraki gün iki öğrencim aynı sıkıntı ile yanıma geldi, sonraki gün 3 öğrencim daha. Hepsini aynı şekilde tedavi ettim. Ancak, birkaç gün sonra köyden birkaç kişi geldi ve daha sonraki günlerde ünüm komşu köylere yayılmış olmalı ki her gün birileri geliyor bana sağlık problemlerini anlatıyorlardı. Ben de elimden geldiğince yardım etmeye çalışıyordum. O zamanlar hastane, doktor bulmak çok zordu.

Yine bir gün, komşu köylerden bir kadıncağız utana sıklıkla yanıma geldi. –“Öğretmen bey sizin hekimliğiniz varmış, benim göğsümde bir çıban var, çok acım var, bana yardım eder misiniz?” dedi. Ben de hemen yarasına baktım ki, açık bir yara, iltihap akıyor. Elimdeki imkânlarla tedavi ettim. Gazlı bez ile sardım ve 2 gün sonra pansumana çağırdım. Bize bunları okulda öğretmişlerdi. Ve gittiğimiz okulda mutlaka bir ecza dolabı kurmamızı istemişlerdi. Kadın bir hafta sonra elinde bir tavuk ile geldi. Dua ediyordu bana, yarası iyileşmişti. Ancak, parası olmadığı için evdeki tavuğunu getirmişti. –“ Hocam Allah senden razı olsun. Benim param yok, bu tavuğu kabul et” dedi ve yanımdan hemen uzaklaştı. Ben ise, çok şaşırılmış ve üzülmiştim. Ve hemen bir öğrencimi çağırıp tavuğu uzatarak; –“evladım al bu tavuğu hemen giden şu kadını takip et evine bırak” dedim. Fakir olduğu çok belli olan bu kadının benden çok ihtiyacı vardı o tavuğa.

S.Ö.- İstanbul'a nasıl ve ne zaman geldiniz?

C.K.- Sonraki yıllarda Erfelek'in bir köyünde ve daha sonra Kılıçlı Köyünde 3 yıl görev yaptıktan sonra İstanbul'a tayin istedim. Baldızım İstanbul'da oturuyordu. Çocuklarımda okumasını çok arzu ediyordum ve bu vesile ile 1962 yılında İstanbul' a geldik, Bayrampaşa'da bir arsa alıp bir gecekondu yaptık ve burada göreve başladım. Birkaç yıl sonra Küçükçekmece de görev yaptım. Çocuklarımla elimden geldiği kadar iyi okullarda okutmaya çalıştım. Ancak her şey umduğum gibi olmadı. Büyük oğlum Ertuğrul, Pertevniyal Lisesi'ni son sınıfta bırakmıştı. Çok üzüldüm tabii. Sonra liseyi tamamlaması için özel bir okula yazdırdım. Lise bittikten sonra Ertuğrul'u Eğitim Enstitüsüne yazdırdığım yıllar Türkiye'de sağ sol çatışmalarının olduğu zor yıllardı ve can güvenliğinden çok korktum ve okuldan aldım. Ben emekli oldum ve bir kırtasiye dükkânı açtım, birlikte çalışmaya başladık. İş hayatında da sıkıntılar yaşadık. Küçük oğlum Ergin de, dokuma tezgâhına ortak olmuştu. Ancak işler beklediğimiz gibi iyi gitmedi. Bir takım işlerde çalıştılar, en sonunda evlendiler ve torunları oldu. Şimdi beş tane torunum var. Hepsisi de okudular. Çocuklarımızı en iyi şekilde yetiştirmeye çalıştık, oğullarımda çocuklarımla çok iyi yetiştirdiler. Onlarla gurur duyuyorum.

S.Ö- Emekli olduktan sonra neler yaptınız?

C.K.- Boş durmayı hiç sevmemişim için çok farklı işlerde çalıştım. İşportacılık yaptım, tezgâhtarlık yaptım. Bir gün, tezgâhtarlık yaptığım dükkân sahibine –“büyük beden ihtiyacı var, ben dikebilirim” deyince çok şaşırıldı. 8 yıl çalıştığım dükkânda neredeyse 500 adet büyük beden bayan elbisesi diktim. Köy Enstitüsünde aldığım bilgilerin üstüne, özel merakım olduğu için evimize bir dikiş makinesi almıştım. Eşime de dikiş dikmeyi öğrettim, okuma yazma öğrettim. Ve birlikte uzun süre dikiş diktik.

S.Ö.- Mustafa Necati Bey Öğretmen Huzurevi'ne nasıl ve ne zaman geldiniz?

C.K. - Çocukları evlendirip yuvalarına yerleştirdikten sonra 2010 yılında hanımım ile tekrar Sinop'a yerleştik. Çok güzel bahçeli, müstakil bir ev aldık. Evimizin pek çok yerinin tadilatını ben yaptım. Gelen akrabalarımız evdeki değişikliği görünce çok şaşırıldılar. –hangi ustaya yaptırdın bu evdeki tadilatı diye sorunca, onlara ben yaptım dedim. “Nasıl yaptın”? dediklerinde ise; - “ben, Köy Enstitüsü mezunuyum” dedim gururla... Bahçemizde domates, biberlerimizi yetiştiriyorduk. Ancak 2015 yılında hanımım rahatsızlandı ve kısa sürede hastalığı ilerledi. Alzheimer olmuştu. Çok ağırlaştı, ona uzun süre profesyonel bir hasta bakıcı gibi baktım. Son 46 gününü hastanede geçirdi. Ne yazık ki 19 Ocak 2016'da vefat etti. Ve Sinop'a defnettik. Bir süre yalnız yaşadım, ancak yalnızlık çok zor. İstanbul'a, oğullarımla yanına geldim. Bir hafta büyük oğlumda, bir hafta küçük oğlumda kaldım. Ancak böyle de olamayacağına karar verip, buraya yerleştim. 13 aydır burada yaşıyorum. Çok memnunum. Burada günlerimiz çok güzel geçiyor. Bazen arkadaşlarımızla buluşup Kadıköy'e iniyor sohbetler ediyoruz. Etkinliklerimiz oluyor, ziyaretçilerimiz oluyor; öğrenciler, öğretmenler, STK ve derneklerden gelenler oluyor ve ziyadesiyle mutlu oluyoruz.

S.Ö – Değerli Cemal hocam, bu güzel sohbet ve paylaşımınız için sonsuz teşekkürler.

C.K.- Ben teşekkür ederim değerli öğretmenim.

ADIN VAR! TADIN YOK!

Süleyman SAVAŞ*

*Adın var, tadın yok, tuzun yok!
Kimlik var, namın yok, şanın yok!
Sesin var, suret yok, SİRET yok!
Neslin var, Asım yok, Kasım yok!
Rahmet var, gören yok, bilen yok!
Güneş var, selam yok, sabah yok!
Anne var, giyim yok, kuşam yok!
Örnek var, Fatih yok, Yavuz yok!
Fidan var, dalın yok, yaprak yok!
Ateş var, harın yok, duman yok!
Aşkın var, sevgin yok, saygın yok!
Mazin var, halin yok, atin yok!
KUR'AN var, sünnet yok, mezhep yok!*

*Akıl var, deli çok, veli yok!
İslam var, köle çok, sorgu yok!
Nimet var, haram çok, helal yok!
Baba var, sözü çok, ölçü yok!
Arı var, kovan çok, oğul yok!
Cennet var, odun çok, yolcu yok!
Hoca var, cami çok, ENSAR yok!
Ezan var, duyan çok, uyan yok!
Dünya var, zalim çok, adil yok!*

*Sorun var, işlem çok, çözüm yok!
Para var, akrep çok, zehir yok!
İlim var, sayı çok, sayan yok!
ALLAH var, asi çok, uysal yok!*

*Hayâ yok, hırsız var, arsız var!
Edep yok, elsiz var, dilsiz var!
İrfan yok, zarar var, ziyan var!
Ahlak yok, yangın var, rüzgâr var!
Pişen yok, dönen var, ölen var!
İzzet yok, zillet var, fetret var!
Vefa yok, safa var, cefa var!
Keder yok, kader var, rıza var!
Sağlık yok, araz var, maraz var!
Alan yok, satan var, sitem var!
Bedel yok, sofraya var, yiyen var!
DUA yok, veren var, alan var!
ÂMİN yok, açlık var, yangın var!*

* Yılmaz Soyak İlkokulu Müdürü

ÇOCUKLARI YETİŞTİRİRKEN AMAÇ MI ÖNEMLİ YOKSA İLİŞKİ Mİ?

Çetin KILIÇ*

ÇOCUKLAR

*Çocuklarınız sizin çocuklarınız değil,
Onlar kendi yolunu izleyen Hayat'ın oğulları ve kızları.
Sizin aracılığınızla geldiler ama sizden gelmediler
Ve sizinle birlikte olsalar da sizin değiller.
Onlara sevginizi verebilirsiniz, düşüncelerinizi değil.
Çünkü onların da kendi düşünceleri vardır.
Bedenlerini tutabilirsiniz, ruhlarını değil.
Çünkü ruhları yarındadır,
Siz ise yarını düşlerinizde bile göremezsiniz.
Siz onlar gibi olmaya çalışabilirsiniz ama sakın onları*

*Kendiniz gibi olmaya zorlamayın.
Çünkü hayat geriye dönmez, dünle de bir alışverişi yok-
tur.*

*Siz yaysınız, çocuklarınız ise sizden çok ilerilere atılmış
oklar.
Okçu, sonsuzluk yolundaki hedefi görür
Ve o yüce gücü ile yayı eğerek okun uzaklara uçmasını
sağlar.
Okçunun önünde kıvançla eğilin
Çünkü okçu, uzaklara giden oku sevdiği kadar
Başını dimdik tutarak kalan yayı da sever*

Ebeveynlerin çocuk yetiştirirken ulaşmak ya da gerçekleştirmek istedikleri iki şey vardır. Biri, AMAÇ; diğeri ise İLİŞKİdir. Her iki isteğin de 'çok önemli'den 'az önemli'ye uzanan bir doğrunun değişik noktalarına düştüğü söylenebilir. Ebeveyn açısından Amaç, örneğin, çocuğunun sağlıklı olması, iyi eğitim alması, başarılı olması, iyi arkadaşlar edinmesi, özgüvenli olması gibi çok önemli ise; isteklerini çocuğa kabul ettirmek üzerine değişik yöntemler kullanacaktır. Yok eğer çocukla olan ilişkisini ön planda tutuyorsa yani ilişkisini daha çok önemsiyorsa; İlişkilerini iyi sürdürebilmek için amaçlarından vazgeçer. Yani çocukla olan ilişkisine zarar gelmemesi, tatsızlık çıkmaması, kendilerine karşı olumsuz duygular oluşmaması için çocuğa uymak, taviz vermek gibi stratejileri tercih edebilir. İlişkisi bozulmasın diye sınırlarını esnek tutar, ısrarcı olamayabilir. Ancak ebeveynler için hem **amaçları** hem de **ilişkileri** önemli olmalıdır. Amaçlarını ve İlişkilerini feda etmeden birlikte yol alabilirlerse iki taraf için de kazançlı olur. (biri, diğerine feda etmemeli)

Ebeveynlerin bireysel değerleri, geçmiş yaşantıları, inanışları, bakış açıları amaç ve ilişkilerine ne ölçüde önem verdiklerini belirler ve hangisini önceliklerine bağlı olarak belli tutumlar sergilerler. Ebeveyn ile çocuk arasındaki ihtiyaçların uyuşmaması halinde ise anlaşmazlıklar çıkabilir. Çatışmalar birer problem değil, aksine çözümün bir parçasıdır.

Ebeveynlerin bu gibi çatışma durumlarında kullandıkları yöntemlere baktığımızda;

Amaç çok önemli, ilişki göz ardı ediliyorsa; Çocukla olan ilişkisinden ziyade ne pahasına olursa olsun amacına ulaşmayı ister. İlişkilerine zarar verip vermediğine bakmaksızın isteklerinde ısrarcı olur. Çocuğunun kendisini sevmesi veya kabul etmesi onlar için önemli değildir. Çocuğun zararına da olsa kendi isteklerinde ısrar eder. Çocuğun amaca dönük faaliyetleri, ebeveyn için bir başarıdır; bu uğurda her şeyi göze alır. Çocuk, amaca sekteye uğratabilecek bir davranışta bulunduğu anda, çocuğu tekrar amaca yönlendirmek için gerekirse gözdağı vererek, güç kullanarak, çocuğu ezmeye çalışarak başarıya ulaşmaya çalışır (Örneğin, çocuğunun doktor olmasını isteyen bir ebeveyni hayalimizde canlandıralım. Çocukla ilişkisi nasıldır, nasıl davranır?)

İlişki çok önemli, amaç göz ardı ediliyorsa; Çocuk tarafından kabul edilmeyi ve sevmeyi isterler. İlişkilere zarar verebileceği kaygısıyla tartışmamayı, bir tatsızlık çıkmamasın diye çocuklarının isteklerini yerine getirmek gerektiğini düşünürler. Çocuğun istemediği bir durumda Amaç ısrarla ön planda tutulursa, çocuğun üzüleceği, kalbinin kırılacağı ve ilişkilerinin zarar göreceğinden ya da bozulacağından korkarlar. İlişkilerini iyi sürdürebilmek için amaçlarından vazgeçerler. Sanki "amaçlarımdan vazgeçiyorum ve istediğin şeyi yapmana izin veriyorum; yeter ki beni sev" der gibidir. İlişkilerin bozulmaması için çocuğu yatıştırmaya çalışırlar (Örneğin, çocuk yüzme, İngilizce vb. kurslara gitmek istemiyor; ebeveyn de ilişkisi bozulmasın diye çocuğun dediğini yapıyor gibi...)

Ne ilişki ne de amaç önemliyse; Amaçları ve ilişkileri üzerine uğraşmanın boş bir çaba olduğuna inanırlar. Çaresizlik hissederler. Sorunlarla yüz yüze gelmektense, fiziksel ya da psikolojik olarak geri çekilmenin daha kolay olduğuna, kabuğuna çekilmek gerektiğine inanır. So-

runun ya da çatışmanın üzerine gitmez, geçirir, erteler ya da geri çekilir. (Çocuk zamanının çoğunu internette geçiyor. Buradaki ebeveyn- çocuk ilişkisini örnek olarak verebiliriz.)

Amaç ve ilişki orta derecede önemliyse; uzlaşma ararlar. Kendi amaçlarının bir kısmından vazgeçerler ve çocuğu da amaçlarının bir kısmından vazgeçmeye ikna ederler. Her iki tarafın da bir şeyler kazanacağı bir çözüm yolu ararlar. Böylece amaçlarından bir parça fedakârlık yapmaya razı olurlar.

Burada ebeveynin amacı, her iki tarafı da kısmen tatmin eden, karşılıklı olarak kabul edilebilir, uygun bazı çözümler bulmaktır. Bu tutum orta yolu arayan bir yöntemdir. Karmaşık bir sorunu geçici bir çözüme kavuşturmak, uygun çözümler bulabilmek için daha çok bu yöneme başvurulur. ("zayıf derslerini kurtarıp teşekkür alırsan, ben de sana istediğin telefonu alırım.")

Gelelim hem amaca hem de ilişkiye önem verilen yaklaşıma; burada ebeveynler bir yandan amaçlarını gözetirken, diğer yandan ilişkilerine de gereken önemi verirler. Sorunları ilişkilerini geliştirici bir araç olarak görürler.

İki tarafı da tatmin edecek çözümler arayarak çocukla ilişkiyi sürdürürler. Burada güç kullanımı veya kaçınma yoktur. İşbirliği, her iki tarafın da çıkarlarını tam olarak karşılayan bazı yöntemleri içerir. İki tarafın da istek ve ihtiyaçlarını karşılayan bir seçenek bulmak için çaba gösterir. (Örnek: Kitap okumak istemeyen çocuğuyla, birlikte kitabı okumak) Bütün sorumlulukları ebeveynin üstlenmemesi, aradaki güven duygusunun kaybolmaması, olumsuz duygularla yoğun bir şekilde uğraşılmaması için bu tutum son derece önemlidir.

Yukarıda açıklandığı gibi her tutumu zaman zaman kullandığımız farklı durumlar olabiliyor. Ama bizim için çok kıymetli olan çocuklarımızla olan ilişkilerimizde hangi yöntemi kullandığımız oldukça önemli.

Temel yaklaşım aslında hem amaçların hem de ilişkinin önemli olduğudur. İki tarafın da amaç ve ilişki ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yaklaşım sergilemek daha sağlıklı olacaktır.

Çocuklarımızla olan ilişkilerimizde sorunlarla yüzleşme ve işbirliği stratejisi ile her iki tarafın da kazançlı çıkabileceği çözümler aramak son derece önemlidir. Çünkü bu yöntemle hem çocuk yetiştirmedeki AMAÇLARIMIZI gerçekleştirebilir hem de İLİŞKİMİZİ bozmadan ve keyfini çıkararak güvenli bir şekilde devam ettirebiliriz. Diğer yöntemler kullanıldığında taraflardan en azından birinin kaybetmesi, diğerinin kazanması ya da her ikisinin de kaybetmesi söz konusu olacaktır.

Bu nedenle özellikle aile ilişkilerimizde çocuklarla işbirliğine yönelik yöntemlerin bilinmesi ve bu yöntemlerin gerektirdiği becerilerin öğrenilmesi çok büyük önem taşıyor.

BAŞARMAK GÜZELDİR

Zekeriya ÇİÇEK*

Büyük başarmak daha çok güzeldir!

Her başarı projesi başlangıçta bir hayaldir. Bir tarafınız onu gerçekleştirebileceğinden emindir, diğer yanınız tereddüttedir. Sadece iç sesiniz değil, çevrenizdeki insanlar da ikiye bölünmüştür. Bir yandan ‘gerçekçi olup hayallere kapılmamaya’ çaba gösterirsiniz, bir yandan da hayallerinizi kovalayacak cesareti kendi içinizde üretmeye...

İnsanlık tarihinde başarısızlık öykülerinin, başarı öykülerinden daha fazla olduğunu bile bile’ başaracakmış gibi harekete geçersiniz. Kaybetme riskine rağmen, o hayal uğruna zaman, çaba ve enerji harcarsınız. Risk alırsınız. Garantili küçük kazançlar yerine, hayalinizin zorlu, uzun ve riskli yolunu seçersiniz. O yolun sonuna vardığınızda kendi gözünüzde özel biri olacağınızı, denemezseniz hayatınızda bir şeylerin eksik kalacağını bilirsiniz. Ait olduğunuz o yere gidinceye kadar yaşadığınız her yerde kendinizi ‘turist’ hissedersiniz. Bazen kendinize bazen çevrenizdekilere, “Göreceksiniz işte, olacak!” diye meydan okursunuz. Çevreniz sizi garantili küçük kazançlara yönlendirmeye çalışır, içinizdeki ani duygu kabarmaları ise o büyük hayalinize. Korkularınız ile umutlarınız çarpışır içinizde. Kafa içi sesleriniz birbirine karışır.

Küçük ilerlemeleri –bazen büyük, bazen küçük-hayal kırıklıkları izler. Çevremizdeki bazı insanlar, yanlış yolda olduğunuzu, başaramayacağınızı ısrarla söylemeye başlarlar. Beraber ve solo, “yapamazsın!” korosuna rağmen, içinizdeki bir ses sizi onaylar: “Göreceksin olacak!”

Bir yandan iç engelleyicileri, bir yandan dış engelleyicileri aşmaya çalışırsınız. Paranızı konforunuza değil, hayalinize yatırırınız. Onun için uykusuz kalırsınız.

Özel hayatınızdan, sağlığınızdandan, rahatınızdandan fedakârlık edersiniz. Hatta çoğu kez başarmak adına yaşamayı ıskaladığınızı bile bile yolunuza devam edersiniz.

Sizi sabote edecek iç ve dış konuşmalar devam eder. Aileniz ve arkadaşlarınız amaçlarınıza odaklandığınızdan onlara fazla zaman ayıramadığınızı, ‘bencil’ olduğunuzu söylemeye başlarlar. Bazıları ise elinizdekilerle yetinmeyip daha fazlasını istediğiniz için sizin ‘muhteris’(hırslı) biri olduğunuzu söyler. Dahası birlikte yola çıktığınız insanlardan bazıları temponuza ayak uyduramayıp sizi yarı yolda bırakır ya da daha da kötüsü sizi aldatabilir. İç kırıklıklarıyla da olsa yürümeye devam edersiniz.

Hayat şartları da pek teşvik edici değildir çoğu zaman. Hayalinizdeki sonuca ulaşmak için bazı yolları denersiniz, işe yaramaz. Yorgun ayaklarla, yeni yollar arasınız. Yeni yollarda aşılması gereken yeni engellerle karşılaşsınız. Aştığımız her engel, bir sonrakini görmeyi sağlar. İşten çok, insanlar enerjinizi tüketir. Yolun en zorlu anlarında içinizdeki ses ikiye ayrılır. Biri, “Devam et,” der, diğeri, “Vazgeç.” İnanç ile şüphe arasında savrulursunuz. Sonuç alınca kadar kesin kanıt yoktur. Kazanabilir veya kaybedebilirsiniz. Kesin olmayan yolda kesin bir kararlılıkla yürümeniz gerekir. Tereddütlerinizin kafanızdan ayağınıza inmemesi gerekir. Yorulsanız da yola devam etmeniz gerekir.

Kaynakça: Sekman, M. (2005) “Her Şey Seninle Başlar.” Alfa basım yayım dağıtım. S (69,70,71)

* Üsküdar Şadıman Polat Çebi İlkokulu Müdürü

ÖĞRENMEDE DUYGULARIN ÖNEMİ

Sabriye Sevil YİĞİTER*

İnsanoğlunun davranışlarının büyük çoğunluğunu öğrenilmiş davranışlar oluşturur (Senemoğlu, 2009). Öğrenme ile ilgili yapılan tanımlara bakıldığında; bireyin çevresiyle etkileşimi sonucu meydana gelen davranış değişikliği olarak ifade edilmektedir. İnsan davranışlarını etkileyen birçok faktör vardır. Bunlardan biri de duygularımızdır. “Duygu” doğal biçimde ortaya çıkan motivasyon ve duygusal tepkileri içerisinde barındıran bir şeyi yapma eğilimidir. “Duyuş” ise pozitif ya da negatif olması fark etmeksizin duygusal durumun yönünü açıklayan bir kavramdır (Broekens, vd., 2007:398).

Duyuşsal eğitim, öğrencilerin hisleri, duyguları, inançları ve tutumlarının kişiler arası ilişkileri ve sosyal becerileriyle harmanlanarak birleştirildiği eğitim boyutudur. Bireyin kişisel ve sosyal gelişimini içine alan duyuşsal eğitim, his, duygular, ahlak eğitimi, değer eğitimi, karakter, tutumlar, barış eğitimi ve etik gibi konuları içermektedir (Gömleksiz ve Kan, 2012). Duyuşsal öğrenme ise; alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütlenme ve ni-

telenme basamaklarından oluşmaktadır. Duyuşsal eğitim bu basamakların etkisinde yapılmaktadır.

Duygular hayattaki önemli yol göstericilerdendir. Bireyin karşı karşıya kaldığı tehlike, rahatsızlık, fırsatlar, zevk gibi durumlar bireyi uyarırlar. İnsanlık adına sahip olunan en önemli gelişim duygulardır. O halde içeriden ya da dışarıdan kaynaklanan olası bir farklılıkta bireyi alarma geçiren duygularımız, bilinçten çok da uzak değildir. Duygular bireyin fiziksel varoluşunu, duyuşunu ve düşüncesini etkileme gücüne sahiptir. Bu nedenle beden, zihin ve duygular birbirinden ayrı düşünülemez (Ellison, 2000:41).

Bireylerin gelişimine yön vermek ve bireyi desteklemek gibi temel görevleri bulunan eğitimin bu görevleri yerine getirirken öğrencilerin sadece zihinsel ya da fiziksel yönlerini geliştirmesi değil aynı zamanda onları sosyal ve duygusal alanlarda da geliştirmesi beklenir. Çünkü okul, bilginin aktarıldığı bir yer olmanın ötesinde sosyo-duyuşsal paylaşımların da gerçekleştiği bir ortam olabilmelidir (Sevgi-Özden, 2006:5)

Alman şair Gothe, “her şeyin içerisinde öğrenebildiklerimiz, sevdiğimizdir” derken öğrenme ve duygu arasındaki bağı vurgulamıştır. İnsanlar sevdiği ve ilgi duyduğu şeyi öğrenmeye açıktır. Bu da bireylerin davranışlarına yön veren duyuşsal özelliklerin etkin bir öğrenmenin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Öğrencilerin öğrenme sürecine ilgi göstermeleri, katılımları, duyacakları istek ve coşkuyla yakından ilgilidir. Bu alanda yapılan bir araştırmada, öğrencilerin duyuşsal hedeflere önem verdiklerini, öğrendiklerinin ne işlerine yarayacağını bilmek istediklerini ve bunun da başarılarını arttırdığı görülmüştür. Eğitimcilerin sadece bilişsel hedeflere yönelmeleri, öğrencilerin öğrendiklerini değerli bulmaları ölçüsünde işe yarayacaktır. Çünkü öğrenciler böyle durumlarda ‘ bunu neden öğrenmeliyim, öğrendiklerim işe yarayacak mı, sınavda bu sorulacak mı’ gibi sorularla ortaya çıkabilirler (Bolin, vd., 2005)

Shechtman ve Leichtentritt (2004), yaptıkları çalışmada bir grup öğrenme güçlüğü çeken öğrenciye önce bilişsel sonra da duyuşsal özellik taşıyan bir eğitim verilmiştir. Bilişsel öğretim, duygulardan ve duyuşsal özelliklerden uzak özellikle bilgi aktarmaya dönük ve her zaman kullanılan klasik metot, araç-gereçler kullanılarak planlanırken; duyuşsal öğretim ise çocukların duygu ve davranışlarına önem verilerek, algıları ve yaşantıları dikkate alınarak planlanmıştır. Bu süreçte ürün değerlendirme, tutumları, tercihleri, istekleri ve ilişkileri netleştirilerek açığa çıkarma ise temel hedef olmuştur. Bu uygulamalar sırasında yapılan gözlemler sonucunda, duyuşsal özellik taşıyan derslerde öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade ettikleri, daha az olumsuz davranış gösterdikleri, farkındalık düzeylerinin arttığı ortaya çıkmıştır. Bilişsel öğretimin kullanıldığı derslerde ise bu durumlardaki ilerlemelerin daha az olduğu belirlenmiştir.

Bu alanda yapılmış başka bir araştırmada ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin duyuşsal giriş davranışları ve çeşitli sosyo-ekonomik değişkenleri ile matematik dersindeki öğrenme düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Öğrencilerin matematik dersine ilişkin tutumları ve akademik benlik algıları ile matematik öğrenme düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle gerek matematik dersine

ilişkin tutumların gerekse derse ilişkin akademik benlik durumunun, matematik dersindeki öğrenme düzeyine olumlu etki yaptığı belirlenmiştir (Sapanacı,2005).

Bireyin bir derse ilişkin tutumunu diğer derslere de genelleyerek okula ve öğrenmeye karşı genel bir tutum geliştirilebileceğini; bu durumun duyuşsal özelliklerin genellenmesi ve kişinin kendi kendine karşı tutum oluşturmaya hatta özgüveninin oluşmasıyla sonuçlanabileceğini belirtmektedir (Ulusoy, 2003).

Kişinin kendisinden, öğreticiden, öğrenme ortamından, öğretim materyalinden, öğretim yaklaşımından kaynaklanabilecek ve öğrenme üzerinde etkisi olan pek çok olumlu ve olumsuz duyuşsal faktör bulunmaktadır (Yurdağül, 2005: 7).

Öğrenmemiz üzerinde etki eden faktörler bazen bir öğretmen, bazen çok değer verdiğimiz bir kişi de olabilmektedir. Mesela öğrencilik yıllarınızı hatırlayınız. En çok hangi dersi sevdiğinizi ya da en çok hangi öğretmeninizle ilgili anıları hatırladığınızı düşünün. Verilen cevap ‘en çok sevdiğiniz öğretmenleriniz’ ile ilgili olmalıdır. Bir başka örnek ise düşük notunun olduğu bir dersin öğretmenini seven öğrencinin notunun belli bir zaman sonra yükseldiğini görmemiz de duyuşsal alanda etkilendiğimizin göstergelerindedir.

Sonuç olarak, duygular yukarıda birçok araştırmacının belirttiği gibi düşüncelerden bağımsız harekete geçmemektedir. Sınıf ortamında aşağıda belirtilen duyuşsal öğrenme etkinliklerine yer vererek olumlu bir sınıf iklimi yaratabilir ve öğrencilerimiz için hedeflediğimiz bilgi ve becerileri kazandırabiliriz.

Duyuşsal öğrenme etkinliklerine örnek;

- Akran eğitimi,
- Empati kurma,
- Duygu kartlarından yararlanarak kendi duygularını ifade etme,
- Her öğrencinin sınıf içinde etkinliklere aktif katılımı,
- Öğrencinin kendini değerli hissetmesini sağlama,
- Bir olay/durum karşısında öğrenciye 'ne hissettiğini' sorma,
- Öğrenciye 'neyi iyi yaptığını' sorma,
- Öğrenciye yaptığı davranışın sonucunda 'neler ola-

cağını' sorma,

- Öğrenciyi olumlu davranışlarda 'övme' olabilir.

Bu etkinlikler sonucunda sınıfta;

- Barışçıl bir ortam,
- Bireysel farklılıklara saygı,
- Akademik başarıda artış,
- Problem davranışlarda azalma,
- Derslere karşı olumlu tutum,
- Motivasyonda artış,
- Okul stresi ile başa çıkma sağlanabilmektedir.

* Özel Eğitim Öğretmeni

Türkan Sabancı Görme Engelliler Ortaokulu

KAYNAKÇA

- Bolin, L., Beckwith, R., (1989) *Talking With Feeling: Integrating Affective and Linguistic Expression in Early Language Development. Cognition and Emotion, 3 / 4, s.313-342*
- Broekens, J., Kusters, W.A., ve Verbeek, F.J., (2007) *Affect, Anticipation and Adaptation: Affect-Controlled Selection of Anticipatory Simulation in Artificial Adaptive Agents. Adaptive Behavior, 15/4, s.397-422.*
- Ellison, L. (2000). *The Personal Intelligences: Promoting Social Emotional Learning, Corwin Press Inc.*
- Gömlüksiz, M.N., ve Kan, A.Ü., (2012) *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/1 Winter, p.1159-1177.*
- Sapancı, A., (2005). *İlköğretim 6.sınıf Öğrencilerinin Duyuşsal Özelliklerinin Matematik Dersindeki Öğrenme Düzeyi İle İlişkisi (Kayseri Örneği), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.*
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Pegem Akademi.*
- Sevgi-Özden, E., (2006). *İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyal ve Duyusal Uyumlarına Etkisi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.*
- Shechtman, Z., and Leichtenritt, J., (2004) *Affective Teaching: A Method to Enhance Classroom Management. European Journal of Teacher Education, 27/3.*
- Ulusoy, D., (2003) *İlköğretim okulu 4. Ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Duyuşsal Alan Hedeflerine İlişkin Öğrenci Görüşleri Ve Bunların Farklı Üç Bölgeye Göre Karşılaştırılması. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*
- Yurdağül N., (2005). *The Relationship Between the Affective Variables And Achivement of Studens Learning English as a Foreign Language at the Preperatory Classes of Gazi University. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.*

ŞEHİTLER

Raşit YILDIZ*

*Gönlüm çorak dünyanın ağlayan pınarları,
Dökülen her yaprakla sanki canım gidiyor.
Dağlanan yüreklerle nasıl yaşanır, bilmem,
Yıkılıyor kaleler ah-u feryad ediyor.*

BİZ

*Canan bilirdik gönlünü ağyare açmayı,
Dünyaları versen de sevgiyi satmayı,
Önünde dümdüz olurdu yıkılmayan engeller,
Sonsuzluk rüyasıydı göz göze bakışmalar, atışmalar.*

*Bir tel saçına ömür feda edilir.
Eğer ister ise O, Fizan'a da gidilir.
Yokluklar, hastalıklar ürkütmezdi ki sizi,
Bilirdiniz duadan eksik etmezler bizi.*

* Milli Eğitim Vakfı Ortaokulu Müdür Yardımcısı

İSTANBUL VE BAYRAM YERLERİ

Sinan YILMAZ*

Münif Fehim'in Çizgileri ile Fatih'te Bayram Yeri

"Gelin de bayramı Fatih`te seyredin, zira
Hayale, hatıra sığmaz o herc ü merc-i safa,
...
Adım başında kurulmuş beşik salıncaklar,
İçinde darbuka, deflerle zilli şakşaklar,
Biraz gidin; Kocaman bir çadır... önünde bütün,
Çoluk çocuk birer onluk verip de girmek için
Nöbetle bekliyorlar; acep içinde ne var?
"Caponya`dan gelen insan suratlı bir canavar!"
Geçin: sırayla çadırlar, önünde her birinin.
Diyor: "Kuzum, girecek varsa durmasın girsin."
Bağırmeden sesi bitmiş ayaklı bir ilan,
"Alın gözüm buna derler..." sedası her yandan.
Alettirikçilerin keyfi pek yolunda hele:
Gelen yapışmada bir, mutlaka o saplı tele,
Terâzilerden adam eksik olmuyor; birisi
İnince binmede artık onun da hemşerisi:
"Hak okka çünkü bu kantar... Frenk icadı gram
Değil! Diremleri dört yüz, hesapta şaşmaz adam."
"Muhallebim ne de kaymak!
"Şifalıdır macun!"
"Simit mi istedin ağa!"
"Yokmuş onluğun, dursun."
O başda koskunu kopmuş eğerli düldüller
Bu başda paldımı düşmüş semerli bülbüller
Baloncular, hacıyatmazlar, fırladıklar,
Horoz şekerleri, civ civ öten oyuncaklar;
Sağında atlıkarınca, solunda tahtirevan
Önünde bir sürü çekçek, tepende çifte kolan
Öbek öbek yere çökmüş kömür çeken develer..
Ferah-ı bal ile birden geviş getirmedeler,
Koşan, gezen, oturan, maniler düzüp çağırın
Davullu zurnalı "dans" eyliyen, coşup bağırın,

Bu kainat-i sürurun içinde gezdikçe,
Çocukların tarafındaydı en çok eğlence,
Güzelce süslenerek dest-i naz-ı maderle,
Birer çiçek gibi nevvâr olan bebeklerle
Gelirdi safha-i mevvac-i iyde başka hayat...
Bütün sürur u şetaretti gördüğüm hareket,
Onar parayla biraz sallandırdılar... derken,
Dururdu "Yandı!" sadasıyla türküler birden,
- Ayol, demin daha yanmıştı a! Herif sen de,
- Peki kızım, azıcık fazla sallardım ben de.
"Deniz dalgasız olmaz
Gönül sevdasız olmaz
Yarı güzel olanın
Başı belâsız olmaz!
Haydindi mini mini maşallah
Kavuşuruz inşallah..."
Fakat bu levha-i handana karşı, pek yaşlı,
Bir ihtiyar kadının koltuğunda gür kaşlı,
Uzunca saçlı güzel bir kız ağlayıp duruyor.
Gelen geçen "Bu niçin ağlıyor?" deyip soruyor.
- Yetim ayol... Bana evlat belâsıdır bu acı
Çocuk değil mi, 'salıncak' diyor..
- Salıncakçı!
Kuzum, biraz da bu binsin... Ne var sevabına say..
Yetim sevindirenin ömrü çok olur..
- Hay hay!
Hemen o kız da salıncakçının mürüvvetine
Katıldı ağlamıyan kızların setaretine." (Mehmet Akif)

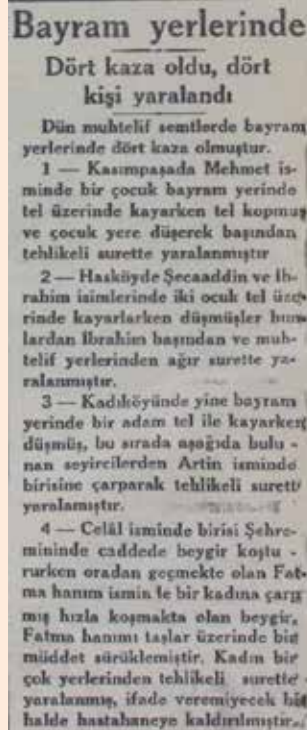
Eskiden pek çok şeyimiz gibi bayramlarımız da baş-
kaydı. Yılda iki kez kapımızı çalan ve her çaldığında
iklimi değiştiren bu bayramlar, şimdiye nispetle daha

Bayram yerlerinde istenmeyen kazalar ile de karşılaşıldı. 1933 yılından bir gazete haberi.

bir coşkuyla kutlanır, herkes bu günleri, kendisine özel olarak sunulmuş bir armağan addeder ve ilk günün sabahında çalacak olan davulun sesini özlemle bekler, son günün gecesine dek yaşadığı iklimin hakkını vermeye çalışır. O eski coşkulu bayramlardan bugünlere taşıyabildiğimiz çok az şey var. Çoktan unutulmuş veya pek az kimsenin hatırlayabildiği güzelliklerden biri de şehirlerimizin muayyen noktalarında kurulan bayram yerleri idi. 'Bayram en çok çocuklara bayram olmalı' anlayışının en bariz ve pek renkli bir işareti olan bayram yerleri, içindeki çocuğu hep diri tutmayı başaran büyükler için de koşar adımlarla ziyaret edilen yerlerdi.

Şiirini sadece bir şair değil, aynı zamanda bir ressam ustalığı ile yazıp bizlere hediye eden Mehmet Akif, bazen öyle mısralarla karşımıza çıkar ki, biz sadece bir şiir okumakla kalmaz, aynı anda pek çok manzarayı da seyrediyor gibi oluruz. Akif, işte bir şiirinde de eski bayram yerlerini, bu yerlerde yaşananları, renklerini, lezzetlerini ve hatta hüznelerini müthiş bir ustalıkla anlatmış, pek çok detayı da unutulmuş olmaktan böylelikle kurtarmıştır. Başka hiçbir bilgiye sahip olmayıp, sadece bu şiiri okuyanlar, bizlere, bayram yerlerinin mahiyeti hakkında bir şeyler anlatabilecek kadar bilgi sahibi olur. Safahat, sadece bir şiir kitabı değildir, aynı zamanda yüz yıl öncesinin sosyal hayatına dair pek çok malumatı ihtiva eden kıymetli bir ansiklopedi gibidir. Pek çok evin, pek çok kütüphanenin raflarını hep süsler de onu o raflardan indirip sayfaları arasında nedense pek az geziniriz. Böylece yanı başımızdaki bir hazineden mahrum kalır, zenginliğin içinde fakir yaşamayı sürdürürüz. Biz yine konumuza dönelim ve İstanbul'un bayram yerlerinden kısaca bahsedelim.

İstanbul'da bayram yeri kurulması, fetihle birlikte hemen başlayan adetlerdendir. Divan edebiyatındaki bazı dizelerden bunu net bir şekilde öğrenebiliyoruz. Şeyhülislam Yahya Efendi'nin, Bâki'nin nice şiirinde bayram yerlerinden bahsedildiğini görebiliriz. Atlıkarıncalar üzerinde dönmek, salıncıklar üzerinde kendini rüzgâra bırakmak, dönme dolaplar marifetiyle yükselip alçalmak, kaydırak-

larda süzölmek eski zamanlarda da çocukların en çok rağbet ettiği eğlencelerdi. Bir at, eşek veya deve sırtında gezilir, kısa tiyatrolar, gösteriler temaşa edilirdi. Maymun ve ayı gibi hayvanlar oynatılır, bunların da meraklısı pek çok olurdu. Renk renk çadırlarla uzaktan bakanlar için bile cazibeli bir alana dönüşen bayram yerlerinde, özellikle çocukların damak zevkine hitap eden yiyecek ve içecekler de satılırdı. Macunlar, muhallebiler, mevsimi uygunsu dondurmalar, şekerler, aşureler, kuruyemişler, turşular ve daha nice, cepteki harçlıklar bitene dek afiyetle yenirdi. Hala parası kalmış olanlar, evlerine dönerken balonlar, oyuncaklar satın alırdı. O devirlerde özellikle Eyüp oyuncakları çok revaçta idi.

İstanbul'un en meşhur bayram yerleri arasında Fatih Camiine yakın bir meydan, Sultanahmet Camiinin dış avlusu, Kadırga'daki Cinci Meydanı, Şehremini'deki hastahane çayırı, Edirnekapı'da hemen surların dışı, Kasımpaşa'da Tepebaşı'na çıkan yokuş ve Unkapanı Meydanını saymak mümkündür. Bunların haricinde de pek çok bayram yeri elbette vardı. Kadıköy'ün merkezinde yer alan Bayram Yeri Sokağı, artık çoktan unutulmuş olan bu eski adeti bizlere hatırlatmaya devam etmektedir. Son yıllarda pek çok sokağın isminin değiştirildiğine şahit oluyoruz. Bu sokağın ismine dokunulmaması, bizim için bir samimi temennidir. Peki bizim güzel Üsküdar'ımızda bayram yerleri var mıydı? Elbette vardı. Bir zamanlar Üsküdar'da çocuk olmak, bayram günleri bu yerlerde eğlenmek iştiyakıyla dopdolu olmak demektir. Selimiye İlkokulu'nun hemen altında kalan ve günümüzde top sahası olan mahal, Bülbülderesi'ndeki meşhur çınarın çevresi (şimdi bu çınar Fevziye Hatun Camiinin avlusu içindedir), Karacaahmet Mezarlığının 10. adasının hemen altındaki İnadiye Meydanı olarak bilinen alan ve Harmanlık Mektebinin (günümüzün Atatürk Ortaokulu) üst kısmındaki boş arazi Üsküdar'da kurulan bayram yerlerindendi. En meşhur ve çocukların en çok gitmek istediği ise Doğancılar Meydanında kurulan bayram yeri idi. Herkesin ama en çok da çocukların yüzlerinin güleceği bayramlara doğru yol almak temennisiydi.

ÇOCUK

Tuğba Tatlı CÖMERT * /

Denizin altındaki balıkların rengarenk pullarıyla dans eden güneş ışığı ne de güzel harelere oluşturuyordu oysa suyun bir o yana bir bu yana kakhahalar atarak salınan yüzeyinde. Bulutların, rüzgarın ımıl ımıl esintisine kendilerini bırakarak yaptıkları yolculukları esnasında insanların hayatın içindeki mekanikleşmiş bakış çerçevesini kırmaya inat girdikleri o bin bir çeşit halleri ne de görülmeye değer sahnelerdi halbuki. Hele o, balıkçıların oltalarını “Ya kısmet!” söylemleri eşliğinde denize fırlatışlarında, balıkları sanki kendilerine çekmek istercesine, henüz on yedisindeki bir güzelin sesinden çıkmış gibi ıslık çalan misinaların sesleri nasıl da insanın kulağındaki pası bir anda silip de atıyordu... Sıcaklık ne yakıp kavuruyor ne de insanı bir şeye yahut birine sarınmaya sevk edercesine donduruyor, sanki güneşten damlayıp gelip insanın tenini yalıyor ve ona ceketinin önünü açarak miskin miskin yürüyebileceği bir mayışıklık veriyordu.

İşte bunların bütünü bir karede olurken yine aynı karede uzaklardan gelen bir vapurun sesi ile rüzgara karşı gerdiği kanatlarıyla süzülürken tiz çığlıklar atan martıların sesleri birbirine karışıyor, insanda keder namına bir şey bırakmıyor, her noktadan bir ahenk olup kulaklarına doluyordu... Ne de güzel bir gündü sahilde bir yürüyüş yapmak

yahut arkadaşlarla halı sahaya gidip golleri birbiri ardına sıralamak ya da rengarenk bilyeleri toprağın üstünde ustalıklı yuvarlayıp arkadaşlarına galip gelerek hepsinin kendileri için ne de kıymetli olan bilyelerini utmak için... Çok da ustaydı henüz on yaşındaki Mustafa bu konuda. Parmakları bilyeleri ustaca kavrar, gözleri hedefi keskince belirler ve bileği kıvrakça bir hareketle bilyeyi diğerlerinin yanına yollardı. Kendisinden büyük olanlar da dahil mahallede ondan daha iyi bilye oynayan yoktu. Diğer çocuklar onun karşısında pek de şansları olmadığını bildiklerinden onunla düelloya girmek istemez ama yine de onu çok sevdiği için ve onunla kapışmaktan keyif aldıklarından, birkaç bilyelerini bu keyfe feda etmekten çekinmezlerdi. Küçük mahallelerindeki fakir hayatlarında büyük dünyalarındaki pahalı eğlencelerden zevk alanlardan daha çok eğlenirlerdi böylece...

Bir işi yapacaksa insan en iyisini yapacak, yapamasa da yapmaya çalışacak diye düşünürdü Mustafa. Bir insan olmayıp da bir balık olsaydı o en parlak pullu balık olmaya çalışır, güneş ışığını pullarına öyle bir açıyla çarptırır ki ondan yansıyan ışık görenlerin gözlerini kamaştırırdı. Bir balık değil de bir çiçek olsaydı eğer en güzel kokan çiçek olurdu. Bir ağaç olsaydı kökleriyle toprağa öyle bir sarılır öyle güçlü büyürdü ki insanlar yapraklarına bakmaktan kendisini alamaz, en çok onun gölgesinde dinlenmek isterlerdi... Ama o bunlardan hiçbiri değil, bir insan-ınoğluydu. Henüz on yaşında bir insan-ınoğlu... Yaşıtlarına göre daha olgun, beş yaşını yaşamadan on yaşına gelmiş, on yaşını yaşayamadan on beşine gelmiş bir çocuk. Her gün ekme parası kazanmak için gittiği o sahil kenarında, uzaklardan gelen bir vapurun sesi ile rüzgara karşı gerdiği kanatlarıyla süzülürken tiz çığlıklar atan martıların sesleri birbirine karışırken, yine aynı karede “simiiiiiiiiittttt, sıcak sıcak, taze taze gevrek simiiiiittttt, misss kokulu simitlerim vaaaarrrrr!” diye bağırın Mustafa’nın sesi, farklı notaların bir araya gelerek oluşturduğu ahenk gibi bir araya gelip bir ahenk oluşturuyordu. Eğer simit satan bir insan ise o, en güzel simitleri satmalı, simitleri en güzel o satmalıydı.

Öyle de yapıyordu. Onun bu düşüncesini bilen ve bu konudaki çabasını gören fırıncı amca Mustafa'ya satması için vereceği simitleri hazırlarken daha da bir özeniyor bunu daha on yaşındaki bir çocuğun sahip olduğu bu bilinç karşısında kendini sorumlu hissederek yapıyordu. Mustafa simitleri her gün aynı yerde ve aynı saatlerde satıyordu. Simitleri sattığı yerin biraz ilerisinde tezgahında rengarenk ve mis kokulu çiçekleri olan bir çiçekçi teyze vardı ve her sabah simitlerini satmaya başlamadan evvel mutlaka teyzeye içtenlikle bir "günaydın" diyor teyze de torunu yerine koyduğu ve çok sevdiği Mustafa'ya kendi elleriyle hazırladığı şerbetten ikram ediyordu. Mustafa'nın her sabah teyzeye ayırdığı bu günaydınından başka, sahildeki martılar için ayırdığı dünden kalan simitleri de vardı. Bir yandan teyzeden aldığı şerbet ile kendisine ayırdığı simidini yiyerek sabah kahvaltısını yaparken bir taraftan da martıların hakkı olan simitleri elleriyle küçük parçalara ayırıp denize atıyor, martıların simitleri kapmak için girdiği küçük rekabeti, bilyeleri kendisine kaptırmak için türlü çabalar sarf eden arkadaşlarının haline benzetiyor, içten içe kendisiyle gurur duyuyor ve mutlu oluyordu.

Evleri mahallelerini oluşturan üç yokuşun ilkinin başında yani mahallenin girişindeydi. Bir gün evin kapısı hızlı hızlı çalındı. "Tak, tak, tak, tak"... Bu vuruşlarda bir acelecilik, bir telaş, bir sabırsızlık vardı. Bu sesi tanıyan Mustafa'nın nenesi "Kim o?" deme gereği duymadan kapıyı açtı. Kapıyı açmasıyla Mustafa'nın içeriye yıldırım gibi girip tuvalete gitmesi bir oldu... Anneanesi arkasından bağırdı:

- Yavaş ol oğlum, düşeceksin. Hem annen de uyuyor, biliyorsun ağrıları çok, uyumakta güçlük çekiyor. Zar zor uyudu, uyanırsa bir daha uyuyamaz. Hem ne diye bu kadar bekledin sanki? Ne diye daha önce gelmedin de bu kadar sıkıydın? Oğlum hep söylemiyor muyum sana şu oyuna dalıp da tuvaletini unutma diye!
- Tamam nene, dikkat ederim. Ama ne yapayım, çok heyecanlıydı. Şevket geçen seferki oyunda yenildiği için fena içerlemiş. Tam bir hafta durmadan çalışmış: "Bu sefer ben yeneceğim, alacağım Mustafa'nın bilyelerinin hepsini. Hele o güneşte pırl pırl parlayan mavi bilyesi varya, hah işte onu muhakkak alacağım!"

demiş durmuş. Gerçekten de sıkı çalışmış, çok iyi atışlar yaptı. Az kalsın kaptırıyordum bütün bilyeleri ama buna Mustafa'nın bileği derler, öyle kolay kolay bükülmez. E bükülmedi de elbet! Hey yavrum hey... Yine bütün bilyeleri ben kazandım. Ama Şevket'e de geçen seferki yarışta kendisinden kazandığım ve çok sevdiği üç bilyesini geri verdim. Ne yapayım çok üzülmüştü onları kaybettiği için.

- İşte bu sırada heyecandan susadıkça su içtim, susadıkça gazoz içtim derken sıkışmışım, oyuna kendimi epey kaptırınca sıkıştığımı fark etmedim. Oyun bitip de rahatlayınca bir de baktım ki meret ucuna kadar gelmiş. Vallahi eve zor yetiştim. Ne olurdu sanki ev oyun oynadığımız sahaya biraz daha yakın olsaydı. Ama neyse ki bugün bütün simitleri sattım. Tezgah boşaldı da eve gelirken daha çabuk gelebildim. Yok boşalmamış olsaydı o zaman ne olurdu düşünmek bile istemiyorum! Düşünebiliyor musun nene hepsini sattım bugün simitlerin hepsini! Hem fırıncı amca bugün tam on tane de fazladan simit verdi bana. "Bunlar benden." dedi. On tane de fazladan sattım. Bak bunlar da kazandıklarım.
- Aman her gün de bir bahanen var yavrum. Her gün aynı durum! Artık kapıyı vuruşundan anlıyorum senin geldiğini. Dün de aynıydı. Neymiş efendim, dün de top kovalamaca maçı yapmışlar da maç uzatmalara kalmış.
- Top kovalamaca değil nene. Bir öğrenemedin, futbol, futbol!
- Aman evladım ha top kovalamaca ha futbol, ne fark eder. Neticesi aynı değil mi? Neyse uzatmalarda da sonuç değişmeyince bu sefer fenaltı atışları yapmışlar da o yüzden maç tahmin ettiğinden uzun sürmüş. Dur bakalım yarın ne bahanen olcak...
- Nene beni çok güldürüyorsun, o da fenaltı değil, penaltı! Ama olsun, sen istediğin gibi söyle, ben senin ne demek istediğini anlıyorum. Hem böyle daha tatlı oluyorsun. İyi ki varsın. Sen olmasan ben ne yapardım bu evde bir başıma?
- Öyle deme oğlum, sen de olmasan ben bir başıma kalırdım. Geldik buralara da bir başımıza kaldık. Ah! Memlekette olsak böyle mi olurdu ya? Neyse hadi elini yüzünü yıka, üzerini değiştir de sofrayı kurmama yardım et. Baban gelir birazdan. Yazık, evladım,

sabahtan akşama kadar inşaatlarda taş taşıyor, top-
rak taşıyor da eline üç kuruş para geçmiyor. Canı çı-
kıyor da yiyecek ekmek alacak parayı zor kazanıyor.
Ah! O kadar dedim ona, yapma evladım dedim, etme
eyleme, gitmeyelim şu istanbul'a. Köyde ne güzel
tarlamız var, eker biçersin. Mahsulünü satarsın. Hay-
vanlarımız var sütünü sat, yumurtasını sat. Dinlete-
medim! Neymiş efendim büyük şehir daha iyiymiş.
Hem seni de okutacaktım. Kendisi gibi olmayacak-
mışsın. Burada imkanlar daha fazlamış. Bir umut
geldik. Bir gayret çalışmaya başladı annenle birlikte.
İş tutacağız diye gün boyu çalışmaktan, bir kardeş
bile vermediler sana. Neymiş efendim nasıl bakacak-
larmış ikinci bir çocuğa. Ben ne güne duruyorum ben
bakardım evladım. Kaldın bir başına yavrum. Annen
de el evine temizliğe giderken düştü pencereden de
sakat kaldı. Hani o imkanlar nerde? Bir iki hastaneye
götürdük ama parasızlıktan tedavisini tam yaptıra-
madık. Kaldı bu halde. İyileşemediği şöyle dursun,
ağrıları da artıyor gündün güne. Sen de bu yaşında
kışın okula gitmekten, yazın da simit satmaktan yo-
ruldun ya evladım. Daha on yaşındasın ama yaptıkların,
sorumlulukların yaşından çok çok büyük. Memle-
ketimizde kalsak böyle mi olurdu a benim evladım?..

Nenesi böyle dedikçe Mustafa memleketi, köyü, köyde-
ki insanları öyle merak ediyor öyle merak ediyordu ki...
Her gün yemek yendikten sonra nenesinin koynuna girip
ona memleket hikayeleri anlatıyor, hayalinde nenesiyle
birlikte köydeki ağaçlardan meyve, her sabah kahvaltı için
folluktan sıcak yumurta topluyordu. Bazen ata biniyor, ba-
zen eşeğin yularından tutup eşeğe o yön veriyordu. Ama
en çok da ata binmeyi seviyordu. Ata bindiğinde rüzgarla
yarışıyor. Havayı yarıp onun içinden geçiyor, sanki atın
sırtındayken özgürlüğe dört nala koşuyordu... Babasıyla
birlikte gün boyu tarlada çalışıyor, yoruluyor, acıkıyor, işi
bitirip de eve gittiklerinde de annesinin hazırladığı sofraya
oturup ailecek karınlarını doyuruyorlardı. Hayalindeki
hayatında annesi hasta değildi, babası da gün boyu ken-
dilerinden uzakta ağır işlerde çalışmıyordu. Kendisi simit
satmıyor, sabah basıyla tarlada akşam da annesiyle evde
bir arada duruyordu. Ah, ne olurdu babası istanbul'a gi-
delim diye tutturmasa... Memleketlerinde kalsalar böyle
mi olurdu?

Nenesinin koynu onun için memleket kokusuymuştu, orda
meyve ağaçları vardı, follukta yumurtalar, babasıyla bir-
likte çalıştığı tarlalar, kendisini özgürlüğe koşturan atlar...

Okullar açılana kadar her gün Mustafa için neredeyse
birbirinin aynıydı. Her sabah erkenden kalkıyor, önce fırı-
na gidiyor, fırıncının kendisi için özenle hazırladığı simit-
leri alıp simitleri satacağı yere geliyor. Öncelikle çiçekçi
teyzeye "günaydın" diyor, teyzenin elleriyle hazırladığı
mis gibi kokan şerbetini içip bir yandan da sabah kahvaltı
niyetine simidini yerken, dünden kalan simitleri martı-
lara atıyor, martıların simit parçalarını kapmak için girdik-
leri yarışa kah arkadaşlarının bilyeleri kendisinden almak
için girdikleri yarışa kah hafta sonları öteki mahallenin
çocuklarıyla yaptıkları mahalle maçlarında gol atmaya
çalışan takım oyuncularının yarışına benzetiyordu. Simit-
leri sattıktan sonra mahalleye geliyor, tuvaletinin gelip de
kendisini iyice sıkıştırdığı ve "eve git artık" mesajını ver-
diği zamana kadar arkadaşlarıyla bilye oynuyor, sonra eve
gidip kendini tuvalete zar zor atıyor, tuvaletten çıktıktan
sonra nenesinin "... Memlekette kalsak böyle mi olurdu
a evladım." türevi sözleri eşliğinde annesinin yanına gi-
dip onu öpüp kokluyor, ona çorbasını içiriyordu. Bunları
yaparken "Sahi memlekette kalsalar böyle olur muydu?
Annesi sakat kalır, babası günlerce kendilerinden uzakta
ağır işlerde çalışır mıydı?" diye düşünmekten kendini ala-
mıyordu. Sonra nenesinin yanına gidip bugün kaç simit
sattığımı kaç para kazandığımı söylüyor, nenesiyle birlikte,
kazandığı paranın babasının hesabını sormayacağı kada-
rını gizlice kumbarasına atıyordu. Bu parayı bir gün ne-
nesiyle birlikte memlekete dönmek için kullanacaklardı.
Mustafa için bu öyle büyük öyle büyük bir hayaldi ki bu
hayali gerçekleştirmek için ayıracağı para miktarını artır-
mak amacıyla her gün simitlerini daha albenili hale geti-
rip daha iyi satış yapabilmek için türlü yollar deniyordu.
Bazen çiçekçi teyzenin verdiği çiçeklerle tezgahını süslü-
yor, bazen tezgahının başında şarkılar söylüyor, bazen ev-
den termosla çay götürüp simidin yanında müşterilerine
çay da veriyordu... Simit satma işini öyle ciddiye alıyor
simitleri en güzel şekilde satmak için öyle çabalıyordu
ki bu durum yoldan geçenlerin hemen dikkatini çekiyor
ve insanların onun tezgahına yönelmelerini sağlıyordu...
Küçük yaşta girdiği bu sorumluluktan mı yoksa çok güzel
ve sevimli bir yüzü olduğundan mı ya da simit satmak

işini ciddiye aldığından mı bilinmez onun tezgahının farklı bir havası, simitlerin de farklı ve çok güzel bir kokusu vardı. Bazen fırıncı amca ona fazladan simit veriyordu. İşte o günler Mustafa için bayram günleri gibi mutluluk vericiydi. Çünkü babası her gün kendisine belli sayıda simit alıp da satacak kadar para veriyor, akşam yemeklerinde o gün de kaç simit alıp kaçını sattığını, kaç para kazandığını soruyor, kazandığı paraların ertesi gün alacağı simit için olan kısmı ile az bir harçlık kadarını bırakıp gerisini Mustafa'dan alıyordu. İşte fırıncı amcanın fazladan simit verdiği günler bu yüzden Mustafa için bayram günleri gibi mutluluk vericiydi. Çünkü babasının bu simitlerden haberi yoktu ve olması da gerekmiyordu. O günün akşamında Mustafa'nın kumbarasına her günden fazla para giriyor bu da onun hayaline bir adım daha yaklaşmasını sağlıyordu.

Fazladan simit aldığı günlerin akşamında eve daha bir neşe içinde gidiyor, nenesinin koynunda memleket hikayelerini daha bir istekle ve hayalini gerçekleştireceğine daha çok inanarak dinliyordu. Öyle akşamlarda nenesi onun için daha çok memleket oluyor, koynundan meyve ağaçları çıkıyor, dallanıyor, dalları meyvelerle doluyordu. Folluktan yumurtaları uzanıp alıyor, yumurtanın sıcaklığını avuçlarında hissediyor, babasıyla birlikte çalıştığı tarlalara kendisini özgürlüğe koşturan atlarla gidiyordu...

Annesi hastaydı, belli etmese de annesinin bu durumu na ve çektiği ağrılara çok üzülüyordu. Babasını ise neredeyse hiç görmüyordu. Babası sabah erkenden işe gidiyor, bazı geceler inşaatta bekçilik ediyordu. Bazı akşamlar ise kendisi çok yorgun olduğu için nenesinin koynunda memleket hikayesini dinlerken uyuyakalıyor, babasını sadece yemekte görüyor onda da tek sattığı simitlerin hesabını veriyordu. Babasına ne memlekete gidip köyü bir kez olsun görmek istediğinden, bir kez olsun folluktan yumurta alıp ata binmenin nasıl bir şey olduğunu merak ettiğinden ne de nenesinin arada sırada kalbini tutarak hareketsiz ve nefessiz kaldığından bahsedebiliyordu. Memlekette kalsalar hiç böyle olur muydu? O da babasıyla birlikte tarlaya gider, kendi gücünün yeteceği işleri yapar, babasıyla beraber hayvan otlatır, babasını daha çok görebilir, onunla daha çok konuşabilirdi. Burada da babasıyla beraber inşaata gitmek orda çalışmak istemiş, ama henüz yaşı kü-

çük olduğu için gidememiş, o da simit satmaya başlamıştı. Hiçbir şey paylaşamıyordu babasıyla, konuşmak istese ya babası yemek yerken rahatsız edilmek istemiyor ya da çok yorgun olduğunu söyleyip erkenden yatıyordu. Hiçbir şey konuşamaması değil de en çok nenesinin durumunu babasına söyleyememesi Mustafa 'ın canını sıkıyordu. Evet nenesi bazen eli kalbinin üstünde nefes alamadan divanın üstünde öylece kalakalıyordu. Hatta geçen gün Mustafa eve geldiğinde nenesi bu yüzden kapıyı açmakta gecikmiş, Mustafa da bunun için altına birazcık kaçırmıştı. Daha sonra kapıyı açtığıdaysa hemen tekrar divana dönüp oturduğu yerde bir müddet kıpırtısız kalmıştı. Mustafa korkmuş, ne yapacağını şaşırılmış, hemen nenesine bir bardak su getirmiş ve nenesi kendine gelinceye kadar başında beklemişti. Nenesi kendine gelince de ne olduğunu sormuş, nenesinden korkulacak bir şey olmadığı, yaşlılıkta böyle şeylerin olabileceği cevabını almıştı. Memlekette olsalar hemen babasının yanına koşar ona her şeyi anlatır babası da böyle durumlarda ne yapılacağını bilir ve yapardı. Oysa babası her gün başka inşaatta çalışıyordu ve Mustafa babasının bugün nerde çalıştığını bilmiyordu. Hem bilse de gidemezdi, çünkü İstanbul büyük bir şehirdi ve o uzak yerlere gidebilecek kadar büyümemişti. O sadece kışın okula, yazın da simitleri satmak için sahile gitmeyi biliyordu. Bazen de babasından habersiz biriktirdiği paralarla, nenesinden izin alarak mahallenin yukarısında kurulan lunaparka uçan sandalyeye ve çarpışan arabalara binmeye gidiyordu.

Nenesi korkulacak bir şey olmadığını söylese de Mustafa korkuyordu. Annesi çok hastaydı, babasını ise neredeyse hiç görmüyordu. Nenesini kaybetmekten çok korkuyordu; çünkü bütün varı yoğu oydu. O Mustafa için hiç görmediği ama özlediği, merak ettiği, hasretini çektiği memleketti, o dallarında meyveler olan ağaçlar, folluktaki yumurtalar, kendisini özgürlüğe uçuran atlardı... Mustafa'nın hayali ve hayaline tutunma sebebiydi. Bir gün biriktirdikleri parayla birer tren bileti alacak ve birlikte memlekete döneceklerdi. Her sabah küçük kalbindeki gün yüzüne çıkarmaktan ve kendine itiraf etmekten çekindiği bu korku ile simit satmaya gidiyor, tuvaletinin gelmesinin

yanı sıra çaldığında kapının açılmaması korkusu ile kapıyı öyle telaşlı çalıyordu...

İşte güneşin denizin üzerinde hareler oluşturduğu, balıkların pullarını ıslıl ıslıl ışıldattığı, insanın içini ısıttığı ve bin bir umutla doldurduğu o gün olan olmuş Mustafa'nın korktuğu başına gelmişti. O hiçbir şeyden habersiz yine her zamanki ciddiyetiyle simitlerini satarken nenesi evde kalp krizi geçirmiş ve cansız bedeni divanın üzerine öylece serilmişti. Aradan saatler geçti. Mustafa yine her zamanki gibi akşam eve dönüşte arkadaşlarıyla oyuna dalmış, tuvaletinin geldiğini son anda fark etmiş, koşa koşa eve gelmiş ve telaşla kapıyı çalmak için kapıya uzanmıştı ki kapı kendiliğinden açıldı. Mustafa bu duruma önce çok şaşırды ama kapı açıldığında divanın üzerinde nenesini yatar vaziyette görünce ve tuvalete çok sıkıştığından durumun üzerinde çok durmadı. Önce telaşla tuvalete gitti sonra neşeyle nenesinin yanına geldi; çünkü bugün onun için harika bir gündü. Bir kere hava çok güzeldi ve insanın içinin içinden taşmasına sebep oluyordu. Sonra mahalledeki bütün çocukları teker teker yenmiş ve hepsinin en güzel bilyeleriyle ceplerini doldurmuştu. Üstelik ceplerini dolduran yalnızca bilyeler değil, bugün hepsini sattığı simitlerden kazandığı paralardı ki fırıncı amca da bugün ona on değil tam on beş tane fazla simit vermişti. Fırıncı amcanın oğlu askerden sağ salim dönmüş, tam Mustafa simitleri almak için fırına girdiği esnada babasına sürpriz yapmıştı. Fırıncı amca da o sevinçle Mustafa'ya on yerine on beş simit vermiş ve bu hafta her gün ona fazla simit vereceğini söylemişti. Allah'ım düşünsene bu gidişle memlekete tahmin etiklerinden daha da erken gidebileceklerdi. İşte bütün bunları uyuyan nenesini uyandırıp ona anlatmalı ve bugünün hasılatını kumbaraya birlikte atmalydılar. O neşeyle önce nenesine seslendi, cevap alamadı. Ardından daha yüksek seslendi yine cevap alamadı. Sonra nenesine dokunup onu uyandırmaya çalıştı, nenesi uyanmayınca onu önce yavaş yavaş sonra var gücüyle sarstı ama nenesi uyanmadı... İşte Mustafa o zaman gerçeği anladı. Küçük kalbi büyük bir korkuyla atmaya başladı. Sanki içinde hapsediği kemikleri kırıp da dışarıya çıkmak istercesine delice atıyor, Mustafa'nın küçük bedenine büyük geliyordu. Hayır! Bu olamazdı. Nasıl olurdu da böylesi güzel bir günün ardından böylesi kötü bir şey olabilirdi? Allah'ım şimdi ne yapmalıydı?

Babasını nasıl bulmalıydı? Her gün başka bir inşaatta çalışıyordu babası. Annesi ise yatalak bir kadındı. Ne yapabiliirdi ki... Ah! Memlekette olsalardı, İstanbul'a gelmemiş olsalardı. Ah! Böyle olmazdı! Bütün bunları düşünerek evin merdivenlerinden hızlıca inerken başının döndüğünü ve gözlerinin karardığını hissetti. Gözlerini açtığında bir hastanedeydi. Önce ne olduğunu anlayamadı. Yavaş yavaş kendine geldiğinde başucunda babasını gördü. Babasının gözlerinin içine baktı. Bir an göz göze bakıştılsa da babası daha fazla dayanamadı ve gözlerini ağlamaklı bir şekilde Mustafa'nın gözlerinden kaçırdı. Nenem dedi Mustafa, baba nenem nerde? Babası cevap vermeyince nenesini gördüğü son an gözerinin önüne geldi... Daha on yaşındaydı. Umut dolu bir dünyası vardı. Güneş onun için var gücüyle parlıyor, balıklar pullarını onun için rengarenk parlatıyorlardı... Nenesini son gördüğü gün de yine umut dolu bir kalple eve gelmişti. Nenesine seslenmiş ama sanki umut ona kulaklarını tıkamış, ağzına kilit vurmuştu da cevap vermemişti. Nenesine dokundu, sanki güneş herkes için doğmuş, ısınısını bütün insanlara bağışlamış, onları iliklerine kadar ısıtmıştı da Mustafa'nın nenesinden esirgemişti lütfunu. Buz gibiydi nenesi... Demek ölüm böyle bir şeydi soğuktu, sessizdi... Demek böyle habersiz, aniden gelir, her şeyi alıp giderdi. Her şeyi... Ölüm sadece nenesini almamıştı Mustafa'nın, umudunu almıştı, hayalini almıştı, gayretini, neşesini almıştı. On yaşını almış, onu bir anda büyütmüş, on beş yaşına getirmişti. On beşine geldiğinde yirmisine gelecek, yirmisindeyken yirmi beşinde gibi hissettirecekti. İçinde bulunduğu zamanı da almıştı Mustafa'nın...

Nenesini kaybettikten sonra Mustafa, hep yaşından büyük oldu, simitlerini satmak için artık eskisi kadar gayret göstermedi ve "memleket"i bir daha hiç düşünmedi...

YENİ DEVİR KÜLTÜR EDEBİYAT SAYFALARI ARASINDA ...

Şakir KURTULMUŞ*

Bazen gece geç vakit bile olsa, eskilere bakma isteği had safhaya varınca dayanılmaz bir arzu ve heyecanla girilir kitapların dergilerin arasına.. Yine geç bir vakitte kitaplarımı rahatsız etmeden, kitapların dünyasında gezinirken rastladım 'Yeni Devir sanat edebiyat sayfası' cildine..Her hafta yayınlanan sayfaları kesip biriktirip ciltlemiştir.. 1978 yılına ait bu cildin sayfalarını karıştırırken sevgili Cahit Zarifoğlu'nun yazılarına rastlamak çok duygulandırdı beni..Şeyhana bizim sayfada bölüm bölüm yayınlanmış. sayfadaki yazıları, şiirleri, imzaları görünce o yılları, o yıllardaki heyecanımızı, edebiyata olan ilgimizi düşündüm.

Rilke/Malte

Cahit ZARİFOĞLU

Matbaadan alınmış ilk baskı nüshalarını görünce içinizde tarif edemediğiniz bir duygu hissedersiniz. Sıcak mürekkep kokusu sarar etrafınızı. Elinizdeki gazetenin sayfalarını mürekkep kokusu ışığında karıştırırken gözleriniz hep ileriye, daima ileriye dönüktür. Yarınki gazetenin daha dumanı üstünde ilk baskılarını gözden geçirirken, yarın, öbür gün hazırlayacağınız yeni gazetenin hayali ile dolusunuzdur. Yeni hazırlıklar peşindedir. Heyecan sizi besleyen yol arkadaşınızdır.

O günlerin ortamını hayal etmek...Samimi bir çalışma ortamı..Gazetenin çok etkin yayın yapıyor oluşu..Gazetede Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Akif İnan, Erdem Bayazit, Alaeddin Özdenören, Atasoy Müftüoğlu, Nazif Gürdoğan, İsmet Özel başta olmak üzere bizim cennahtaki yazarlar, çizen kalemlerin pek çoğunun aynı gazetede yer alıyor oluşu; inanılmaz bir güç katıyor çalışmalarınıza. İsmet Özel'in her gün gazeteye gelip odasında köşe yazısını hazırlaması ve yazının tamamlanmasını beklemek, bir an önce dizgiye gönderip ertesi günkü gazetenin hazırlıklarını takip etmek. İsmet Özel'i ziyarete gelen gençlerin arasına fırsat buldukça katılıp, İsmet Özel'i dinlemek.. Edebiyat, sanat ve şiir üzerine söylediklerini dikkatle takip etmek.Dergiler üzerine konuşmak..Bu güzel sohbetlerin yapıldığı ortamları hiç bitsin istemezsiniz ancak ertesi günkü gazetenin hazırlığı vardır, onunla da ilgileniyorsunuz sayfa sekreteri olarak çalışıyorsunuz aynı zamanda, sizin sorumluluğunuzda olan sayfaların eksiksiz baskı için hazır olup olmadığını kontrol etmek ve eksik varsa onları tamamlayıp bir an önce baskıya hazır hale getirmelisiniz. Bu arada yazı işleri müdürü masada yarınki gazetenin manşetini oluşturmaya çalışmaktadır. Kapıdan giren kim olursa olsun hemen zihnindeki cümleyi söyleyip, görüşlerini ister. Bu konuda ne düşündüğünü sorar, zihnindeki manşet cümlesi son şeklini aldıktan sonra kağıda yazıp sekreter arkadaşımıza uzatır, gönderin manşeti der.

Yeni Devir gazetesi o yıllarda sadece düşünce, sanat, edebiyat ve kültür ağırlıklı yayın yapan bir gazete değil, siyasi görüş, tercih ve yorumlarıyla da ilgi gören, ilgiyle takip edilen bir gazeteydi. Siyasi olaylara bakışı, olayları yorumlayışı, kendine özgü, kendi düşüncesiyle paralel bir tarzda yansıtılıyor, okuyucu nezdinde de bu tutum beğeniyle izleniyordu. Gözlemediğimiz kadarıyla o yıllarda siyaset sahnesinde bulunan ünlü simalar bizim gazetenin manşetlerini seçim konuşmalarında kullanıyorlardı.

Gazetede sadece sanat edebiyat sayfası değil, bütün sayfalar, en küçük ayrıntıya kadar takip edilip okunuyordu. Gazete çalışanları genellikle gazeteyi pek okumazlar. Ama bizim gibi

sanat ve edebiyat ilgilileri için gazete her zaman için titizlikle 'okunacak' bir yayındı. Sadece kendi hazırladığımız sayfa değil, tüm köşe yazarlarımızın, düşünce sütununda yer alan yazarlarımızın yazılarını titizlikle okuyorduk. Teknik işleriyle ilgili de her gün işe gelir gelmez ilk yaptığımız şey önce diğer gazetelere bir göz atmak. Sonra kendi gazetemizi kendi aramızda değerlendirmek. Nerede hata yapmışız, hangi haberi atlamışız, ya da hangi haberi gereğinden fazla büyütmüş, çok yer ayırmışız ya da hangi habere az yer vermişiz gibi, bir

önceki gün hazırladığımız gazete hakkında görüşlerimizi ortaya koyar hemen ardından da bir gün sonrası için yeni hazırlayacağımız gazetenin sayfaları arasında çalışmaya başladık.

Her anı, her zaman heyecan verici bir meslekti gazetecilik. Hala bu heyecan gazeteler hazırlanırken yaşanabiliyor mu bilemiyorum.

Gazetede uzun bir süre düzenlediğimiz kültür sanat,

ŞEYHANA

edebiyat sayfasında yer alan imzalara baktığımızda sayfanın nasıl bir işlevi olduğunu daha iyi anlama imkanı buluruz. Osman Bayraktar, İlhan Kutluer, Ali Haydar Haksal, Ebubekir Eroğlu, Yüksel Kanar, Mustafa Özçelik, Osman Can, Mehmet Kahraman, Yusuf Yazar, Ahmet Kot, Nabi Avcı, Ufuk Uyan, Nebi Kılıçarslan, Murat Mercan, Şerafeddin Gölçük, Emin Bilgiç, Ümit Meriç, Nezih Erdoğan, Avni Doğan, Cafer Barlas, İsmail Killoğlu, Hasan Akay, Yaşar Akgül, Osman Konuk, Atilla Koç, Şakir Diclehan, Nihat Hayri Azamat, Ahmet Şirin, Sıtkı Caney, Necati Polat, Adnan Tekşen, Cemil Çiftçi, Mustafa Miyasoğlu, Orhan Cebeci, Ümit Aktaş olmak üzere pek çok isim yer aldı bu sayfalarda.

Hasan Aycın imzası ile tanışıklığımız da aynı yıllara rastlar. Yeni Devir gazetesinde siyasi karikatür çizen Yalçın Turgut, iç sayfalarda ürünleri yer alan, Fatih Uğurlu ve Mehmet Akyıl'ın yanında Hasan Aycın kendine has üslup ve çizgisiyle sanat-edebiyat ve kültür sayfalarında her hafta görmeye alıştığımız ve çizgilerini merakla beklediğimiz bir imzaydı.

Yeni Devir sanat edebiyat sayfalarının ciltlenmiş halini görüp, yeniden sayfaları karıştırırken o günlerin heyecanını yeniden yaşamak elbette güzel.. ancak bugün yayınlanan gazetelere bakıp da hem düzenli olarak yer alamayan, hem de kesik kesik değişik zaman dilimlerinde küçücük bir yer bulabilen sanat edebiyat sayfalarını görünce üzüldüğümüzü, neden sanata edebiyata, kültüre gazetelerin bu kadar az yer verdikleri sorusunun cevabını bulmaya çalıştığımız söylemeliyim.

Sanatın, edebiyatın, kültürün izini sürerek samimi yaklaşımlarla iyi çalışmalar ortaya koyabiliriz. İnanarak..Özgür ortamlar sanatın, edebiyatın boyverdiği, geliştiği en güzel yerlerdir. Eğer inanıyorsak, samimi olarak isteğimizi

ortaya koyabiliyorsak başarılı olmamız için hiçbir neden yok.

Sadece inanmak..Samimi olmak.. Ve çalışmak.. Çok çalışmak..

**Sadece
İnanmak..
Samimi Olmak...
ve Çalışmak...
Çok Çalışmak...**

HER ANNE BİR OKUL

Nejla KOYTAK*

Dünyamız hiç olmadığı kadar hızlı seyreden kritik değişimler yaşıyor. Nefsani iştihalarımıza göz kamaştırıcı, parlak imkanlar sunsa da ruhlarımızı karartan, vicdanlarımızı rahatsız eden, tahripkâr sonuçlarına maruz kaldığımız değişimler...

Dünyevi hazlara odaklanan dolayısıyla insani değerlere sa-
vaş açan modern uygarlığın kuşatması altındayız.

Geniş halk kitlelerini açıklıkla, yoksullukla baş başa, çaresiz bı-
rakan; insanları ve toplumları güç ve menfaat peşinde koştura-
rak birbirine düşüren; sevgisiz, adaletsiz ve kalpsiz bir uygarlık
bu.

Modern uygarlığın öncelikleri olan menfaat, refah ve maddi
ilerleme adına yaşanan her türlü sosyal, kültürel değişimi mak-
bul, muteber ve meşru mu sayacağız?

Bizim sabitlerimiz var!

Bütün bu değişimlerin iradeden yoksun nesnelere razı
olamayız.

İnancımızdan aldığımız hakikat anlayışı ve değerler manzu-
mesi ile değişimi sorgulamak, yönetmek ve doğru istikametini
özneleri olmak zorundayız.

İnancımız bize yeryüzünün sorumluluğunu yüklüyor.

Müslümanlar olarak bizler bu uygarlığa eylemli, aksiyoner bir
itiraz geliştirmek kendi medeniyet iddiamızın ardına düşmek
zorunda değil miyiz?

Bizim medeniyetimizin ayırıcı vasfı, beşer yapısını insana dönüştüren, sorumluluk, merhamet ve adalet gibi temel kodlar üzerinde gelişmesidir.

Bu kalpsiz ve merhametsiz uygarlığın insanca bir nitelik kazanması için daha fazla güce değil, bir sevgi, merhamet ve sorumluluk devrimine ihtiyaç var!

Unutmayalım ki, bir hayalimiz, bir rüyamız olmazsa başkalarının rüyasının bir parçası oluruz.

O halde, bir rüya, bir hayal gibi görünse de kendi medeniyetimizin yeniden hayatıyet bulması, ihyası ve inşası için toplumca, birlik ve seferberlik ruhu içinde ortak bir aksiyon iradesi, toplumsal bir eylem planı geliştirebiliriz!

Merhamet, adalet, sorumluluk vb. erdemler özünde davranış nitelikleridir. Yani şahsiyet özellikleridir.

Toplumda sevginin, merhametin ve adaletin kuşatıcılığı, ideolojilerle, siyasi pratiklerle ve kurumsal düzenlemelerle sağlanamaz. Dolayısıyla medeniyetin inşası, öznenin inşasıyla, şahsiyetin inşasıyla başlar.

Endülüslü alim, İbni Bace, bir medeniyetin yeşermesinin, vücut bulmasının aşamalarını şöyle sıralar: Tedbir-ül mütevahhit (öznenin, şahsiyetin inşası), Tedbir-ül menzil (ailenin inşası), Tedbir-ül medine (medeniyetin inşası)

A. İzzetbegoviç de öznenin inşasına, eğitimin önemine ve önceliğine dikkat çeker:

“Tarih hiçbir değişimin iktidarla sağlandığını söylemez. Hepsi terbiyeden, eğitimden başladı ve özünde ahlaki bir davetti”.

Medeniyet, dünyaya geldiğimizde bizimle birlikte vücut bulan ve sürüp giden, çürümeyen veya farklı medeniyetler tarafından çökertilmeyen bir şey değil.

Medeniyet toplumun her yeni neslinin, ona yeniden sahip çıkması, onu yaşatacak şahsiyet örgüsünü, onun değer ve ideallerini taşımasıyla varlığını sürdürebilir.

Medeniyet ancak her neslin, yetişkinlerden devraldığı ruh iklimiyle, o medeniyetin inşasının yeni özneleri olmasıyla hayatıyetini koruyabilir.

Medeniyetin yeni nesillere aktarılmasındaki za yet veya kesintiler, medeniyetin sonunu getirebilir. İslam Medeniyetinin uğradığı akıbet gibi.

Medeniyet ahlaki ve estetik değerlerin şahıslar üzerinde tecelli etmesiyle hayat bulur.

İşte bu yüzden ki çocuklar ve gençler bir medeniyetin deliğidir.

Şahsiyetin inşa ameliyesi eğitimidir.

Hz. Ali, günümüz insanına hitap ediyor gibidir: “Çocuklarınızın kalabalıklar içinde kaybolmaması için onlara sağlam karakter kazandırın”

Bu yüzden ki, ilmin, ahlakın, sanatın, topyekûn medeniyetin yeni nesillere aktarılmasında eğitim temel faaliyettir.

Büyük şair ve düşünür M.İkbal'e göre “Eğitim, insanın ruhi derinliğini zamana ve mekana doğru geliştirmesine yardımcı olup onu Allah'a ulaştırmada bir güçtür, insandaki Tanrı'yı keşfetme işidir. Eğitim insanı yüksek ideallere yöneltecek, ondaki Tanrısal nitelikleri geliştirecek; alışkanlıklardan daha değerli bir dünya inşa etmesine yardım edecek bir faaliyettir.”

Eğitime İkbal'in işaret ettiği çerçevede bir rol ve amaç yüklemek, insanın kendini bulmasının ve daha adil ve insanca yaşanabilir bir dünya kurabilmesinin ön şartı gibi görünüyor.

Üstüne üstlük, bizim gibi kendi kültürleriyle bağları koparılmış toplumlar, kültürlerini yeniden üretmek için yeni yollar açmak, yeni araçlar icat etmek zorundadır.

Kendi medeniyetimize hayatıyet kazandıracak kimlik kodları ve şahsiyet özelliklerinin yeni nesillerde vücut bulmasında, aile eğitimi kilit öneme sahiptir.

Aile eğitimi sürecinde, şahsiyet özelliklerinin nitelikleri ve gelişim düzeylerinde anne – çocuk etkileşim örüntüleri belirleyici rol oynar.

Bundan dolayıdır ki insan gelişimi ile toplumsal gelişim arasındaki dinamik bağdan yola çıkılarak geliştirilen bilimsel formülasyon şöyle:

“Elbirliğiyle gerçekleştirilecek köklü sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik değişim için en elverişli başlangıç noktası ‘erken çocukluk gelişimi ve eğitimidir’

Öte yandan, güç, rekabet ve çatışma üzerinde şekillenen günümüz dünyasına karşı meydan okuyacak tek güç sevgidir. Bencilliği ıslah eden, beşerî insana dönüştüren ve dünyayı döndüren güç sevgidir.

Ahlakın kaynağı insan tabiatıdır, belirtisi de sevgidir der kadim bilgiler.

Sevginin ilk ve temel kaynağı ise annelerdir. Dünyaya gelen her insan, dolayısıyla tüm insanlık, sevgi potansiyelini ateşleyen ilk kıvılcımı daima bir kadından, ‘anne’den alır. Kadının sahip olduğu duygusal enerji her fert için çocukluktan itibaren güçlü kişiliğin, özgüvenli, sağlıklı şahsiyet yapısının, olgunluğun ve mutluluğun; dolayısıyla toplumsal barışın, bütünlüğün ve esenliğin mayasıdır.

Diğer yandan annelik, kadın için hayatın biyolojik bir evresinden ibaret değildir. Annelik, bencilliğin aşılabileceğine dair politik bir manifesto; nefsin dayatmalarına karşı insanı yücelten bir meydan okumadır. İnsanın kendi çıkarının ve rahatının peşine düşmekten daha yüce bir amacı olduğunun delilidir annelik, bu yüzden mucizevidir. Ve bu yüzden her doğum, anneler üzerinden bütün bir insanlığa asli vazifesini, sorumluluk bilincini hatırlatır.

İşte bu noktada, kadınların insanlığa daha güçlü, daha bilinçli, daha etkili dokunuşuna ihtiyaç var!

Kadınlar üzerinden, bir zihniyet dönüşümüne, bir merha-

met, erdem ve adalet hareketine kaynaklık edecek, içten şekillendirici, yepyeni bir toplumsal dinamizm oluşturulabileceğine inanıyoruz. Kadınlar, fertlerin şahsiyet özelliklerinin gelişmesinde en belirleyici dönem olan erken çocukluk dönemi başta olmak üzere insan gelişimi ve eğitiminin en etkili öznesidirler. Dünyanın ihtiyaç duyduğu değişimin önceliği kadınların bu konum ve fonksiyonları çerçevesinde çok yönlü güçlendirilmesi olmalı.

Bu konum ve rolleriyle kadınlar, nesillerin şahsiyet örgülerinde dünyevi menfaate ve güce meyleden özellikler yerine merhametin ve adaletin tecellisine, dolayısıyla bu değerler çevresinde bir medeniyet dönüşümüne kapı açabilirler.

Kadınların söz konusu rol ve konumunun, gelecek neslin beden ve ruhsal olarak sağlıklı gelişimi, dolayısıyla toplumun ve insanlığın esenliği için önemi ve değeri konusunda bilinçlenmesi değişimin temel gücünü oluşturacaktır.

İnsana, yaşadığımız dünyaya ve kendi medeniyet tasavvurumuza dair derinlemesine bilgi ve irfana dayalı eğitim donanımlı kadınlar aracılığıyla sevgi ve sorumluluk devrimini insan gelişimi düzeyinde yapılandırabiliriz. Bunun için, fert fert tüm toplumu kuşatacak, en etkili, kalıcı ve sürdürülebilir değişim stratejisi olarak kapsamlı bir temel eğitim modeli geliştirilmelidir.

Özellikle çocuk yetiştirmenin, dolayısıyla geleceğin şekillenmesinin birincil öznesi olarak sevginin ve merhametin gücünü en etkili ve verimli şekilde kullanabilmesi için kadınların psikolojik, eğitimsel, sosyal, ekonomik vb. yönlerden desteklenmesi çerçevesinde toplumsal pratikler geliştirilmelidir.

“HER ANNE BİR OKUL PROGRAMI”, yukarıda açıklanan perspektif doğrultusunda toplumsal değişim yaratmak amacıyla bütüncül ve kapsayıcı bir strateji öngörüsüyle “Sevgi ve Erdem Toplumu İçin Bir Temel Eğitim Modeli” olarak geliştirilmiştir.

Program içeriği, kadınlara, yeni nesillerde, inancımızdan

**“HER ANNE BİR OKUL PROGRAMI”,
YUKARIDA AÇIKLANAN PERSPEKTİF
DOĞRULTUSUNDA TOPLUMSAL
DEĞİŞİM YARATMAK AMACIYLA
BÜTÜNCÜL VE KAPSAYICI BİR
STRATEJİ ÖNGÖRÜSÜYLE “SEVGİ
VE ERDEM TOPLUMU İÇİN BİR
TEMEL EĞİTİM MODELİ” OLARAK
GELİŞTİRİLMİŞTİR.**

aldığımız varlık tasavvuruna, anlamlar ve değerler manzumesine dayalı zihniyetin inşasına; erdemli, mutlu, başarılı ve etkili şahsiyetler yetiştirmek üzere bilimsel ve irfani bilgiye dayalı güçlü eğitimsel donanım sağlamak üzere hazırlanmıştır.

Unutmayalım ki, kadınlar toplumun yarısını oluşturur ama toplumun tümünü yetiştirir.

Programın önemli bir özelliği de toplumumuzda yaygınlık gösteren toplumsal sorunların, örneğin, eleştirel ve analitik düşünme, yaratıcılık, iletişim ve kendini ifade becerilerinde; aksiyoner ve proaktif davranış, girişimcilik, ahlaki ve estetik duyarlılık vb. davranış özelliklerindeki yetersizliklerden etnik, din, cinsiyet vb. ayrımcılıklara, boşanmalardaki artışa, şiddetin ve bağımlılığın her türüne kadar pek çok sorunun çözümü için “toplum temelli önleyici erken müdahale programı” işlevine sahip olmasıdır.

Programın hedefi doğrultusundaki temel stratejilerini özetle belirtecek olursak:

- Dünyayı değiştirmek istiyorsan ‘değişimi kendinden başlat’ yaklaşımının benimsenmesi
- Çocuk yetiştirme sisteminin yeniden yapılandırılması
- Sevginin geliştirici değiştirici bir güç olarak tanımlanması ve işlevsel kılınması
- Kadın kimliğinin yeniden tanımlanması
- Kadın-erkek ilişkilerinin ‘tamamlayıcılık’ çerçevesinde yapılandırılması
- Ailenin güçlendirilmesi
- Sivil inisiyatif ve toplumsal hizmet bilincinin geliştirilmesi
- Yeni bir medeniyet sentezi için gereken medeniyet bilinç ve tasavvurunun kazandırılması merkezi değerleri

sevgi, erdem ve adalet olan bir medeniyet inşası için seferberlik ruhu ve ortak aksiyon iradesinin geliştirilmesi.

- Ailenin güçlendirilmesi; psikolojik, sosyal, kültürel, eğitimsel vb. işlevlerini etkili bir şekilde ifa edebilmesi için program, ‘Her Aile Bir Okul’ yaklaşımı doğrultusunda modifiye edilerek, askerlik döneminde genç erkeklere de verilmelidir.

Bu arada, Üsküdar Milli Eğitim Müdürlüğü, okul-aile yakınlaştırılması kapsamında, ‘Her Anne Bir Okul’ eğitim programını, üç yıldır, ilçedeki farklı okulların velileriyle buluşturmamızı sağladı.

Böylece programın, örgün eğitim kurumları üzerinden ve-liler aracılığıyla tüm topluma ulaşabileceğine öncülük ederek en azından bu zeminde temel bir eğitim düzenlemesi yapılabileceğini gösteren İlçe Milli Eğitim Müdürü Sayın Sinan Aydın’a, programın bir gün devlet politikası haline gelebileceğine dair bize verdiği cesaret ve umut için teşekkür borcumuz var.

Belirtilen çerçevede eğitimli fertlerin oluşturacağı birlik ruhu ve ortak aksiyon iradesi ile kültürel yeniden inşa hareketine; bir merhamet, erdem ve adalet devrimine kaynaklık edecek, içten dönüştürücü bir dip dalga, güçlü bir toplumsal dinamizm yaratabiliriz.

Bunun için hem sorumluluğumuz hem umudumuz hem de gücümüz var! Gücümüz: bizzat inancımız, bizzat ailemiz ve bizzat çocuklarımızdır!

‘Her Anne Bir Okul’ Eğitim Programı, çocuk gelişimi ve eğitime; sağlıklı ve sürdürülebilir ailelerin kurulmasına ve yürütülmesine güçlü destek vermek üzere kadınların eğitimine odaklanan bir programdır. Program, kadınları, insan yetiştirme ve ailedeki çok yönlü rol ve konumlarının önemine bilinçlendirmek, onlara gerek bu alana dair bilgi ve beceriler kazandırmak gerekse toplumsal hizmet ve siyasal aktör olarak karar alma mekanizmalarına etkin katılım için uygun zihinsel, duygusal ve davranışsal donanıma dayalı ileri bir formasyon vermeye matuf müfredatıyla 30 yıldan bu yana başta İstanbul olmak üzere ülkemizin bazı şehirlerinde uygulanmaktadır.

GÖNÜL KÖPRÜSÜ'NDEN “HASRET”IN İSTANBUL GÜNLÜĞÜ

Hasret DALGIÇ*

Bugün günlerden perşembe...

Ben ve arkadaşlarım için çok mutlu bir gün. İstanbul'a gitmenin heyecanı ve mutluluğu içindeyiz. Hiç gitmediğim bir yere gidiyorum. Yolculuğumuza başladık. Otobüste havaalanına gidiyoruz. Otobüste yeni arkadaşlar edindim. Hepsi de birbirinden iyiydi. Önce tanıştık, sonra da sohbet etmeye başladık. Biz öyle konuşurken havaalanına varmıştık. İçeriye girer girmez bu gezinin harika bir gezi olacağını anladım. Uçağa bindik, işte İstanbul'a yolculuk... Uçakta görevli arkadaşlar bize çok iyi davrandılar ve bize yardımcı oldular.

Uçağa ilk defa bindiğimiz için oldukça heyecanlı ve mutluyduk. Biraz da korktum denebilir ama sonradan insan ister istemez alışıyor. Sonunda uçaktan indik. İner inmez tekrar otobüse bindik. Tenzile Erdoğan İmam Hatip Okuluna gidip bizi sahiplenen ailelerle görüşecektik. Otobüs hiç olmadığı kadar sıkıcıydı. Biz de şarkılar söyleyerek bu anı neşelendirdik. Biz bunlara dalmışken okula varmıştık bile. Okula ilk girdiğimizde çok güzel karşılandık. Bizi sahiplenen gönüllü ailelere dağıldık. Eve gider gitmez yorgun olduğumuz için sanırım hepimiz hemen uyumuzdur. İşte İstanbul'da ilk gün başlıyor. Yine aynı okula gittiğimizde oradaki öğretmenler bizi karşıladı. Otobüs

gelene kadar bize okulu gezdirdiler. Okulları çok büyük olduğu için her yeri gezemedik. Ben o okulun en çok spor salonunu beğendim. Çünkü bizim okulun yarısı kadardı. O sırada otobüs de gelmişti ve gezimiz başladı. İlk olarak camilerden başladık. Sultan Ahmet Camisi gördüğüm en güzel camilerden biriydi ama diğer camiler de çok güzeldi. Ondan sonra Ayasofya var. Ayasofya gerçekten de çok güzeldi. Orada Ayasofya'yı anlatan rehberimizi dinlerken çok şey öğrendik. Bir sürü fotoğraf çektikten sonra Mini-atürk'e gittik ve yemek yedik. Çok güzel yemekler yapan şeflerimize ve görevli arkadaşlara çok teşekkür ederiz. Ellerinize sağlık. Bu tür yerleri gezdikten sonra aynı okula giderek evlere dağıldık. Bana nereleri gezdiğimi ve günümün nasıl geçtiğini sordular. Ben de, "Çok ama çok güzel!" diye cevap verdim. Eve gittik. Yemek yedikten sonra pastamızı da yedik. Oturduk, konuştuk ve film izlemeye başladık. Yorgun değildim çünkü böyle bir günde yorgun olunmaz. Film acıklı ve üzüntülü bir filmdi, gözyaşlarımızı tutamadık. Bir çocuğun hayatını anlatıyordu, disleksi hastalığına sahip bir çocuk. Film bittikten sonra yataklara, uyumaya geçtik. Sabah erkenden uyanarak okula gittik. Bu sefer otobüs beklememize gerek yoktu çünkü otobüs bizi bekliyordu. Hiç vakit kaybetmeden arabalara binerek öğretmenlerimizin yanına gittik. Bizi bekliyorlardı. İnşallah fazla beklememişlerdir. Yine otobüse bindik ve Panorama'ya gittik. Orası bana ilginç geldi, çok gerçekçiydi. Gezdiğimiz yerlerden en çok orayı beğendim. Gerçekten de orası çok güzeldi. Oraya giderken yabancı ülkelerden gelenleri gördük. İlk defa böyle bir şeyle karşılaşmıştım. Hepimiz çok heyecanlıydık. Onlarla bildikleri dille konuştuk. Oradaki öğretmenimiz bize onların dilini söylüyordu ve biz de onlarla konuşuyorduk. Bu durum bizi etkilerken aynı zamanda mutlu olmamıza da neden oldu. Panorama'da gezdikten sonra yemek yemeye Mini-atürk'e gittik. Önce gezdik. Gezdiğimiz yerler küçük olmasına rağmen güzellerdi. Ondan sonra parka gittik. Bütün arkadaşlarımızla coştuk. Salıncağa bindik. Tahterevallı, kaykay gibi eğlencelere dalmışken yemek yeme vakti gelmişti ve yemek yemeye gittik. Yemekte pilav, köfte, çorba, patates kızartması ve benzeri çeşitli güzel yemekler vardı. Yemekten sonra öğretmenler bizi çarşıya götürdü. Bir sürü şey aldık. Kaldığımız evlere, anne, baba, kardeş ve akrabalarımıza hediyeler aldık. Oradan hemen sonra otobüse binerek evlere dağıldık. Bize günümüzün nasıl geçtiğini sordular,

biz de çok güzel olduğunu söyledik. Akşam pizza, pasta, kurabiye gibi yiyecekler yaptık. Yedik ve yataklara geçip uyuduk. Yine yeni bir gün, okula geçtik. Otobüse bindik. İlk olarak vapurla gizecektik. Yolda giderken çok büyük daireler gördük. Öğretmenimiz bizden şiir okumamızı istedi. Ben de ona bakarak aklımdan geçenleri söyledim, çok beğendi. Bu sırada vapurun yanına geldik. Vapura bindik. İlk kez vapura bindiğim için çok heyecanlıydım. Vapur kalkınca bize oraları anlatacak bir rehber verdiler. Rehberimiz sayesinde çoğu şeyi öğrendik. Ve bize anlattığı yerler de çok güzeldi. Eski dönemlerden bahsediyordu. Ben tarihi şeyleri, eserleri çok severim. Denize bakar bakmaz Kız Kulesi gözüme ilişti. Telefonu hemen aldım ve fotoğraf çekmeye başladım. Balkona gittik ve martılara simit attık. Orada fotoğraflarımızı çektiler ve Sabahat diye bir hoca beni bir şair ile tanıştırdı. Çok duygulandım ve sevindim. Benim de tek hayalim şairlerin yazdığı gibi şiir yazmaktır. İstedığıme ulaşacağıma eminim. Özgüvenli biriyimdir. Vapurdan inerek otobüse bindik. Böyle yerleri gezdikten sonra evlere dağıldık. Eve dağılmadan önce öğretmenlerimizle vedalaştık çünkü yarın ev yolcusuyduk. Vedalaştık. Diğerleri evlere dağıldı fakat biz eve gitmedik, çarşıya gezmeye gittik. Dondurma yedik, buz pateninde kaydık. Hediye aldıktan sonra eve gittik. Yemek yedik ve film izledik. Onlara aldığım hediyeleri verdim ve çok mutlu oldular. Onlar da bize aldıkları hediyeleri verdiler. Olduğumuz gibi yataklara geçip uyuduk.

Bu sabah saat 9'da kalktım. Çünkü eve gideceğimiz için erken uyanmamız gerek idi. Beklerken bize aldıkları hediyeleri dağıttılar ve bu arada otobüs de gelmiş oldu. Otobüse bindik ve havaalanına gittik. Arabada arkadaşlarımızla İstanbul'a veda ettik ve son hatıra fotoğrafları çektik. Havaalanına geldiğimizde vakit kaybetmeden uçağa bindik. Heyecanlı olan arkadaşlarımız ailelerine kavuşacakları için mutlulardı. Tabii ki ben de çok mutluydum. Kısa sürede eve ulaştık. Öğretmenlerime ve tüm görevli arkadaşlarıma teşekkür ederim. Bize bu fırsatı tanıdıkları için onlara teşekkürlerimi sunarım. Eve geldiğimde arkadaşlarıma, anneme ve babama gezdiğimiz yerleri anlatınca hayran kalmışlardı. Bence bu tür fırsatlar kaçmaz. Çünkü gezmek herkesin hakkıdır. Size tavsiyem, siz de başarın, gidin ve görün. Çalışan başarır demişler...

ÜSKÜDAR FAALİYET BÜLTENİ

Rümeysa KARIŞMAZ / Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Özel Büro /

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BULUŞMAMIZI GERÇEKLEŞTİRDİK

İlçe Millî Eğitim Müdürlüğümüz tarafından tertip edilen Üsküdar STK Buluşmaları toplantımız İlçe Millî Eğitim Müdürümüz Sayın Sinan AYDIN, Kaymakamımız Sayın Murat Sefa DEMİRYÜREK ve Üsküdar STK Temsilcilerinin katılımıyla Mâvera Eğitim ve Sağlık Vakfı'nda gerçekleştirildi.

YEŞEREN UMUTLAR PROJEMİZ KAPSAMINDA KIZDANIA GEZİSİ YAPTIK

Yeşeren Umutlar Projemiz kapsamında ilkokullarımızdan bir grup öğrencimizle Kizdania Çocuk Ülkesini ziyaret ettik. Öğrencilerimiz öğretmenlerinin gözetiminde doyasıya eğlenip, farklı etkinliklerle tecrübe kazandılar. İlgi duydukları meslekleri daha yakından tanıdılar.

"VALİDE SULTAN GEMİSİ İLE TARİHE YOLCULUK" PROJEMİZ KAPSAMINDA BOĞAZDA KÜLTÜR DERSLERİMİZ DEVAM EDİYOR...

İlçe Millî Eğitim Müdürlüğümüz ve Üsküdar Belediyesinin birlikte yürüttüğü "Valide Sultan Gemisi ile Tarihe Yolculuk" projemiz kapsamında lise son sınıf öğrencilerimiz rehber eşliğinde boğaz turu ve kahvaltı ile birlikte kültür, sanat ve tarih dersleri yapıyorlar. Bu ay İstanbul Milletvekilimiz Sayın Osman BOYRAZ da öğrencilerimizle eşlik etti.

Derslerini Tamamlayan Okullarımız;

- 1.Şeyh Şamil Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- 2.Üsküdar Cumhuriyet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- 3.Halide Edip Adıvar Anadolu Lisesi
- 4.Çağrıbey Anadolu Lisesi

“BİZİM GÖK KUBBEMİZ PROJESİ” İLE MARDİN'DEN MİSAFİRLERİMİZ GELDİ

“Bizim Gök Kubbemiz” projesi kapsamında Üsküdar İmam Hatip Ortaokulu ile kardeş okul olan Mardin Artuklu Cahit Zarifoğlu İmam Hatip Ortaokulu öğretmen ve öğrencileri Milli Eğitim Müdürümüz Sayın Sinan AYDIN'ı makamında ziyaret ettiler.

İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ PERSONELİMİZ İLE İSTANBUL VODAFONE MARATONUNDAYIZ...

Üsküdar İlçe Millî Eğitim Müdürlüğümüz tarafından düzenlenen “Personel Destek Eğitimi Projesi” kapsamında Asya’dan Avrupa’ya kıtalararası koşulan tek maraton olan Vodafone İstanbul Maratonuna katıldık. “Bizim Gök Kubbemiz” projesi kapsamında, Bülent Akarcalı Anadolu Lisesi kardeş okulu Şanlıurfa Hacı Bozan Bozanoğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmen ve öğrencileri de maratonda bize eşlik etti. Sağlıklı yaşam için spora destek veriyoruz.

İSTİKLÂL'DEN İSTİKBAL'E PROJEMİZ İLE HER HAFTAYA ÖĞRENCİLERİMİZİ ZİYARETLE BAŞLIYORUZ...

İstiklâl'den İstikbal'e projemiz kapsamında kaymakamımız, belediye başkanımız ve ilçe milli eğitim müdürümüz her pazartesi öğrenci ve öğretmenlerimizle bir araya gelmeye devam ediyor.

Ziyaret Ettiğimiz Okullarımız;

1. Hüseyin Avni Sözen Anadolu Lisesi
2. İTO Şehit Ragıp Ali Bilgen Anadolu İmam Hatip Lisesi
3. Çamlıca Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
4. Rasathane Ortaokulu

"AİLE SICAKLIĞINDA SOHBETLER" İÇİN PANSİYONDA KALAN ÖĞRENCİLERİMİZİN YANINDAYIZ...

Kaymakamımız Sayın Murat Sefa DEMİRYÜREK ve İlçe Milli Eğitim Müdürümüz Sayın Sinan AYDIN, "Aile Sıcaklığında Sohbetler" projesi kapsamında, pansiyonunda kalan öğrencilerimizi ziyaret ettiler. Ailelerinden uzakta olan öğrencilerimize moral ve motivasyon için her zaman yanlarında olduklarını vurguladılar. Ziyaret ettiğimiz Okul Pansiyonlarımız;

1. Kandilli Kız Anadolu Lisesi
2. Validebağ Fen Lisesi
3. Özel Kalfayan Ermeni Yetimhanesi
4. Özel Surp Haç Lisesi

ÜSKÜDAR LİSELER ARASI VOLEYBOL TURNUVASI GERÇEKLEŞTİRDİK...

Üsküdar Belediyesi ile İlçe Milli Eğitim Müdürlüğümüzün birlikte organize ettiği "Liseler Arası Voleybol Turnuvası"nın finalini büyük bir heyecanla gerçekleştirdik. Dereceye giren takımlarımız ödülleri Belediye Başkan Yardımcısı Zekeriya ŞANLIER ve İlçe Millî Eğitim Şube Müdürümüz Deniz TANRIKULU'nun elinden aldılar.

Dereceye Giren Okullarımız;

1. Özel Çengelköy Final Okulları
2. Haydarpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
3. Burhan Felek Anadolu Lisesi
4. Çengelköy Şehit Okan Altıparmak Anadolu Lisesi

OKUL AİLE BİRLİĞİ BAŞKAN VE ÜYELERİ KOORDİNASYON TOPLANTIMIZI GERÇEKLEŞTİRDİK

Kaymakamımız Sayın Murat Sefa DEMİRYÜREK, Belediye Başkanımız Sayın Hilmi TÜRKMEN, İlçe Milli Eğitim Müdürümüz Sayın Sinan AYDIN, Emniyet Müdürümüz Sayın Mehmet BAYKARA ve Sağlık Müdürümüz Sayın Yusuf TAŞÇI'nın katılımlarıyla Kirazlıtepe Boğaziçi Yaşam Merkezinde "Okul Aile Birliği Başkan ve Üyeleri Koordinasyon Toplantısı" gerçekleştirdik.

"OLGUNLAŞMA ENSTİTÜLERİ VİZYON ÇALIŞTAYI"NA EV SAHİPLİĞİ YAPTIK

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünce düzenlenen "Olgunlaşma Enstitüleri Vizyon Çalıştayı" Cumhurbaşkanlığı Danışmanını Hümeysra ŞAHİN, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürümüz Mehmet Nezir GÜL, İstanbul Millî Eğitim Müdürümüz Levent YAZICI, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Daire Başkanlarımız Ahmet Vefa GÜLER, Hasan KOCABIYIK, Dışişleri Daire Başkanımız Bahri BATU ve İlçe Millî Eğitim Müdürümüz Sinan AYDIN'ın katılımlarıyla Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü'nde gerçekleşti.

"BELT AND ROAD TEENAGER MAKER CAMP&TEACHER WORKSHOP" (2.KEMER VE YOL:GENÇLİK KAMPI VE ÖĞRETMEN ÇALIŞTAYI) DA ÇAMLICA KIZ ANADOLU İMAMHATİP LİSESİ ÖĞRENCİLERİMİZ ÖDÜLLERİNİ ALDILAR

Çin'in başkenti Pekin'de yapılan "Belt and Road Teenager Maker Camp&Teacher Workshop" (2.Kemer ve Yol:Gençlik Kampı ve Öğretmen Çalıştayı) da Çamlıca Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerimiz 39 ülkeden, 267 öğrenci, 49 takımın 8 kategoride yarıştığı etkinlikte 'Akıllı Robot', 'Lazer Kesim' ve 'Kısa Dijital Video' alanlarında öne kaldılar. Öğrencilerimizden Meryem ÖZDEMİR ve Sıla Eylül GÜNDÜZ Best Maker olarak, Gül Sena UYSAL Best Presentation alanında, Ece ÇINAR ve Mevanur ÇABUK en iyi takım çalışması alanlarında Ülkemizi temsilen ödül aldılar.

TEĞİTİM YÖNETİCİLERİ AKADEMİSİNDEKİ KONULARIMIZ "İYİ BİR ÖĞRETMEN-İYİ BİR YÖNETİCİ" ve "ÖĞRETİM LİDERLİĞİ"

Okul müdür yardımcılarımızın çok yönlü gelişimi için düzenlediğimiz Eğitim Yöneticileri Akademisindeki eğitimlerimizin konukları Kadir Has Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sondan DURUKANOĞLU FEYİZ ve Doç.Dr. İbrahim Hakan Karataş ile gerçekleştirdik. Prof. Dr. Sondan DURUKANOĞLU FEYİZ->İyi Bir Öğretmen-İyi Bir Yönetici

ÖĞRETMENLER GÜNÜ ETKİNLİKLERİMİZ KAPSAMINDA VALİDEBAĞ MUSTAFA NECATİBEY ÖĞRETMENLER HUZUREVİNİ ZİYARET ETTİK

İl Milli Eğitim Müdür Yardımcıları Menderes KAYA, Salih SADOĞLU, Levent ÖZİL ve İlçe Milli Eğitim Müdürümüz Sinan AYDIN'ın katılımlarıyla "Öğretmenler Günü" etkinlikleri kapsamında, Validebağ Mustafa Necatibey Öğretmenler Huzurevi ziyareti gerçekleştirildi.

"KENDİNİ GELİŞTİR GELECEĞİ DEĞİŞTİR" PROJEMİZ ÖĞRETMEN SEMİNER VE ATÖLYELERİYLE DEVAM EDİYOR

Öğretmenlerimizin hem mesleki hem kişisel hem de kültürel yenilenmelerine katkı sunmak için yürüttüğümüz öğretmen seminer ve atölyelerimiz devam ediyor.

- Kadriye OLGUNER-> Kan Gruplarına Göre Beslenme
- Doç. Dr. Serdar BOZKURT-> İletişim ve Çatışma Yöntemleri

NİJER'DEN MİSAFİRLERİMİZ VAR

Nijer Ortaöğretim Bakanı Mohamed Sanoussi Elhadji SAMRO ve beraberindeki heyetin, Üsküdar Bilim Merkezine gerçekleştirdikleri ziyarete İlçe Milli Eğitim Müdürümüz Sayın Sinan AYDIN eşlik ettiler.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI SAYIN ZİYA SELÇUK ÜSKÜDAR ADİLE SULTAN KASRI ÖĞRETMEN EVİNE ZİYARETTE BULUNDULAR

Millî Eğitim Bakanımız Sayın Ziya Selçuk , Habertürk TV 'de Veyis Ateş'in "Öğretmenler Günü" özel yayınına Adile Sultan Kasrı Öğretmen Evinde konuk oldular. Program öncesinde İl Millî Eğitim Müdürümüz, Üsküdar Kaymakamımız ve İlçe Millî Eğitim Müdürümüzün eşliğinde öğretmen evinde incelemelerde bulundular.

TİCARET BAKANI SAYIN RUHSAR PEKCAN İSTANBUL ÜSKÜDAR LİSESİ'NE ZİYARETTE BULUNDULAR

Ticaret Bakanımız Sayın Ruhsar PEKCAN "Mezun-Öğrenci Buluşmaları" etkinliğimiz kapsamında İstanbul Üsküdar Lisesi öğrencileri ile bir araya geldiler. Kendilerine Kaymakamımız Sayın Murat Sefa DEMİRYÜREK, Belediye Başkan Yardımcımız Sayın Zekeriya ŞANLIER ve İlçe Millî Eğitim Müdürümüz Sayın Sinan AYDIN eşlik ettiler.

"ÜSKÜDAR EĞİTİM OKUMALARI" PROJEMİZ KAPSAMINDA KONUMUZ "KAMUSAL MANEVİYAT VE TEDÂVÜLDEKİ HİKAYELER"Dİ

32. Kitabımızın okunduğu okul müdürlerimizin yoğun ilgi gösterdiği Üsküdar Eğitim Okumaları projemizde aralık ayında Dr. Necdet SUBAŞI misafirimiz oldu.

1.Dr. Necdet SUBAŞI->Kamusal Maneviyat-Tedâvüldeki Hikayeler

24 KASIM ÖĞRETMENLER GÜNÜ İLÇE KUTLAMA PROGRAMI BAĞLARBAŞI KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ'NDE KUTLANDI

24 Kasım Öğretmenler Günü İlçe Programımız Kaymakamımız Murat Sefa DEMİRYÜREK, Belediye Başkanımız Hilmi TÜRKMEN, İlçe Milli Eğitim Müdürümüz Sinan AYDIN, okul müdürlerimiz, öğretmenlerimiz, aday öğretmenlerimiz, emekli öğretmenlerimiz ve öğrencilerimizin katılımlarıyla Ahmet Keleşoğlu Anadolu Lisesi tarafından Bağlarbaşı Kongre Merkezinde icra edildi.

ÜSKÜDAR LİSELER ARASI BASKETBOL TURNUVASI FİNALİ GERÇEKLEŞTİ

Müdürlüğümüz ile Üsküdar Belediyesinin birlikte organize ettiği "Liseler Arası Basketbol Turnuvası" final karşılaşması sonrasında dereceye giren okullarımız, ödülleri Belediye Başkanımız Hilmi TÜRKMEN ve İlçe Milli Eğitim Müdürümüz Sinan AYDIN'ın ellerinden aldılar.

1. Üsküdar Birey Temel Lisesi
2. Hacı Sabancı Anadolu Lisesi
3. Bahçeşehir Koleji Anadolu Lisesi
4. Acıbadem Bilim Doğa Koleji

"BİZ ANADOLUYUZ PROJESİ" KAPSAMINDA ŞIRNAK'TAN MİSAFİRLERİMİZ GELDİ

İçişleri Bakanlığının "Biz Anadolu'yuz" Projesi kapsamında Şırnak Güçlükonak İlçesinden gelen öğrenci ve öğretmenlerimiz 3 gün süre ile misafirimiz olacaklar.

GENÇLERİMİZİ İYİLERLE VE İYİLİKLERLE ARKADAŞ EDİYORUZ!

[t](#) [f](#) [@usgem34](#) | www.usgem.org

**Eğitim - Kültür - Sanat - Spor - Bilim - Teknoloji - Şahsiyet Okulu - Aile Okulu - Veli Seminerleri -
Liseye Hazırlık - Üniversiteye Hazırlık - Kamplar - Sosyal Faaliyetler - Okul Takviye Derstleri -
Robot ve Yazılım Eğitimi - İstihdam**

bilgievi
ÜSKÜDAR

14 FARKLI MEKÂN
2005'TEN BUGÜNE 120.000+ ÖĞRENCİ
2018-2019 35.000+ ÖĞRENCİ

ÜSKÜDAR
ÇOCUK
ÜNİVERSİTESİ

2 KAMPÜS
2012'DEN BUGÜNE 7.000+ ÖĞRENCİ
2018-2019 2.000+ ÖĞRENCİ

2011'DEN BUGÜNE 30.000+ ÖĞRENCİ
2018-2019 10.000+ ÖĞRENCİ

2014'TEN BUGÜNE 1.000+ ÖĞRENCİ
2018-2019 500+ ÖĞRENCİ

2016'DAN BUGÜNE 600+ ÖĞRENCİ
2018-2019 400+ ÖĞRENCİ

2014'TEN BUGÜNE 70.000+ ÖĞRENCİ
2018-2019 20.000+ ÖĞRENCİ

2016'DAN BUGÜNE 970+ GİRİŞİMCİ
2018-2019 129+ GİRİŞİMCİ

2014'TEN BUGÜNE 146.000+ ZİYARETÇİ
2018-2019 AYLIK 3.000+ ZİYARETÇİ

ÜSİM
Üsküdar İstihdam Merkezi

BUGÜNE KADAR
10.000+ İSTİHDAM

ÜSPORT

7 SPOR SARAYI
BUGÜNE KADAR 150.000+ ÜYE
2018-2019 118.000+ ÜYE

BGSA
BARBAROS
GÜZEL
SANATLAR
AKADEMİSİ

BARBAROS GÜZEL
SANATLAR AKADEMİSİ
2018-2019 700+ ÖĞRENCİ

nevmekân

NEVMEKÂN BAĞLARBAŞI
MİLLET KIRAATHANESİ

nevmekân
Sahil

NEVMEKÂN SAHİL
MİLLET KIRAATHANESİ

[f](#) [t](#) [@](#)

@usgem34
www.usgem.org

iyi ki GENÇLER var!

iyi ki ÜSKÜDAR var!

ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ

[f](#) [t](#) [@](#) uskudarbld
www.uskudar.bel.tr / 444 0 875

Hilmi Türkmen
BELEDİYE BAŞKANI

El Emeğine Destek

Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü sosyal sorumluluk projesi kapsamında, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı yaygın eğitim kurumlarından eğitim ve sertifika alan kursiyerlere ait seçkin eserler, enstitü satış ofisimizde daimi olarak sergilenmekte ve satışa sunulmaktadır.

SABANCI
OLGUNLAŞMA
ENSTITÜSÜ

Müzayedeye Davet

Yemen'e yardım amacıyla 12 Ocak 2019 Cumartesi günü saat 12.00'da başlayacak olan müzayede kapsamında kıymetli sanatçı ve bağışçılara ait prestij kitaplar, plak, efemera ve antika ürünlerinden oluşan değerli sanat eserleri satışa sunulacaktır. Müzayededen elde edilecek gelir Yemen'de yaşanan insanlık dramında yardıma muhtaç çocuklara ulaştırılacaktır. Müzayedeye tüm değerli koleksiyoner ve hayırseverleri bekliyoruz.

LCV: Yeşim ÇELİK
0216 321 77 95/120

Abdullahaga Cad. No: 10 Beylerbeyi-İSTANBUL
T: +90 216 321 77 95

www.sabanciolgunlasma.meb.k12.tr

/sabanciolgunlasmaenstitusu

/beylerbeyiolg

